

Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark

– migranter, sexarbejdere og midt imellem

**Integreret speciale ved Internationale Udviklingsstudier og Socialvidenskab
Roskilde Universitetscenter
Efterår 2006**

Af: Maibrit Gamborg Holm

**Vejledere: Connie Carøe Christiansen (IU)
Yvonne Mørck (SV)**

Indholdsfortegnelse

Summary	4
Kap. 1: Indledning	6
1.1 Baggrund.....	6
1.2 Problemfelt.....	8
1.3 Uddybning af arbejdsspørgsmål	13
1.4 Teoretiske perspektiver	14
1.5 Analytisk og teoretisk tilgang	18
Kap. 2: Metode - videnskabsteori, empiri og analysestrategi.....	22
2.1 Samarbejdet med Reden - STOP kvindehandel.....	22
2.2 Videnskabsteori	25
2.3 Metodik.....	28
2.3.1 Anvendte empiriske kilder.....	28
2.3.2 Metodiske overvejelser i forbindelse med analysen	39
2.4 Kvalitetsvurdering	45
2.5 Migrant-sexarbejde i Danmark	47
2.5.1 De 49 kvinder.....	48
Kap. 3: Kvinder og køn – en nigeriansk kontekst.....	51
3.1 Familie, slægt og køn.....	51
3.2 Ægteskab og køn.....	53
3.3 Forskellige kønsopfattelser	55
Kap. 4: Teori	56
4.1 Handlen indenfor en socialvidenskabelig ramme	56
4.1.1 Mesoniveauet som analytisk ramme	58
4.2 Migrationsperspektivet	59
4.2.1 En husholdstilgang til migration	60
4.3 Prostitutionsperspektivet.....	61
4.3.1 En konstruktivistisk prostitutionstilgang	62
4.4 Kontrolformer i migrant-sexarbejde	64
4.4.1 Social kapital	66
4.4.2 Racialisering og seksualisering	71
4.4.3 Myndighedskontrol: Prostitutions - og migrationsreguleringer	72
4.5 Operationalisering.....	76
Kap 5: Analyse.....	78
5.1 Fem portrætter.....	78
5.1.1 Lisa.....	78
5.1.2 Anna	80
5.1.3 Merian	83
5.1.4 Yolande	85

5.1.5 Anaia	88
5.1.6 Opsamling på portrætterne	91
5.2 Kvindernes relationer og den sociale kontrol	93
5.2.1 Relationen til familien	94
5.2.2 Relationen til agenter og alfonser	98
5.2.3 Relationen til kunderne	103
5.2.4 Relationen til politiet	105
5.2.5 Relationen til Flygtningenævnet	110
5.2.6 Relationen til RSK	114
Kap 6: Konklusion og perspektivering	118
6.1 Konklusion	118
6.2 Perspektivering	124
Litteraturliste	129

Summary

The master thesis is concerned with migrant sex work and trafficking with explicit focus on Nigerian sex workers in Denmark. The aim is to understand this group of women's specific conditions in relation to their possible ways of action. The thesis investigates the specific control mechanisms which Nigerian sex workers are subjected to. In order to understand these control mechanisms I subscribe to theory development within a migration research context as well as within a prostitution research context. Nigerian sex workers in Denmark are migrants as well as sex workers why I find it imperative to understand their situation through a combined perspective. The analysis is focused on the social relations of Nigerian sex workers, such as their relations to families in Nigeria, their relations to traffickers and pimps, their relations to customers and their relations to the Danish authorities. The thesis furthermore explores how gender relations in Nigeria influence women's opportunities and general life conditions and thereby also structure Nigerian women's migration and sex work in a foreign country. A special focus is put on women's position within the family and household.

The thesis concludes that Nigerian sex workers in Denmark are controlled through different channels and not only through their social relations to traffickers and pimps. The Danish authorities are in particular controlling the women's lives and limiting their opportunities by treating them as criminals even though the existence of a political declaration which defines the women as victims. Furthermore Nigerian women are being controlled through all of their social relations simultaneously which sometimes put the women in a position wherein it is impossible to act in favour of their own needs and wishes. Because of their dark skin and African inheritance Nigerian sex workers are for instance expected to be outgoing and 'playful' in their encounters with customers, therefore they need to be visible on the street if they want to earn money and pay their pimps as well as send remittances to their families in Nigeria. At the same time, however they also need to be invisible, since they are living as illegal migrants in Denmark and thereby are in constant danger of being deported to Nigeria.

Furthermore the thesis concludes that trafficking and migrant sex work are topics which should be addressed through a transnational perspective in which women's life conditions in their home countries are of great importance. Therefore it is also imperative that the Danish government and others are willing to address specific focus on women and development issues in the implemented countries such as Nigeria.

The master thesis incorporates both International Development Studies as well as Social Science and was conducted using document analysis of personal reports on Nigerian sex workers in Denmark obtained by a Danish organisation working with foreign women in prostitution. In addition hereto I used observation techniques as well as qualitative interviews with Nigerian sex workers and a key informant.

Kap. 1: Indledning

1.1 Baggrund

Bevæger man sig i gaderne omkring Københavns Hovedbanegård sidst på aftenen og/eller først på natten, kan man få øje på mange afrikanske kvinder, som står i gaderne omkring Istedgade, Helgolandsgade og Skelbækgade. De afrikanske kvinder står der for at sælge sex til danske og andre europæiske mænd, og de synes at udgøre størstedelen af det samlede antal af sexarbejdere i området. Mange af de afrikanske kvinder kommer endvidere fra Nigeria.

De nigerianske kvinder adskiller sig imidlertid ikke alene ved deres antal men ligeledes ved deres 'markedsføringsmetoder'. De henvender sig således ofte direkte til potentielle kunder ved at hive fat i dem, tiltale dem og råbe efter dem. Kvinderne er meget smilende, flirtende og tilsyneladende ikke bange for at skabe opmærksomhed omkring dem selv, mens de arbejder. Denne form for handlen afviger fra andre kvinder i prostitution, da de typisk står mere afventende på gaden og ikke i samme omfang henvender sig til forbipasserende mænd. I et interview foretaget med en kriminalassistent, der har jævnlig kontakt med nigerianske sexarbejdere i København, omtales nigerianske kvindernes adfærd på gaden således:

"...når vi ser dem i gadebilledet, er de også meget, meget aggressive i deres markedsføring når de tager fat i potentielle kunder. En dansk prostitueret ville stå og sige et eller andet, når en kunde går forbi, har du lyst til en varm pige eller en dejlig pige, og så går man bare forbi. Men nigerianske kvinder kan godt tage fat i mænd" (Interview med kriminalassistent i Københavns politi d. 2/9-2005).

Udtalelsen indikerer altså, at nigerianske kvinder er udfarende i deres relation til kunder, og i den forbindelse beskrives kvinderne som aggressive og meget initiativrige. Således fremstår nigerianske sexarbejdere umiddelbart som aktive, udadvendte og handlekraftige aktører.

På trods af den tilsyneladende selvstændighed og handlekraft som nigerianske kvinder udviser, anslås det, at 40.-45.000 nigerianske kvinder igennem de sidste 15 år har været udsat for trafficking, og ca. 25.-30.000 af disse menes at opholde sig i Europa (Carling 2005: 25-26)¹. Det bør dog understreges, at sådanne tal er usikre og til dels beror på kvalificerede gæt frem for egentlige statistiske optegnelser (Kelley 2003:19). Trafficking² er blevet defineret på et utal af måder, men oftest er der fokus på tvang, bedrageri og fysisk og/eller psykisk magtudøvelse eller andre former for udnyttelse (Lisborg 2001:76). Størstedelen af de nigerianske sexarbejdere, som inddrages i dette speciale synes ligeledes at have været udsat for trafficking, idet de ofte fortæller om store gældsbeløb til agenter samt om trusler og vold udført af agenter³ mod dem selv og deres familie.

Forskningslitteraturen, såvel som mere populære medier, vidner ligeledes om utallige historier omhandlende kvinder, herunder nigerianske kvinder, som har været udsat for fysisk vold eller bedrag. Kvinder som lænkes til deres senge, unge piger som gentagende gange voldtages for derved at blive nedbrudt og 'genopbygget' som sexarbejder og kvinder som arbejder 20 timer i døgnet, er bare få eksempler på disse historier (se f.eks. Brown 2001, Carling 2005, Moustgaard og Brun 2001, Aghatise 2004). Sådanne historier sætter fokus på de kontrolformer, som opstår mellem agenterne og kvinderne, hvilke skaber nogle specifikke betingelser, som kvinderne dagligt må agere og handle indenfor. Betingelser der altså umiddelbart står i modsætning til det indtryk, man får af nigerianske kvinder, når man møder dem på gaden i København.

En af de primære aktører, som til dagligt har kontakt med nigerianske kvinder i prostitution i Danmark, er Reden - STOP Kvindehandel (RSK). RSK er en selvejende institution under KFUKs sociale arbejde⁴ og udfører i det daglige socialt arbejde med udenlandske kvinder i

¹ Disse tal referer (højest sandsynligt) ikke alene til kvinder, som arbejder i sexindustrien, men ligeledes til kvinder som arbejder som hushjælp, tjenestepige e. lign.

² Trafficking kaldes også menneskehandel eller handel med mennesker. Jeg har imidlertid valgt at benytte betegnelsen trafficking, idet denne betegnelse er mere nuanceret og ikke alene referer til handelselementet, men ligeledes til selve 'trafikken' dvs. rekruttering, transport, indrejse i modtagerlandet samt de betingelser, hvorunder kvinderne efterfølgende lever (Moustgaard og Brun 2001:45).

³ Termen 'agenter' er valgt frem for termen bagmænd, for derved at understrege, at der er tale om kvinder såvel som mænd.

⁴ KFUKs sociale arbejde er en velgørende organisation, som opretter, driver og støtter bl.a. væresteder og herberger. Organisationen tager udgangspunkt i det kristne værdigrundlag og arbejder ud fra et kristent livssyn (www.kfukssocialearbejde.dk (a og b)).

prostitution i Danmark, herunder nigerianske kvinder (www.kvindehandel.dk (a)). Som et led i specialeforløbet indgik jeg i et samarbejde med RSK, hvor jeg på baggrund af RSK's journaler⁵, omhandlende nigerianske kvinder på vegne af institutionen, udarbejdede rapporten 'Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark' (Holm 2005). Dette samarbejde har ligeledes dannet udgangspunkt for specialets tilblivelse.

1.2 Problemfelt

Nigerianske migrant-sexarbejdere adskiller sig altså umiddelbart fra andre kvinder i gadeprostitution ved at være udfarende og meget aktive i opstarten til det seksuelle møde med potentielle kunder. Dette bliver ofte i mediemæssige sammenhænge kædet sammen med kvindernes relation til agenter:

“Og deres (afrikanske kvinder, red.) facon er langt mere pågående og aggressiv, når de forsøger at kapre kunder, end man er vant til med prostituerede i Danmark. De tager fat i forbipasserende mænd, holder dem i hånden, lægger armen om dem eller tager dem bagpå, i skridtet eller på brystet ...Og det er de nød til for de har travlt med at tjene penge til deres bagmænd” (Larsen, 2004).

Afrikanske (herunder nigerianske) kvinders adfærd på gaden forklares således med deres økonomiske forpligtigelser overfor agenter. Forskellige publikationer omhandlende migrant-sexarbejde i Danmark vidner imidlertid om, at østeuropæiske og asiatiske sexarbejdere ligeledes har gæld til agenter (se f.eks. Moustgaard og Brun, 2001, Lisborg 2001, Mortensen 2004). Derfor er det tvivlsomt, at nigerianske kvinders adfærd og handlen på gaden alene kan forklares og forstås gennem deres eventuelle relation til agenter.

⁵ Indholdet af disse journaler vil blive uddybet i metodekapitlet, men det bør understreges, at der ikke er tale om journaler i den forstand, at de indeholder persondata på kvinderne såsom deres fulde navn. Journalerne indeholder derimod kvindernes erfaringer mht. deres rejse til Europa, deres familieforhold i Nigeria og deres prostitution i Danmark.

I den politiske debat i Danmark, omhandlende udenlandske kvinder i prostitution generelt, har relationen til agenter ligeledes været i centrum. Dette kommer bl.a. til udtryk gennem Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel⁶:

“Disse kriminelle netværk tjener penge på at sende kvinderne til Vesteuropa ved at tage sig betalt for transporten og for at fungere som alfonser for kvinderne. Kvinderne kommer derved i gæld til bagmændene og er under kummerlige forhold tvunget til at arbejde gælden af ved at prostituere sig” (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:7).

I dette udsagn lægges der altså vægt på de tvangsmæssige forhold, og det understreges, at agenterne misbruger kvinderne i en sådan grad, at de tvinges til at prostituere sig. Kvinderne konstrueres derved som ofre, og agenterne som krænkere. Derfor antages det også, at kvinderne bør hjælpes gennem en løsrivelse fra agenter, hvilket på nuværende tidspunkt for kvinderne resulterer i en udvisning af Danmark efter blot 15 dage (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:4).

Der er således tendenser til, at migrant-sexarbejderes⁷ situation og betingelser for at handle, herunder nigerianske sexarbejdere, reduceres til et spørgsmål om den kontrol, som skabes i deres relation til agenter. Derved fordres et reduktionistisk blik, hvilket kan skævvride de sociale tiltag, da det bliver vanskeligt at indfange kompleksiteten i migrant-sexarbejde som fænomen.

Den kontrol, der skabes i relationen til agenter, har ikke alene et synligt udtryk i form af eksempelvis vold, men kan ligeledes lokaliseres til et konkret subjekt, nemlig agenten. Derfor er denne kontrol ofte mere iøjefaldende. Det må dog antages, at nigerianske migrant-sexarbejdere indgår i andre relationer end agentrelationen alene og derigennem muligvis også underlægges knapt så synlige former for social kontrol.

⁶ Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel er udgivet i 2002 og indeholder forskellige tiltag, som overordnet sigter mod at støtte ofre for kvindehandel samt forbygge kvindehandel (Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel 2002:4).

⁷ Begrebet migrant-sexarbejdere referer både til kvinder som har været udsat for trafficking, og kvinder, som ikke har. Begrebet vil blive diskuteret senere i kapitlet.

I den forbindelse er det blevet fremhævet, at sexarbejdere udover at indgå i magtrelationer til agenter og/eller alfonser også indgår i magtrelationer til kunder og med samfundet generelt, hvilket i praksis ofte er politiet og retten. Disse tre relationer fungerer i et samspil og påvirker således hinanden i praksis (Davidson i Thorbek 2002:6). Det er derfor ikke tilstrækkeligt kun at indarbejde relationen til agenter og/eller alfonser, når fokus rettes mod sexarbejderen situation.

Endvidere er det afgørende at understrege, at nigerianske kvinder i prostitution ikke blot er sexarbejdere, men ligeledes er migranter, hvilket sandsynligvis også påvirker deres relation til myndigheder, kunder og agenter/alfonser. I tillæg hertil betyder kvindernes position som migranter, at de har sociale relationer og bånd i Nigeria, hvilket også kan få en betydning for deres handlemuligheder i Danmark. Ved at betragte kvinderne som migranter og sexarbejdere på en og samme tid åbnes der altså op for en række andre relationer. Relationer som ligeledes kan indeholde specifikke kontrolformer.

Social kontrol kan defineres som det pres, der lægges på enkelte individer eller grupper til at tilpasse sig specifikke værdier og praksisser i et givent samfund (Taylor 2000:5) og i den forbindelse de forventninger der er til aktøren i relation til acceptabel adfærd og handlen. Denne kontrol kan være formel såvel som uformel. Den uformelle sociale kontrol referer eksempelvis til forældres kontrol over børn, hvorimod den formelle kontrol referer til socialarbejdere eller politifolks kontrol over andre (Balvig 1999:262-263). Den sociale kontrol skabes i sociale relationer, idet sociale relationer også er magtrelationer. Den konkrete relation kan derfor udmønte sig i specifikke magtforhold, hvor den ene part besidder en form for autoritet i forhold til den anden (Faist 2000:113-115). Den sociale kontrol, som er indeholdt i aktørernes sociale relationer, sætter derfor også betingelserne for aktørernes muligheder for at handle. Samtlige aktører er gennem deres sociale relationer underlagt social kontrol, og social kontrol, som begreb, relaterer sig altså ikke specifikt til sexarbejde og/eller migrant-sexarbejde. Det interessante spørgsmål i forhold til nigerianske migrant-sexarbejdere er derfor ikke, hvorvidt kvinderne er underlagt social kontrol, men derimod hvilke former for social kontrol, de er underlagt, og hvilke betingelser dette sætter for kvindernes handlemuligheder. Dette undersøges ved at rette fokus mod de specifikke relationer, som kvinderne indgår i som migranter og sexarbejdere.

En af disse relationer er relationen til de danske myndigheder. Gennem mit arbejde på RSK blev det hurtigt klart, at størstedelen af nigerianske sexarbejdere i Danmark sandsynligvis er illegale migranter, hvilket sætter dem i en specifik relation til de danske myndigheder, idet deres ophold og arbejde i Danmark derved kriminaliseres. Kvinderne bliver således underlagt en mere formel form for social kontrol i kraft af de migrationsreguleringer, som praktiseres i Danmark. Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel betyder endvidere, at nigerianske sexarbejdere også underlægges prostitutionsreguleringer, som danske sexarbejdere ikke gør. Disse reguleringer forvaltes i praksis af bl.a. RSK og politiet. Nigerianske sexarbejdere bliver således i deres møde med de danske myndigheder et direkte objekt for social kontrol (Järvinen 1990:23), idet de for det første er udenlandske sexarbejdere, og for det andet er illegale migranter.

Kvinderne indgår ligeledes i en social relation til deres familie og gennem udarbejdelsen af rapporten for RSK, blev det tydeligt, at kvindernes familier ofte er involveret i migrationsprocessen. Desuden har mange af kvinderne under opholdet i Danmark fortsat kontakt med deres familier i Nigeria. Familier er imidlertid ikke homogene enheder, men er netop karakteriseret ved ulige magtforhold, hvorfor nogle familiemedlemmer besidder en mere magtfuld position end andre (Kofman et al. 2000:26-27, Faist 2000:34). Hushold og familier er ofte bygget op omkring patriarkalske strukturer (Faist 2000:97), hvilket betyder, at mandlige medlemmer besidder en mere magtfuld position end kvindelige medlemmer. Jeg antager derfor, at kvindernes relation til familien ligeledes indeholder specifikke former for social kontrol, samt at denne kontrol forsat påvirker kvinderne efter migrationen. På denne baggrund bliver det vigtigt at medtænke et transnationalt perspektiv, dvs. at kvindernes betingelser for at handle også forstås på baggrund af kontrolformer, som virker og fungerer over fysiske grænser og rum.

I tillæg til relationerne til agenter, myndigheder og familien indgår nigerianske sexarbejdere ligeledes i sociale relationer med kunder. I den forbindelse har tidligere prostitutionsforskning påpeget, at sorte sexarbejdere ofte i deres relation til kunder

forventes at 'opføre' et stereotypt billede af den sorte kvinde⁸, hvor kvinderne tillægges overdrevne seksuelle drifter (Spanger 2001:55). Det stereotype billede udmønter sig muligvis i specifikke forventninger til kvinderne fra kundernes side, som kan betyde, at kvinderne presses til at 'opfylde' disse, såfremt de vil tjene penge som sexarbejdere i Danmark.

Jeg antager således, at nigerianske sexarbejdere befinder sig i et komplekst felt, hvor deres handlen kontrolleres gennem flere kanaler samtidigt, og at disse kontrolformer i et samspil sætter betingelserne for kvindernes handlen. Ved at rette analysen mod de forskellige relationer som kvinderne indgår i, i kraft af deres position som sexarbejdere og migranter, ønsker jeg at undersøge, hvorvidt nigerianske migrant-sexarbejdere er underlagt andre kontrolformer end dem, som skabes i deres relation til agenter; kontrolformer som sandsynligvis er mindre synlige, og derfor har en anden karakter end en åbenlys ulige magtbalance. Så hvad sker der, hvis man retter fokus mod andre relationer end agentrelationen alene? Kommer der derved andre kontrolformer til syne? Og i så fald hvilke betingelser og/eller begrænsninger sætter disse kontrolformer for kvindernes handlen og muligheder?

Ovenstående leder frem til følgende problemformulering:

Hvilke former for social kontrol skabes i nigerianske migrant-sexarbejders sociale relationer, og hvordan påvirker disse kontrolformer kvindernes betingelser for at handle?

Arbejdsspørgsmål:

1. Hvilken sociokulturel kontekst kommer nigerianske kvinder fra?
2. Hvilke relationer indgår nigerianske migrant-sexarbejdere i som henholdsvis migranter og sexarbejdere?
3. Hvilke former for social kontrol knytter sig til migrant-sexarbejde som fænomen?

⁸ Ved at benytte betegnelsen 'sorte kvinder' eller 'sorte sexarbejdere' griber jeg for så vidt ind i en kompleks diskussion omhandlende begreberne race, racialisering, etnicitet osv. (se f.eks. Miles og Small 2000, Arnfred 1996). Jeg vender kort tilbage til begrebet racialisering i teoridelen, men diskuterer ikke forholdet mellem de forskellige begreber i detaljer. Når jeg anvender betegnelsen 'sort' ønsker jeg ikke at indikere, at der er forskellige biologiske distinkte grupper, som kan deles op i 'sort' og 'hvid'. Jeg anvender derimod betegnelsen, idet kvindernes hudfarve tilsyneladende tillægges en afgørende betydning i deres møde med ikke sorte mennesker såsom kunder i Danmark.

4. Hvordan manifestere kontrolformerne sig i nigerianske migrant-sexarbejderes sociale relationer?
5. Hvilke sociale relationer er henholdsvis mulighedsskabende eller begrænsende for nigerianske migrant-sexarbejderes handlemuligheder?
6. Hvad betyder det for nigerianske migrant-sexarbejderes handlemuligheder, at de er underlagt forskellige former for kontrol på en og samme tid?

1.3 Uddybning af arbejdsspørgsmål

Arbejdsspørgsmål 1 – Kontekstbeskrivelse

Gennem arbejdsspørgsmål 1 ønsker jeg at skabe en overordnet forståelse af de kulturelle og sociale forhold, som nigerianske kvinder kommer fra, og som fortsat er med til at sætte betingelserne for deres mulige handlinger. I den forbindelse vil der primært være fokus på nigerianske kvinders position i familien, husholdet og ægteskabet.

Arbejdsspørgsmål 2 og 3 - Teori

Arbejdsspørgsmål 2 og 3 har til opgave at afklare, hvordan den udvalgte migrations -og prostitutionsteori kan bidrage til en forståelse af social kontrol i migrant-sexarbejde. For det første ønsker jeg at finde frem til de relevante relationer, og for det andet ønsker jeg at redegøre for, hvilke kontrolformer der opstår i disse relationer, samt hvordan de kan analyseres.

Arbejdsspørgsmål 4, 5 og 6 - Analyse

Disse tre arbejdsspørgsmål vil fungere som diskussionsredskaber til brug i analysen.. Gennem arbejdsspørgsmål 4 undersøges, hvilke kontrolformer, der kommer til udtryk i de forskellige relationer og gennem arbejdsspørgsmål 5 diskuteres, hvorvidt, hvordan, og hvornår relationerne optræder som mulighedsskabende for kvinderne og hvornår de optræder som begrænsende. Gennem arbejdsspørgsmål 6 ønsker jeg at diskutere kvindernes betingelser for at handle ved at ekspliciter og belyse, hvordan de forskellige sociale relationer og tilhørende kontrolformer i praksis griber ind i hinanden og skaber et specifikt afgrænset handlingsfelt. I den forbindelse sættes der fokus på, hvordan

kvindernes position som migranter og sexarbejdere interagerer og muligvis stiller kvinderne i et spændingsfelt, hvor de mødes med modsatrettede krav til deres handlen, idet de underlægges forskellige former for social kontrol.

1.4 Teoretiske perspektiver

Nigeriansk migrant-sexarbejde i Danmark er et forholdsvis nyt fænomen, som ikke tidligere har været direkte genstand for migrationsrelaterede eller prostitutionsrelaterede studier⁹. Dansk produceret forskning omhandlende migrant-sexarbejde generelt har imidlertid fremhævet, at kvinderne bør betragtes som subjekter, der handler indenfor afgrænsede mulighedsrum (Lisborg 2001:76) og ikke nødvendigvis eller alene som individer, der er tvunget ud i migration og prostitution af agenter. Pointen er altså, at sexarbejdere som alle andre individer på en og samme tid må betragtes som aktive aktører og subjekter for dominans (Kempadoo 1998:8-9). Migrantkvinder i prostitution handler dog indenfor et specifikt rum, som til tider kan være repræsenteret af en lang række af dårlige valgmuligheder (Lisborg 2001:84). For at begribe dette specifikke rum og/eller handlingsfelt kan det således være fordelagtigt at fokusere på migrant-sexarbejdere som migranter og sexarbejder på en og samme tid og derved indarbejde et migrationsperspektiv såvel som et prostitutionsperspektiv.

Migrationsperspektivet

Migrationsforskningen har ofte været centreret om strukturelle forklaringer eller aktørorienterede forklaringer i forhold til, hvorfor og hvordan folk migrerer. Således har der enten været fokus på strukturenes determinerende effekt eller individers egeninteresser i relation til migrationsprocesser (Kofman et al. 2000:22-23). Endvidere er der ofte blevet lagt vægt på 'pull' -eller 'pushfaktorer', hvilket betyder, at man enten har fokuseret på forholdene i afsenderlandet eller modtagerlandet som afgørende for, hvordan folk flytter sig. Disse klare opdelinger er imidlertid ved at ændre sig. Således er der i dele af den feministiske migrationsforskning bl.a. kommet fokus på push - og pull faktorer samtidigt,

⁹ Rapporten 'Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark' som altså er udarbejdet i forbindelse med dette speciale for RSK er imidlertid en undtagelse (Holm 2005). Endvidere har Marlene Spanger arbejdet med afrikanske kvinder i prostitution i Danmark generelt (Spanger 2000, Spanger og Sjørup 2001, Spanger 2001).

dvs. at kvindernes vilkår i hjemlandet tænkes sammen med de globale udviklingstendenser (se f.eks. Ehrenreich og Hochschild 2002).

Mens de rige lande er blevet rigere, er tendensen, at de fattige lande samtidig er blevet fattigere, hvorfor der på verdensplan er massive globale uligheder. Disse uligheder er en blandt mange faktorer, som er medvirkende til at skabe og forme migration fra den såkaldte tredje verden¹⁰. Den stigende fattigdom i den såkaldte tredje verden har specielt påvirket kvindernes levevilkår og hverdagslivsbetingelser, hvilket bl.a. skyldes IMF og Verdensbankens implementering af strukturløsningsprogrammer, som medførte nedskæringer i både offentlige goder og kommunale jobs (Ehrenreich og Hochschild 2002:7-8). Dette har for det første betydet, at kvinderne har fået flere opgaver i det daglige, idet nogle af de opgaver, som tidligere blev varetaget af offentlige myndigheder er blevet 'reprivatiseret' i den forstand, at kvinderne igen må påtage sig ansvaret for eksempelvis børneomsorg og ældrepleje (Mohanty 2003:18). For det andet rammes kvinderne, i kraft af deres reproduktive status i forbindelse med fødsler, hårdest når eksempelvis sundhedstilbud forringes (Cypher og Dietz 1997:581). For det tredje har nedskæringen i offentlige services betydet, at kvinder generelt har vanskeligere ved at få arbejde, eftersom kvinder hyppigere end mænd er ansat i statslige og/eller kommunale stillinger (UN 2002:6-9). Når de offentlige goder reduceres, får kvinderne derved færre indkomstmuligheder samt flere opgaver og pligter i hverdagen. På denne baggrund kan der argumenteres for, at der er sket en feminisering af fattigdommen (Kofman et al., 2001: 24). Feminiseringen af fattigdommen har endvidere medvirket til en tilsvarende feminisering af migrationen (ibid.). Feminiseringen af migrationen er karakteriseret ved en stigning i antallet af kvindelige migranter på verdensplan samt det forhold, at kvinder på nuværende tidspunkt ofte er såkaldte initiativmigranter, dvs. at de migrerer uafhængigt af mandlige slægtninge og/eller ægtemænd i modtagerlandet (Kofman et al. 2000:1).

I tillæg til de nære omstændigheder såsom feminiseringen af fattigdommen reagerer kvindelige migranter ligeledes på mere globale omstændigheder, herunder en stigende mangel på arbejdskraft i den vestlige del af verden. Således har vestlige kvinders

¹⁰ Jeg anvender betegnelsen 'den tredje verden' i mangel på bedre og vælger derfor også konsekvent at skrive 'den såkaldte tredje verden' for at understrege, at der ikke er tale om et hierarki, hvor den vestlige verden er overlegen den ikke vestlige verden.

indtrædelse på arbejdsmarkedet bevirket, at vestlige familier efterspørger såkaldte omsorgsressourcer (Ehrenreich og Hochschild 2002: 5, 8-9). Sådanne omsorgsressourcer refererer til børnepasning, husarbejde og til dels også sexarbejde (Ehrenreich og Hochschild 2002:4-5). Disse jobs besættes typisk af migrantkvinder, idet kvinderne sjældent har andre muligheder for at få arbejde i modtagerlandet (Kofman et al. 2000:114). Endvidere er der en stor efterspørgsel på migrantkvinder til denne type arbejde (Mohanty 2003:18). I den sammenhæng er det blevet fremhævet, at den vestlige verden på nuværende tidspunkt udnytter den såkaldte tredje verden ved at trække deres omsorgsressourcer ud af landene på samme måde, som vesten tidligere har udnyttet og udbyttet den såkaldte tredje verden i relation til bl.a. naturressourcer (Ehrenreich og Hochschild 2002:4). Således er det altså nødvendigt at medtænke en udviklingsoptik, når fokus rettes mod migrant-sexarbejde, idet fænomenet for det første til dels er et produkt af feminiseringen af fattigdommen i den såkaldte tredje verden. For det andet virker kvindernes migration tilbage på afsenderlandet, idet deres familier mangler de omsorgsressourcer, som kvinderne bidrog med i det daglige. Dette har bl.a. resulteret i, at unge piger tages ud af skolen for at tage sig af mindre søskende (Ehrenreich og Hochschild 2002:3).

Kvindens migration og sexarbejde ses altså indenfor disse perspektiver ofte som en reaktion mod eller en tilpasning til de overordnede socioøkonomiske betingelser, hvorunder de lever. Dette blik bevæger sig til dels over i en afhængighedsteoretisk tilgang, idet der er fokus på forskellene mellem økonomisk rige og fattige lande og ikke mindst det forhold, at de økonomisk rige lande udnytter de økonomisk fattige lande (se f.eks. Degnbol-Martinussen 1999:85-100).

Prostitutionsperspektivet

Prostitutionsforskningen fokuserer ofte på, hvorvidt sexarbejde bør analyseres som et frivillig eller et påtvungen valg. I den forbindelse kan den feministiske forskningsdebat om prostitution lidt forsimplet inddeles i to overordnede tilgange (O'Neill 2001:16).

Indenfor den første tilgang betragtes prostitution som en undertrykkelse af kvinder og aktiviteten anses som et onde i sig selv, dvs. at prostitution anses som skadelig for samtlige

kvinder, der er involveret i denne praksis (O'Neill 2001:16). Heri lægger der altså en antagelse om, at ingen kvinder frivilligt vælger at arbejde i sexindustrien. Samtlige sexarbejdere anses derfor som underlagt tvang (Chapkis 1997:51). Videre anses prostitution som en patriarkalsk størrelse, der påvirker alle kvinder og kønsliggjorte relationer (O'Neill 2001:16). Denne tilgang bliver kaldt for en abolitionistisk tilgang (Thorbek 2002:6), hvilket hentyder til, at man ønsker et forbud mod prostitution. Således ønsker man indenfor denne tilgang at afskaffe og kriminalisere prostitution¹¹ (ibid.:6-7).

Den anden tilgang fremhæver det forhold, at prostitution i nutidens samfund for mange er et frivilligt valg, og derfor også bør være en legitim profession, hvorfor sexarbejdere har krav på de samme rettigheder som andre arbejdere (O'Neill 2001:16). Indenfor denne retning sondres der ofte mellem frivillig og tvungen prostitution, og afkriminalisering af prostitution som et erhverv fremhæves. Det understreges endvidere, at selvbestemmelse også bør være et element, når fokus rettes mod migrant-sexarbejde og trafficking (Doezema 1998:37). Denne tilgang har ikke som sådan nogen entydig benævnelse, men omtales ofte i litteraturen som en rettighedstilgang, hvorfor jeg vil benytte denne betegnelse. Dette skyldes, at man indenfor denne tilgang fremhæver rettigheder som afgørende i relation til en forbedring af sexarbejderen forhold, idet det ikke er prostitutionen, der betragtes som et problem, men derimod de forhold, hvorunder prostitutionen finder sted (Chapkis 1997:131). Der lægges i den forbindelse vægt på, at kvinder i prostitution bør omtales som *sexarbejdere*, idet prostitution af mange indenfor denne tilgang betragtes som et arbejde på linie med andre erhverv (Kempadoo 1998:3).

Både den abolitionistiske tilgang og rettighedstilgangen arbejder overordnet set indenfor distinktionen tvang – frivillighed. Den abolitionistiske tilgang understreger altså, at prostitution til hver en tid er forbundet med tvang og rettighedstilgangen påpeger, at spørgsmålet om tvang og frivillighed bør afgøres i relation til den enkelte kvinde og hendes specifikke situation.

¹¹ På nuværende tidspunkt er der imidlertid flere abolitionister, der fremhæver det forhold, at kvinder i prostitution ikke bør straffes. Derimod bør straffen rettes mod kunderne og/eller tredje parter (Chapkis 1997:134).

1.5 Analytisk og teoretisk tilgang

Jeg ønsker således at analysere nigerianske migrant-sexarbejderes betingelser for at handle ved at rette eksplicit fokus mod kontrolformer. I den forbindelse rettes det analytiske blik mod sociale relationer som den lokalitet, hvor kontrolformerne udspiller sig og/eller manifesterer sig. For at gennemføre en sådan analyse arbejdes der ud fra en kombination af migrationsperspektivet og prostitutionsperspektivet, idet kvinderne er migranter og sexarbejdere på en og samme tid. Derfor kan deres situation heller ikke analyseres alene ud fra et migrationsperspektiv eller et prostitutionsperspektiv, men må nødvendigvis analyseres gennem en sammenfletning af de to perspektiver.

Sådanne kombinationer er for så vidt allerede fortaget (se f.eks. Ehrenreich og Hochschild 2002). Dog tager disse kombinationer, som beskrevet, primært udgangspunkt i et overordnet strukturelt niveau med fokus på feminiseringen af fattigdommen i den såkaldte tredje verden og det globale arbejdsmarked. Dette strukturelle niveau udgør den overordnede ramme, indenfor hvilken nigerianske migrant-sexarbejdere handler, men som beskrevet i problemfeltet ønsker jeg imidlertid at rette eksplicit fokus mod de sociale relationer, og de kontrolformer som skabes heri, hvorfor et entydigt strukturelt niveau ikke er tilstrækkeligt.

Jeg arbejder derfor ud fra et perspektiv, der forbinder et aktørorienterede og strukturorienterede niveau. Dermed bliver det muligt at komme ud over dikotomierne aktør-struktur (som ofte har kendetegnet migrationsforskningen) samt frivillighed - tvang (som ofte har kendetegnet prostitutionsforskningen). Analysen placeres således på et såkaldt mesoniveau, hvor der rettes eksplicit fokus mod de sociale relationer og sociale bånd, som kvinderne indgår i samt indholdet i disse (Faist 2000:31). Disse relationer knytter sig til afsender - og modtagerland på en og samme tid (Faist 2000:33). Ved at fokusere på sociale relationer er der altså fokus på den mellem menneskelige relation og derfor hverken på strukturerne eller aktørerne alene, men på mødet mellem de to niveauer.

I denne sammenhæng anvendes begrebet social kapital som et analytisk redskab, der sætter fokus på de kontrolformer, som opstår i de sociale relationer. Social kapital refererer for det første til det forhold, at individer ved at indgå i sociale relationer med andre kan opnå

adgang til disse andres ressourcer, og social kapital kan derved blive en kanal, hvorigennem individer kan udvide deres handlemuligheder (Faist 2000:111-112). For det andet kan social kapital også resultere i social kontrol, idet den sociale kapital ligeledes betyder, at medlemmer i et fællesskab eller lignende pålægges specifikke forpligtigelser og forventninger, hvilke i visse tilfælde kan udvikle sig til overvågning og sanktioner (Faist 2000:113-115). Dette er bl.a. kommet til udtryk ved, at relationen til agenter giver kvinderne adgang til arbejde og bolig i Danmark, men samtidig også kan betyde, at kvinderne underlægges social kontrol som udmønter sig i vold og trusler.

Ovenstående pointer er hentet fra migrationsforskningen. Jeg inddrager imidlertid ligeledes elementer fra prostitutionsforskningen, og i den forbindelse trækkes der bl.a. på dele af rettighedstilgangen. Dette skyldes, at man indenfor dele af denne tilgang har forsøgt at overskride dikotomien tvang-frivillighed ved i højere grad, at fokusere på de betingelser, hvorunder kvinderne arbejder. I den forbindelse har der været fokus på kvindernes relationer til kunder, agenter og myndighederne, samt den kontrol som skabes heri (se Chapkis 1997, 2000). I tillæg hertil anvender jeg en såkaldt konstruktivistisk prostitutionstilgang, som ligeledes formår at overskride dikotomien tvang-frivillighed. Den konstruktivistiske prostitutionstilgang sætter eksplicit fokus på kontrolformer i prostitution og diskuterer i den forbindelse, hvordan sexarbejderes situation og daglige liv påvirkes af de kontrolformer, der skabes i relationen til myndighederne frem for at beskæftige sig med årsager til prostitution (Järvinen 1990:23), dvs. hvorvidt kvinderne er frivillige eller tvungne sexarbejdere. Den konstruktivistiske prostitutionstilgang og dele af rettighedstilgangen vil primært blive anvendt i en analyse af de kontrolformer, som skabes i kvindernes relation til de danske myndigheder, dvs. de mere formelle former for social kontrol, hvorimod begrebet social kapital altså i højere grad relaterer sig til uformelle kontrolformer, som skabes i relationen til familien og agenter, herunder alfonser.

De specifikke sociale relationer, som er genstand for analysen, er udvalgt på baggrund af gennemlæsning af RSK's journaler omhandlende nigerianske kvinder samt prostitutionsforskningen og migrationsforskningens påpegning af, hvilke relationer der påvirker kvindernes betingelser for at handle som henholdsvis sexarbejdere og migranter. Disse relationer er skematisk illustreret nedenfor:

MIGRANTER	SEXARBEJDERE
Agenter	Alfonser/agenter
Familien	Kunder
De danske myndigheder (Flygtningenævnet og politiet)	De danske myndigheder (RSK og politiet)

Det kan diskuteres, hvorvidt relationen til myndighederne, dvs. relationen til politiet, RSK og Flygtningenævnet, kan placeres som *social* relation, idet relationen til dels beror på mere formelle forhold såsom specifik lovgivning. Ikke desto mindre er det netop fortolkningen og den praktiske udførelse, der er centrum for analysen og ikke lovgivningen som sådan. Der er derfor også fokus på det konkrete mellem menneskelige møde i forbindelse med relationen til myndighederne, hvorfor jeg også taler om sociale relationer i denne sammenhæng.

Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark vil i dette speciale blive omtalt som *migrant-sexarbejdere*, idet jeg for det første ønsker at fremhæve det forhold, at fænomenet er tæt forbundet med migrationsprocesser, hvilket også er begrundelsen for, at jeg benytter migrant-sexarbejde frem for termen 'transnational prostitution'. For det andet ønsker jeg at benytte begrebet sexarbejder for at understrege, at kvindernes deltagelse i prostitution har karakter af en aktivitet og/eller et arbejde (Kempadoo 1998:3). Begrebet 'sexarbejder' er imidlertid et omdiskuteret begreb. Det er bl.a. blevet fremhævet, at begrebet indeholder en holdning om prostitution som en frigørende praksis, samt at prostitution gennem begrebet kædes sammen med en specifik identitet (Spanger 2001:51, 2000:102). Dette skyldes, til dels, at begrebet ofte benyttes indenfor rettighedstilgangen til prostitution, hvor mange netop understreger, at prostitution også kan være et frivilligt og bevidst valg. Jeg ser imidlertid ikke nogen logisk sammenhæng mellem begrebet sexarbejder og det forhold, at man ser prostitution som en identitet eller som en frigørende praksis. Dette skyldes at arbejde i alt almindelighed ikke nødvendigvis er forbundet med identitet eller frihed. Således er der mange andre typer af arbejde, udover prostitution, som også kan indeholde udnyttelse såsom fabriksarbejde, plantagearbejde og tekstilfremstilling (Bindman 1998:65-67). Derfor mener jeg heller ikke, at begrebet sexarbejder pr. automatik indebærer, at

kvinderne identificere sig med prostitutionen eller ikke er udnyttede og undertrykte. Begrebet hentyder alene til, at kvinderne jævnligt udfører en aktivitet eller en handling, hvilken resulterer i en økonomisk indkomst.

Migrant-sexarbejde refererer altså til det forhold, at en aktør som kommer fra et land, arbejder i prostitution i et andet land, og betegnelsen dækker således både kvinder der har været udsat for trafficking, og kvinder som ikke har. Dermed ikke sagt at kvinder som har været udsat for trafficking og andre migrantkvinder i prostitution, lever under identiske betingelser og vilkår. Pointen er alene, at man ikke kan indfange forskellighederne i gruppen og kompleksiteten i fænomenet nigeriansk migrant-sexarbejde ved i udgangspunktet at arbejde ud fra en inddeling i handlede/ikke handlede kvinder. Dette skyldes, at denne inddeling kan resultere i en kategorisering af kvinderne i frivillige henholdsvis tvungne sexarbejdere, hvilket jeg netop ønsker at undgå, da en sådan tilgang er for unuanceret til studiet af prostitution.

Specialet er integreret og dækker derfor socialvidenskab såvel som internationale udviklingsstudier. Den socialvidenskabelige del relaterer sig i særdeleshed til den overordnede teoretiske og analytiske forståelsesramme, hvor der er fokus på sociale relationer og den mellem menneskelige interaktion. Endvidere sættes der eksplicit fokus på forholdet mellem individ og samfund, hvilket specielt afspejles i de sociale relationer til myndighederne, idet disse relationer også er et produkt af det danske velfærdssamfunds ønske om at regulere og styre specifikke samfundstendenser og sociale problematikker. internationale udviklingsstudier dækkes primært ved, at nigeriansk migrant-sexarbejde som fænomen sættes ind i en transnational ramme, hvor fænomenet også forstås som et produkt af forholdet mellem økonomisk rige og økonomisk fattige lande og ikke mindst kvinders generelle forhold i den såkaldte tredje verden. Der sættes i denne forbindelse eksplicit fokus på nigerianske kvinders specifikke betingelser i hjemlandet, og i særdeleshed deres position som kvinde og datter i en familiekontekst.

Kap. 2: Metode - videnskabsteori, empiri og analysestrategi

Følgende kapitel indeholder en redegørelse og diskussion af den metodiske fremgangsmåde i specialet, samt en diskussion af de grundlæggende videnskabsteoretiske antagelser som specialet bygger på. Ligeledes præsenteres det empiriske fundament, og der redegøres for den analytiske proces. Indledningsvis ønsker jeg imidlertid at diskutere samarbejdet med RSK, da dette samarbejde, som nævnt i indledningen, udgør rammen for specialets tilblivelse.

2.1 Samarbejdet med Reden - STOP kvindehandel

På et tidspunkt i specialeforløbet blev jeg kontaktet af RSK, idet de var blevet oplyst om, at jeg skrev speciale om nigerianske kvinder i prostitution og derfor ville høre om jeg kunne holde et foredrag om nigeriansk kultur og samfundsforhold. Dette måtte jeg imidlertid afslå. I stedet indgik jeg et samarbejde med institutionen i forbindelse med udarbejdelsen af en rapport omhandlende nigerianske kvinder. I den sammenhæng fik jeg adgang til RSK journaler, som jeg ligeledes fik tilladelse til at benytte i forbindelse med specialet. Jeg valgte derfor at benytte journalerne som den primære empiriske kilde¹².

Igennem udarbejdelsen af rapporten indgik jeg i et samarbejde med lederen af RSK, Trine Lund-Jensen samt den kulturmedarbejder¹³, som på daværende tidspunkt havde den tætteste kontakt til nigerianske kvinder i prostitution, Michelle Mildwater. Mildwater har ligeledes fungeret som nøgleinformant og har endvidere arrangeret to interviews med nigerianske sexarbejdere på mine vegne. I tillæg hertil har jeg en enkel gang deltaget i RSK's opsøgende arbejde på gaden. RSK udgør således på mange måder rammen for det empiriske materiale, og de begrænsninger henholdsvis muligheder, som er forbundet

¹² Samarbejdet med RSK var på frivillig basis dvs. at der ikke har været nogen økonomisk forbindelse mellem mig og RSK.

¹³ Kulturmedarbejder er RSK's betegnelse for de socialarbejdere, der til dagligt har kontakt med udenlandske kvinder i Prostitution. Betegnelsen referer til, at socialarbejderne er rekrutteret med henblik på, at de tilsammen dækker forskellige kulturelle og sproglige baggrunde (Lund-Jensen 2005:4-5).

hermed, vil blive diskuteret senere i dette kapitel. I det følgende ønsker jeg kort at præsentere RSK som institution.

Hvad er RSK

RSK er en selvejende institution under KFUK's sociale arbejde og er en konsekvens af Redens¹⁴ arbejde i København. RSK udfører i det daglige socialt arbejde med og for udenlandske kvinder i prostitution, herunder kvinder som har været udsat for trafficking (Lund-Jensen 2004:3). Det kan diskuteres, hvorvidt RSK kan kategoriseres som en myndighedsrepræsentant, idet institutionen altså er selvejende. RSK er imidlertid etableret som et led i Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel, og institutionens arbejde er derfor også finansieret gennem ligestillingsministeriet. Derigennem bliver RSK altså også et statsligt organ, som udfører socialt arbejde for og i overensstemmelse med den danske stat, hvorfor jeg mener, at RSK kan kategoriseres som en myndighedsrepræsentant.

RSK påbegyndte deres arbejde i 2002 og er på nuværende tidspunkt finansieret frem til december 2006. RSK's målsætning er for det første at fungere som modelprojekt i forbindelse med en etablering af rådgivende tilbud til udenlandske kvinder i prostitution. For det andet at afprøve beskyttelses - og rådgivningstilbud i forbindelse med hjemsendelser af udenlandske kvinder, som har været udsat for trafficking og for det tredje at dokumentere dette arbejde (Lund-Jensen 2005:3). I relation til denne overordnede målsætning har RSK i det praktiske, sociale arbejde etableret følgende tiltag: 1) opsøgende arbejde på gaden i København 2) opsøgende arbejde på bordel/massageklinik i København 3) en anonym telefonrådgivning og 4) et beskyttelsestilbud for kvinder, som har været udsat for trafficking ¹⁵(Lund-Jensen 2005:3).

¹⁴ Reden er et værested for kvinder i prostitution, hvor kvinderne kan få mad, bad og overnatningsmuligheder. Endvidere kan de modtage hjælp til at komme ud af prostitution (www.reden.dk).

¹⁵ RSK har imidlertid ændret navnet på dette tilbud, således at det nu kaldes for et krisecenter (www.kvindehandel.dk (b)).

Socialforskning og socialt arbejde

Igennem de senere år har der i Danmark været en kritik af det sociale arbejde fra socialforskningens side. I den forbindelse beskyldes socialarbejdere ofte for at udøve en massiv form for klientgørelse, hvor socialarbejdere skaber og påvirker såkaldte problementiteter, og klienters eventuelle modvilje mod at samarbejde med socialarbejderen bliver tolket som et symptom på, at der er noget galt med klienten (se Järvinen og Mik-Meyer 2003). Jeg erklærer mig for så vidt enig i dele af denne kritik, idet mødet mellem socialarbejder og klient i visse tilfælde kan resultere i en situation karakteriseret ved overgreb og disciplinering (Henriksen og Prieur 2004:101).

Det er dog bemærkelsesværdigt, at kritikken sjældent løfter sig fra sit teoretiske udgangspunkt, hvorfor den sjældent indeholder reelle ændringsforslag, som synes implementerbare i det praktiske sociale arbejde (Henriksen og Prieur 2004:110). Snarere bliver det en ensidig kritik, hvorigennem socialarbejdere primært ses som udøvere af symbolsk vold (Henriksen og Prieur 2004:104). Derved er der fare for, at forholdet mellem socialforskere og socialarbejdere fremstår som en oppositionel relation, hvor socialforskernes analyser alene bliver opfattet som en undergravning af det praktiske sociale arbejde (Henriksen og Prieur, 2004). Dette kan medvirke til en situation, hvor socialarbejdere ikke ønsker at samarbejde med de aktører, som udfører social forskning (ibid:109-110), hvilket er problematisk, såfremt formålet med socialforskningen er socialt forandring.

Det er således afgørende med positiv kommunikation og dialog mellem forskere og socialarbejdere i relation til social forandring. Derfor finder jeg det også vigtigt, at RSK ikke alene får lejlighed til at læse specialet, men ligeledes kommenterer på mine konklusioner mht. RSK's arbejde¹⁶. Derved fordres en aktiv dialog og diskussion, hvor RSK's erfaringer som organisation og praktikere tages seriøst og medregnes som en ressource indenfor socialforskningen. Således anlægger specialet et perspektiv, hvor

¹⁶ Det er i den forbindelse leder af RSK Trine Lund-Jensen, som har haft mulighed for at læse specialet igennem og kommenterer på mine konklusioner om RSK's arbejde. RSK har imidlertid ikke haft nogen kommentarer til specialet.

interaktion mellem forskere/studerende og praktikere fremhæves som afgørende, og samarbejdet med RSK skal bl.a. forstås indenfor denne kontekst.

Inspireret af Tove Thagaards (1998:62) forståelse af aktiv deltagelse i feltarbejdet kan min position i relation til RSK kategoriseres som aktiv deltagende. Dette skyldes, at jeg for det første skrev en rapport for institutionen. For det andet deltog jeg i journalskrivning i samarbejde med nøgleinformanten og tog derved del i institutionens daglige arbejde. Det tætte samarbejde med RSK indeholder i den forbindelse visse metodiske problematikker, idet jeg gennem udfærdigelsen af rapporten i et vist omfang blev et talerør for RSK og derfor også for deres grundlæggende holdninger til prostitution. Således har jeg i perioder ikke kunne undgå at arbejde med fænomenet nigeriansk migrant-sexarbejde gennem RSK's optik. Dette har været problematisk i forhold til specialeprocessen, idet RSK er en kristen organisation med meget klare holdninger til prostitution, hvor prostitution ses som undertrykkende og forbudt med tvang (RSK's tilgang til prostitution vil blive diskuteret senere i kapitlet). Det har derfor været en udfordring at opretholde en balance mellem en udbredt moralsk holdning til prostitution, hvor prostitution ses som et onde, der skal bekæmpes, og den tilgang jeg igennem specialet anlægger, hvor prostitution anses som kontekstafhængigt og derfor hverken i udgangspunktet som frigørende eller undertrykkende. I kraft af det tætte samarbejde kan det imidlertid ikke undgås, at jeg i et eller andet omfang er blevet påvirket af RSK's holdninger til prostitution samt deres konkrete arbejde, hvorfor specialet sandsynligvis ville have haft en anden udformning og et andet formål, såfremt jeg ikke havde indgået i dette samarbejde.

2.2 Videnskabsteori

På baggrund af den begrænsede viden om nigerianske kvinder i prostitution i Danmark anlægger specialet en eksplorativ tilgang. Dette betyder, at man forsøger at begrebsliggøre et hidtil, utilstrækkeligt forstået fænomen (Olsen 1999:182-183), i dette tilfælde nigeriansk migrant-sexarbejde i Danmark. I denne proces har den tilgængelige empiri i overvejende grad været styrende for problemstillingen, og empirien har således været bestemmende for, hvilke aspekter af fænomenet som kunne belyses. Det eksplorative element består således i

en åben tilgang til feltet, hvor problemstillingen kontinuerligt er blevet tilpasset i samspil med de informationer, den tilgængelige empiri indeholdt.

Socialkonstruktivisme

Specialet indskriver sig i en socialkonstruktivistisk forståelsesramme, hvorfor den sociale virkelighed anses som skabt i interaktionen mellem individer og grupper. Således indeholder den sociale virkelighed ingen iboende essens, som forskeren og eller/den studerende kan afdække. Derimod anses den sociale virkelighed som flydende og foranderlig, og den sociale verden er derfor et produkt af sociale processer (Burr 1995:5). Således anlægges et anti-essentialistisk perspektiv (ibid.). Indenfor en socialkonstruktivistisk tilgang anses virkeligheden altså som formet af vores erkendelse af den, hvorfor sociale fænomener ikke er evige og uforanderlige, men netop skabes i specifikke sociale og historiske processer (Rasborg 2005:349).

Socialkonstruktivisme er for så vidt en bred betegnelse, som i praksis kan antage mange forskellige udtryk, og det er derfor misvisende at tale om konstruktivisme i ental (Rasborg 2005:350). Det specifikke udtryk i dette speciale er en antagelse om, at sociale fænomener, såsom prostitution, altid er kontekstafhængige og derfor heller ikke indeholder en iboende essens (Järvinen 1993:24). Dette betyder, at fokus rettes mod de betingelser, hvorunder kvinderne lever og arbejder, for derigennem at undersøge deres situation som sexarbejdere. Jeg antager altså ikke i udgangspunktet, at sexarbejde er undertrykkende eller frigørende, eftersom fænomenet aldrig kan forstås og analyseres isoleret.

Som det fremgår af problemformuleringen, spørges der til, hvordan de kontrolformer, som skabes i kvindernes relationer, påvirker deres betingelser for at handle. Indenfor en socialkonstruktivistisk ramme forstås handlen og handlinger som et produkt af specifikke verdensbilleder, og forskellige verdensbilleder fører for så vidt til forskellige sociale handlinger (Burr 1995:5). På denne baggrund inddrager jeg gennem arbejdsspørgsmål 1 en diskussion af kvindernes sociokulturelle baggrunde for derigennem at skabe en forståelse af det verdensbillede, som kvinderne er vokset op med og som fortsat påvirker deres handlinger og valg under opholdet i Danmark.

Samspelet mellem teori og empiri

Som nævnt ovenfor afhænger handlinger af det specifikke verdensbillede, som aktører befinder sig i (Burr 1995:4-5). De mål, som søges indfriet gennem forskellige handlinger, er således også kulturelt forankret, og forskellige kulturer lægger ligeledes vægt på forskellige handlingstyper og værdier (Frønes 2002: 48). Derfor bør det ikke tages for givet, hvad der driver en pågældende aktørs handlinger (ibid.). Den intention eller det mål, som individer søger at realisere gennem deres handlinger, stemmer altså ikke nødvendigvis overens med andres opfattelse af handlingerne, idet handlingerne er et kulturelt produkt og skabt i specifikke sociale relationer. Handlinger kan derfor heller ikke stå alene; de er ikke noget i sig selv, men konstrueres derimod af den som fortolker dem (Frønes 2002:12). Den specifikke teoretiske ramme, som jeg lægger ned over det empiriske materiale, åbner derfor op for bestemte måder at forstå nigerianske kvinders handlinger på og er således en tolkning blandt mange.

Som allerede nævnt har specialet primært et eksplorerende formål, og jeg har derfor i udgangspunktet taget afsæt i de empiriske data. Dog har der kontinuerligt fundet en vekselvirkning sted mellem empiri og teori, og jeg har således arbejdet med et dialektisk forhold mellem teori og data. Denne fremgangsmåde kan kategoriseres som en abduktiv tilgang, dvs. en tilgang hvor tyngdepunktet hverken er på den teoretiske eller den empiriske dimension alene, men netop ligger mellem teori og empiri og kan for så vidt betegnes som et samspil mellem en induktiv og deduktiv tilgang (Thagaard 1998:174, 178). En abduktiv tilgang indebærer, at forskeren og/eller den studerende udvikler en analytisk ramme på baggrund af etableret teori, som udgør grundlaget for en forståelse af mønstrene i det empiriske materiale (Thagaard 1998:175). Således har jeg ikke en ambition om at afprøve og teste en specifik teori ej heller på baggrund af analysen at modificere eller udvikle teori, derimod er formålet med den anvendte teori at skabe en forståelseshorisont. Således tolkes mine data i lyset af specifikke teoretiske optikker (Thagaard 1998:178).

2.3 Metodik

2.3.1 Anvendte empiriske kilder

Empirien er en sammensat størrelse, som udgøres af forskellige empiriske kilder. Således arbejdes der ud fra en bricolageinspireret tilgang, (også kaldet triangulering), hvor forskellige empiriske data benyttes i et samspil (Mørck 1998:23-24). Mere specifikt er der tale om en såkaldt data-triangulering, hvorigennem der benyttes forskellige empiriske kilder såsom interviews, observationer og dokumenter (Pedersen og Land 2001:37). Triangulering refererer til det forhold, at man i en undersøgelse benytter forskellige repræsentationer af virkeligheden, her i form af forskellige empiriske kilder (Denzin og Lincoln 2003:8). De forskellige repræsentationer kan tilsammen skabe et komplekst billede af det fænomen, som studeres, dvs. nigeriansk migrant-sexarbejde. Triangulering er således et forsøg på at skabe en dybdegående forståelse af et specifikt socialt fænomen (Ibid.).

Endvidere øger brugen af forskellige empiriske kilder kvaliteten i en undersøgelse (Widerberg 2002:180), idet fænomenet undersøges gennem mere end et enkelt datagrundlag. Det vil altså sige, at triangulering ligeledes kan fungere som en form for kvalitetsvurdering i relation til de fremkomne resultater (Pedersen og Land 2001:37). Qua det socialkonstruktivistiske udgangspunkt er det dog vigtigt ikke at udvælge en empirisk kilde, som den der lægger tættest 'sandheden' eller det virkelige, og som de andre kilder vurderes op imod (Järvinen 1998:22). Således er den viden, som er genereret gennem interviews med sexarbejdere ikke nødvendigvis mere virkelighedsnær end den viden, som kommer til udtryk i eksempelvis myndighedsjournaler omhandlende kvinder i prostitution (ibid:23). På denne baggrund ønsker jeg altså ikke at vurdere troværdigheden af indholdet i journalerne i forhold til interviews med nigerianske sexarbejdere, men netop arbejde med de forskellige empiriske kilder som forskellige repræsentationer af det samme fænomen, nemlig nigeriansk migrant sexarbejde i Danmark.

Samtlige empiriske kilder er alle kvalitative i deres karakter. Således er der tale om interviews, 'uformelle' samtaler med min nøgleinformant, observationer på gaden og dokumenter primært i form af journaler omhandlende nigerianske kvinder og såkaldte gaderapporter fra RSK. Ligeledes inddrages dokumenter i form af en intern metoderapport

fra RSK samt tekster fra Flygtningenævnet, som indeholder information om nigerianske sexarbejderes afslag på asyl. Disse empiriske kilder vil blive diskuteret nedenfor.

Samtaler med nøgleinformanten

Nøgleinformanter er personer, som giver den studerende og/eller forskeren meget indsigt i det emne som studeres (Thagaard 1998:70). Nøgleinformanten var, da empirien blev indsamlet, kulturmedarbejder i RSK og havde på daværende tidspunkt daglig kontakt med nigerianske kvinder i prostitution og er således valgt, idet min relation til vedkommende igennem hele processen har resulteret i meget brugbar information om nigerianske migrant-sexarbejderes situation. I den konkrete sociale relation til kvinderne har nøgleinformanten indtaget en position som socialarbejder og repræsentant for RSK. Den information, som er indhentet gennem samtaler med nøgleinformanten, må derfor også forstås i forhold til RSK's overordnede forståelsesramme, herunder deres opfattelse af kvindernes situation og ikke som neutrale gengivelser af kvindernes fortællinger. De problematikker, der er forbundet hermed, vil blive diskuteret senere i kapitlet.

Samtalerne med nøgleinformanten fandt ofte sted på baggrund af gennemlæsning af journalerne, men samtalerne satte ligeledes fokus på forskellige interessante emner og problemstillinger, såsom nigerianske kvinders interaktion med politiet, hvilket efterfølgende blev udforsket mere detaljeret gennem journalerne. Således har der altså fundet et samspil sted mellem de uformelle samtaler og analysen af journalerne. Endvidere har jeg ofte brugt min nøgleinformant til at få supplerende oplysninger i henhold til enkelte kvinders historier. Derudover deltog jeg som nævnt også i journalskrivning i samarbejde med nøgleinformanten, hvilket var en god anledning til at tale om specifikke emner, idet det blev muligt med udgangspunkt i en konkret historie at spørge dybere ind til forskellige aspekter ved kvindernes liv.

Samtalerne med nøgleinformanten fandt sted i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten til RSK. Under disse samtalerne skrev jeg noter ned, hvilke efterfølgende blev skrevet ind i et dokument. I visse sammenhænge bad jeg ligeledes nøgleinformanten om at tale med kvinderne om specifikke emner, som var vigtige i relation til specialets problemstilling. Information og viden, som er opnået igennem samtaler med nøgleinformanten, indgår

således som empirisk kilde, og når jeg refererer til denne empiriske kilde vil der stå: (Mildwater).

Journalerne

RSK's journaler kan kategoriseres som *samtalerapporter*, *visitationsrapporter* og *indskrivningsrapporter*. Disse rapporter består af nedskrevne samtaler med nigerianske kvinder i prostitution og indeholder fortællinger om kvindernes baggrunde, deres rejse til Europa og deres daglige liv i Danmark. Rapporternes omfang og indhold varierer meget, hvorfor nogle rapporter indeholder mange brugbare informationer, og andre kun indeholder få oplysninger om kvindernes liv og baggrunde, således er journalerne ikke konsistente i deres indhold. *Samtalerapporterne* er blevet til gennem forskellige møder med kvinderne. Typisk er historierne blevet fortalt til RSK's medarbejdere under besøg hos læge, foretagelse af abort, besøg på asylcenter eller lignende. Samtalerapporterne er knapt så systematiske i deres indhold og tager ofte udgangspunkt i en konkret begivenhed. *Visitationsrapporterne* er blevet til i forbindelse med samtaler med nigerianske kvinder, som er blevet anholdt og tilbageholdt af politiet, dvs. at mødet mellem kvinderne og RSK har fundet sted i politiets varetægt, dog uden politiets fysiske tilstedeværelse. *Visitationsrapporterne* tager udgangspunkt i et skema, som indeholder information om kvindens opholdsstatus, hendes psykiske og fysiske tilstand, hvorvidt hun har været udsat for trafficking og selve politiforløbet. *Indskrivningsrapporterne* er blevet udfærdiget i forbindelse med kvindernes ophold i sikkerhedstilbudet og bygger ligeledes på samtaler med kvinderne. En indskrivningsjournal er bygget op omkring fem forskellige skemaer, som hedder 'Indskrivningsskema'. 'Vejen til Danmark', 'Ophold i huset', 'Baggrund' og 'Ophold i Danmark'. Det første skema indeholder basis information om kvinden dvs. alder, opholdsstatus osv. Det andet skema indeholder information om kvindernes rejse til Danmark og hendes psykiske og fysiske tilstand. Det tredje skema indeholder information om, hvilke tilbud kvinden har benyttet under opholdet i beskyttelsestilbudet samt hendes fremtidsplaner. Det fjerde skema fokuserer på kvindernes familiemæssige, erhvervmæssige og uddannelsesmæssige baggrunde og det femte skema beskæftiger sig med kvindens prostitutionserfaringer i Danmark.

Jeg har på baggrund af journalerne udvalgt 47 kvinder, som vil indgå i det empiriske materiale. Disse kvinders journaler udgøres altså både af visitationsrapporter, indskrivningsrapporter og samtalerapporter. Nogle af kvinderne har mere end en rapporttype, eksempelvis en visitationsrapport samt en indskrivningsrapport, hvorfor der er tale om mere end 47 journaler samlet set. Kvinderne er udvalgt på baggrund af indholdet i deres journaler, dvs. at jeg har valgt de kvinder, hvis journaler indeholdt mest information om de sociale relationer, som jeg ønsker at belyse, hvilke altså er relationen til familien, relationen til agenter/alfonser, relationen til kunder og relationen til de danske myndigheder. I tillæg hertil inddrages ligeledes RSK's *gaderapporter*, som indeholder optegnelser over RSK's observationer og samtaler med kvinder i prostitution under deres opsøgende arbejde på gaden.

Vurdering af journalerne som empirisk kilde

Brugen af RSK's journaler som empirisk kilde til nigerianske kvinders historier placerer dele af analysen som en dokumentanalyse (Repstad, 1993 (a), Thagaard 1998). Journalerne adskiller sig fra interviewene, observationerne og samtaler med nøgleinformanten ved at eksistere forud for eller uafhængigt af specialet (Repstad 1993:78 (a)) Ved at benytte journalerne som empirisk kilde tolker jeg altså på historier, situationer og begivenheder, som de er fortalt til og fortolket af en tredje part. Således er journalerne blevet til indenfor en konkret forståelsesramme og med et eget formål. Dette indebærer specifikke problemer i relation til kildevurdering og validitet (Repstad 1993:77 (a), Thagaard 1998:56), idet journalerne ikke alene belyser nigerianske kvinders erfaringer og fortællinger, men ligeledes afspejler RSK's værdier og perspektiver. Man bør derfor gøre sig bekendt med den kontekst, hvori teksterne er produceret for derigennem at anskueliggøre, hvilke dele af virkeligheden der fremhæves og ligges vægt på (Repstad 1993:79 (a)).

I mødet med RSK indtager nigerianske kvinder en position som sociale klienter. Sociale klienters problemer bliver imidlertid ikke alene defineret i relation til institutionen, men de produceres så at sige også i relation hertil (Järvinen og Mik-Mayer 2003:16-17). Således skabes kvindernes problemer, som de kommer til udtryk i journalerne, i interaktionen med RSK, og det er derfor muligt, at kvindernes historier og italesættelser af deres problemer ville være anderledes, såfremt jeg selv havde foretaget interviews med samtlige kvinder.

Det er dog vigtigt at understrege, at al empiri produceres i en form for interaktion igennem specifikke relationer (Pedersen og Nielsen 2001:7) og er derfor altid formet af de specifikke omstændigheder. Derfor mener jeg også, at journalerne kan fungere som empirisk kilde til kvindernes fortællinger. Pointen er, at der bør tages højde for netop de omstændigheder, hvor indenfor empirien er produceret, og i den forbindelse er det naturligvis en ulempe, at jeg ikke selv har været til stede under samtalerne. Jeg vil derfor i det følgende diskutere RSK's prostitutionstilgang og værdigrundlag for derigennem at gøre rede for den overordnede kontekst, hvori journalerne er produceret. Endvidere vil jeg vende tilbage til relationen mellem kvinderne og RSK i analysen.

RSK's tilgang til prostitution

RSK's holdning til prostitution og trafficking kan karakteriseres som en abolitionistisk prostitutionsforståelse, idet prostitution opfattes som vold mod kvinder. Således antages det, at al prostitution er skadelig for kvinder, og at frivillig prostitution i princippet ikke er mulig (O'Neill 2001:15). Følgende citat er taget fra en intern rapport i RSK, og beskriver institutionens holdning til prostitution:

"RSK betragter ikke prostitution som et erhverv, der kan ligestilles på arbejdsmarkedet med andre erhverv. Der er ikke tale om en erhvervstransaktion mellem to ligestillede parter. Det er manden, som med pengene i hånden, køber retten til brug af kvindens krop. Vi betragter prostitution som vold mod kvinder med baggrund i de dokumenterede kort- og langtidss fysiske og psykiske skadevirkninger, kvinder udsættes for ved et liv i prostitution" (Lund-Jensen 2005:8).

Således anser man i RSK, i tråd med den abolitionistiske tilgang, prostitution for en voldshandling. Den forståelsesramme, hvori journalerne er blevet til, bygger altså på en forestilling om kvinderne som ofre for en udnyttelse samt en holdning om, at prostitution altid er et overgreb, og derfor til hver en tid bør bekæmpes. Det er på denne baggrund sandsynligt, at kvinderne i relationen til RSK placeres som ofre, hvilket har stor betydning, idet individers selvbillede til dels må harmonerer med andres billeder af dem (Järvinen og Mik-Mayer 2003:13). Kvinderne træder således ind i den position, de tilbydes i den

konkrete relation, hvilket kan afføde specifikke historier eller specifikke udlægninger af en given fortælling. Det er derfor muligt, at kvindernes fortællinger indeholder flere tvangselementer end, hvis jeg selv havde foretaget interviews med kvinderne. Endvidere tager kvinderne muligvis afstand fra deres prostitution på grund af den prostitutionsopfattelse, som de mødes med af RSK. Således har institutionens beskrivelser af klienten ofte forrang over klientens beskrivelse af sig selv og sin situation (Järvinen og Mik-Mayer 2003:19). Journalernes konkrete indhold er altså for det første et resultat af den position, kvinderne indtager i deres møde med RSK, og for det andet et produkt af RSK's overordnede forståelsesramme. Derfor er det vigtigt at arbejde med journalerne som en udlægning blandt mange og ikke som en neutral gengivelse af kvindernes fortællinger.

Journalerne indeholder dog ofte deskriptive fortællinger, dvs. hvordan kvinden er kommet, hvem hun er kommet sammen med, hvordan hendes hverdag er nu osv. Endvidere fravælger jeg (i det omfang det er gennemskueligt) at inddrage eksplicitte vurderinger af kvindernes 'tilstand', dvs. kulturmedarbejdernes kommentarer om kvindernes psykiske tilstand, kvindernes oplevelse af skyld og skam m.m.. Jeg undlader altså at inddrage de oplysninger, som fremstår som indlysende normative vurderinger på nær når fokus rettes mod relationen mellem kvinderne og RSK, da disse udsagn i denne sammenhæng er meget sigende.

Intern metoderapport fra RSK

Dette dokument indeholder en redegørelse, diskussion og evaluering af RSK's arbejde med udenlandske kvinder i prostitution. Rapporten er udfærdiget af lederen af RSK, Trine Lund-Jensen. Jeg har allerede anvendt rapporten ovenfor i forbindelse med en afklaring af RSK's tilgang til prostitution, men vil inddrage denne empiriske kilde igen i analysen når fokus rettes mod relationen mellem RSK og nigerianske migrant-sexarbejdere.

Flygtningenævnets dokumenter vedrørende nigerianske kvinders asylsager

Flygtningenævnet behandler klager over afgørelser, som er truffet af udlændingestyrelsen (www.fln.dk). De dokumenter, der inddrages som empiriske data, indeholder information, om på hvilket grundlag nigerianske migrant-sexarbejdere afvises asyl i Danmark og sætter således specifikt fokus på kvindernes situation som illegale migranter. Dette tekstmateriale

vil blive benyttet i analysen af de kontrolformer, som skabes i kvindernes relation til de danske myndigheder og er lokaliseret på Flygtningenævnets hjemmeside (www.fln.dk)

Interviews med nigerianske migrant-sexarbejdere

I udgangspunktet ønskede jeg, at kvalitative interviews med nigerianske migrant-sexarbejdere skulle udgøre det bærende empiriske fundament. Jeg har imidlertid kun formået at gennemføre to interviews, idet kvinderne sjældent var interesseret i at deltage i et interview eller en længere samtale. Der kan være mange årsager til dette. Først og fremmest har jeg undervurderet det forhold, at kvinderne er en del af kriminelle netværk samt lever i Danmark som illegale migranter, hvilket i samspil gør interaktioner med individer udenfor miljøet risikabelt. Desuden får kvinderne ikke noget ud af at takke ja til et interview, dog tilbød jeg i visse situationer penge, hvilket altså heller ikke gjorde en forskel.

Interviewguiden

Begge interviews kan karakteriseres som såkaldte halvstrukturerede interviews (Kvale 1994:129). Således blev interviewene gennemført vha. en interviewguide, som indeholdt en række temaer, som jeg ønskede at diskutere samt forslag til spørgsmål. Dog blev rækkefølgen i spørgsmålene ændret undervejs som interviewet skred frem for derved at forfølge de svar, kvinderne gav (Kvale 1999:129). Endvidere var der spørgsmål, som aldrig blev stillet, idet jeg i den konkrete situation følte det var upassende at spørge ind til eksempelvis kvindernes specifikke erfaringer med kunder. Det forhold, at jeg fravalgte sådanne spørgsmål på trods af, at de stod i interviewguiden er muligvis en konsekvens af mit samarbejde med RSK. I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten for RSK har jeg således gentagende gange fået at vide, at kvinderne har svært ved at tale om sådanne emner, da de ifølge RSK føler skyld og skam. Derved har jeg ladet mit samarbejde med RSK sætte nogle begrænsninger i forhold til de emner jeg i den konkrete situation valgte at tale med kvinderne om.

Interviewguiden er udarbejdet gennem to stadier. For det første producerede jeg en interviewguide, som dækkede specialets vigtige forskningsspørgsmål (Kvale 1994:134), såsom hvordan påvirker familierelationen kvindernes muligheder for at handle, eller hvilke betingelser sætter relationen til eventuelle agenter for kvindernes handlen under deres

ophold i Danmark. På denne baggrund producerede jeg en mere udførlig guide, som indeholdt de spørgsmål, der skulle stilles under selve interviewet¹⁷ (ibid.) (interviewguiden er udfærdiget på engelsk og vedlagt som Bilag A¹⁸).

Interviewsituationen

Det ene interview (interview med Merian – vedlagt som bilag B) blev foretaget i mit eget hjem og fandt sted i min dagligstue. Inden interviewets gennemførelse mødtes jeg med nøgleinformanten og Merian, hvorefter vi besøgte en optiker, idet Merian skulle have briller. Det andet interview (interview med Anaia – vedlagt som bilag C) blev foretaget, mens kvinden opholdt sig i RSK's beskyttelsestilbud og fandt sted i en lille systue.

Interviews varede ca. halvanden time og jeg betalte begge kvinder 500 d.kr. for at deltage i interviewet. Det kan naturligvis diskuteres, hvorvidt det af etiske og metodiske årsager er forsvarligt at betale informanter penge for at medvirke i et interview. For det første er det muligt, at kvinderne efterfølgende har følt sig presset til at give noget til gengæld og derfor har fortalt en anden historie end ellers. For det andet kan det diskuteres, hvorvidt jeg som studerende går ind og påtager mig en rolle som køber (kunde) i forhold til kvinderne og/eller udnytter deres sårbare position ved at betale penge, som de ofte har hårdt brug for. I begge tilfælde vurderede jeg imidlertid, at det var metodisk forsvarligt, på baggrund af en pragmatisk erkendelse af, at jeg ellers ikke ville få nogle interviews. Med hensyn til de etiske problematikker vurderede jeg ligeledes, at pengetransaktionen var forsvarlig, idet Merian brugte pengene på et par briller, og Anaia skulle hjem to dage efter interviewet og havde derved mulighed for at komme tilbage til Nigeria med en eller form for økonomiske midler. Således gik pengene sandsynligvis ikke til eventuelle agenter eller alfonser, men til kvinderne selv.

Nøgleinformanten var til stede under begge interviews, hvilket var en stor hjælp, idet hun i kraft af sit daglige arbejde med kvinderne har erfaring med deres sprog og kulturelle

¹⁷ De spørgsmål som er stillet gennem interviewet har primært været deskriptive spørgsmål specielt de indledende spørgsmål dvs., spørgsmål som "kan du beskrive din hverdag som barn?" eller "hvorfor tog du af sted?", "hvad er godt ved Danmark?" osv. Formålet var således primært at få informantens spontane beskrivelser af forløbet eller specifikke situationer (Kvale 1994:135) og samtidig få samtalen i gang ved at benytte spørgsmål som er forholdsvis 'lette' at diskutere.

¹⁸ Dette eksemplar af specialet indeholder imidlertid ingen af de nævnte bilag.

'tankesæt'. Nøgleinformanten omformulerede derfor en del af mine spørgsmål, idet der var nogle af mine formuleringer, kvinderne ikke forstod. Samtidig oversatte nøgleinformanten også sprogligt for mig i de tilfælde, hvor jeg ikke kunne forstå hvad informanten sagde. Begge interviews blev foretaget på engelsk og på trods af at begge kvinder talte udmærket engelsk, var det til tider vanskeligt at forstå, hvad de sagde. Dette skyldes, at man i Nigeria bl.a. taler såkaldt pidgin engelsk og/eller nigeriansk-engelsk, hvilket i sin udtalelse og grammatik i større eller mindre grad afviger fra standard engelsk (Carling 2005:34)¹⁹.

Således fungerede nøgleinformanten som en form for tolk under samtalen, både i kulturel og sproglig forstand. Dette har naturligvis også visse implikationer, idet nøgleinformanten har haft en betydelig indflydelse på interviewets forløb, herunder de emner der blev diskuteret, og det er muligt, at interviewet havde udviklet sig i en anden retning, såfremt nøgleinformanten ikke var til stede. Endvidere har nøgleinformanten i selve oversættelsesprocessen også tolket på de svar, hun har oversat og muligvis sat svarene ind i sin egen forståelsesramme, som til dels i kraft af hendes position som kulturmedarbejder i RSK beror på RSK's generelle holdning til prostitution.

De to interviews blev ikke båndet, hvilket først og fremmest skyldes, at jeg gennem samtaler med min nøgleinformant var blevet frarådet at benytte båndoptager, idet kvinderne ofte er meget nervøse i kraft af deres position som illegale migranter. Jeg valgte derfor helt at undlade at spørge kvinderne, om jeg måtte bånd samtalen. Dette var for så vidt et pragmatisk valg, som skyldes, at det har været vanskeligt at få interviewaftalerne. Jeg ønskede derfor ikke at løbe den risiko, at spørgsmålet om båndoptageren ville gøre kvinderne utrygge og påvirke hele interviewsituationen i en negativ retning. Jeg har i stedet i løbet af samtalen skrevet noter, hvilket naturligvis giver mindre fyldige data²⁰. Beslutningen om at undlade brug af båndoptager skal altså ses som et forsøg på at gøre samtalen mindre formel (Thagaard 1998:90) og derigennem skabe de bedste betingelser for en tryk situation, hvor informanterne ikke behøves at frygte at deres udtalelser bliver givet videre til eksempelvis politiet.

¹⁹ Samtlige citater fra interviewene er oversat fra engelsk til dansk.

²⁰ Interviewnoterne er altså vedlagt som bilag B og C og indeholder de informationer, der er genereret gennem interviewene. Ligeledes har jeg enkelte gange under interviewet skrevet direkte ned, hvad kvinden har sagt. Disse udsagn er skrevet i kursiv.

Relationen mellem interviewer og informant

Relationen mellem interviewer og informant er ofte præget af en ulige magtbalance, idet det er intervieweren, der præsenterer emnerne samt styrer interviewforløbet (Kvale 1994:131). Idet jeg arbejder ud fra en eksplorativ tilgang, ønskede jeg så vidt muligt at undgå, at jeg som interviewer alene satte dagsordenen. Ved at fravælge båndoptager blev der skabt rum for, at kvinderne kunne introducere emner eller temaer, eftersom der opstod pauser i samtalen mens jeg skrev noter ned. Disse pauser valgte jeg at benytte positivt ved at give kvinden mulighed for at reflektere således, at hun efterfølgende selv ville bryde tavsheden (Kvale 1994:137). Dette lykkedes op til flere gange, og derved var kvinderne ligeledes med til at sætte dagsordenen for, hvilke emner og temaer der blev diskuteret.

Interviewsituationer består af menneskelige interaktioner, hvorigennem der udvikles viden (Kvale 1994:130), og den viden, som genereres, påvirkes derved af intervieweren og informantens opfattelser af hinanden (Thagaard 1998:80). For at opnå information om vigtige emner er det derfor afgørende, at der opstår en form for nærhed mellem interviewer og informant (Thagaard 1998:100), og det er i den forbindelse vigtigt, at intervieweren formår at skabe en kontekst, indenfor hvilken informanten føler sig tilstrækkelig tryk til at tale åbent om sine oplevelser og erfaringer (Kvale 1994:130, Thagaard 1998:99). På denne baggrund forsøgte jeg at skabe en tryk situation for informanten, bl.a. ved gentagende gange at fortælle informanten, at hun selv kunne afgøre, hvad hun ønskede at svare på.

Derudover har nøgleinformantens tilstedeværelse altså ligeledes bidraget til at skabe en tryk situation, idet kvinderne kendte hende på forhånd og tidligere havde fortalt dele af deres historie til hende. Trods ovenstående formåede jeg imidlertid ikke at skabe en situation, hvor kvinderne var tilpas trygge til at dele hele deres historie, hvilket naturligvis afspejles i empirien. Det bør dog understreges, at dette forhold ikke nødvendigvis er et resultat af, at kvinderne ikke følte sig trygge, men kan lige såvel være et bevidst valg fra kvindernes side. Det vil sige, at de af andre årsager ikke ønskede at tale om specifikke emner.

Interview med kriminalassistent

I tillæg til de to interviews med nigerianske sexarbejdere har jeg ligeledes, i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten for RSK, foretaget et interview med en kriminalassistent i Københavns politi. Interviewet havde i udgangspunktet et informativt sigte, hvilket betyder, at jeg søgte politiets overordnede viden og erfaringer med nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark. Det viste sig efterfølgende, at interviewet også indeholdt information, som belyste relationen mellem politiet og kvinderne. Interviewet vil derfor blive inddraget i analysen af relationen mellem politiet og nigerianske migrant-sexarbejdere. Interviewet blev optaget på bånd, og dele af interviewet er efterfølgende blevet udskrevet. Dog har jeg fravalgt at vedlægge dette interview som bilag, idet det benyttes i et meget begrænset omfang.

Gadeobservationer

Feltarbejdet på gaden var i udgangspunktet et forsøg på at finde informanter, men som allerede beskrevet lykkedes dette imidlertid ikke. Trods dette inddrages feltarbejdet forsat i specialet, da jeg herigennem har foretaget observationer i miljøet samt haft korte samtaler med kvinderne. Jeg har således foretaget observationer mht. kvindernes interaktion med kunder, andre kvinder i prostitution, med RSK's medarbejdere og med mig som studerende.

Observationerne er foretaget på gaderne omkring Skelbækgade og Istedgade i København. Indledningsvis deltog jeg en enkelt gang i RSK's sociale opsøgende arbejde for derved at få et indblik i miljøet. Jeg har efterfølgende gået en del aften - og natlige 'ture' i området i følgeskab med en medstuderende. I alt har jeg foretaget gadeobservationer 8 aftener fordelt over en periode på ca. 2 måneder. Typisk opsøgte jeg afrikanske kvinder på gaden, hvorefter jeg kort fortalte, hvem jeg var, og hvad jeg lavede. Efterfølgende gav jeg kvinderne et kort med mit telefonnummer og navn i håb om, at de ønskede at deltage i et interview. Det primære formål med observationerne på gaden var altså at finde interviewpersoner, og da det efter ca. 2 måneder blev klart, at dette ikke lod sig gøre, valgte jeg at afbryde gadeobservationerne.

Observationerne på gaden kan placeres et sted imellem lukket og åben observation (Repstad 1993:25-29 (b)). Dette skyldes, at jeg ofte præsenterede mig selv for kvinderne, men ikke desto mindre foregik observationerne i det offentlige rum dvs. på gaden, og jeg kontaktede derfor heller ikke alle kvinder, som jeg observerede (ibid.). Endvidere er der tale om såkaldt ustruktureret observation, idet formålet var at observere forskellige typer af hændelser og sociale handlinger i de 'naturlige' omgivelser uden at benytte en på forhånd konstrueret observationsguide (Kristiansen og Krogstrup, 1999:57-60). Jeg fandt det upassende at nedskrive noter under selve observationerne og/eller interaktionerne med kvinderne, da kvinderne muligvis derved ville opleve en større grad af overvågning, end de allerede alene ved min tilstedeværelse gjorde (Kristensen og Krogstrup, 1999:151-152). Eftersom jeg ikke har anvendt en på forhånd konstrueret observationsguide, har jeg umiddelbart efter observationerne nedskrevet noter på baggrund af det jeg så, og de indtryk jeg fik (ibid.) Således foretog jeg kondenserede beskrivelser af det observerede, hvilket betyder, at jeg lavede sammenfatninger af de hændelser og situationer, som fandt sted under observationen (Kristiansen og Krogstrup, 1999:154) (observationerne er vedlagt som bilag D).

Observationerne på gaden er forholdsvis begrænsede, og jeg opnåede således jeg ikke den ønskede interaktion med kvinderne. Den form for observation, som blev foretaget, er derfor relativ distanceret, og det har ikke været muligt at 'træde' ind i kvindernes meningsunivers (Kristensen og Krogstrup, 1999:110). Det bør i denne sammenhæng nævnes, at dette for så vidt gør sig gældende for alle de empiriske data, og jeg kan derfor ikke gennem analysen diskutere kvindernes oplevelser og forståelser men alene se deres situation 'udefra', dog til dels gennem deres egne fortællinger.

2.3.2 Metodiske overvejelser i forbindelse med analysen

Samtlige empiriske kilder er i første omgang forarbejdet gennem en tekstproduktion. Det vil sige, at det grundlag, hvorpå analysen hviler, består af tekst i form af observationsnoter, tekst i form af noter taget under samtaler med nøgleinformanten, tekst i form af interviewnoter og ikke mindst tekstmateriale i form af journalerne (Pedersen og Land

2001:35). I tillæg hertil benyttes altså også tekstmateriale i form af dokumenter fra Flygtningenævnet samt en rapport udfærdiget af RSK.

Eftersom journalerne og de to interviews med nigerianske migrant-sexarbejdere udgør det primære empiriske grundlag, vil jeg i det følgende redegøre for den analytiske fremgangsmåde i relation til dette empiriske materiale. På trods af, at de empiriske kilder alle er kvalitative i deres karakter, og at analysen primært er udarbejdet ud fra kvalitative metodiske fremgangsmåder, har jeg ligeledes anvendt mere kvantitative analyseredskaber såsom gennemsnitsberegning og optælling af forekomster. Det vil altså sige, at der også indgår en grad af kvantificering i den metodiske fremgangsmåde, hvilket for så vidt er tilfælde i samtlige kvalitative studier (Haavind 2000:16). Der er dog ikke tale om egentlig systematisk statistik, som generelt kan belyse fænomenets udbredelse, men alene om forekomster, som afspejler dette speciales empiri.

Analysestrategi: journaler og interviews

Den anvendte analysestrategi i relation til journalerne og de to interviews bygger på en kombination af en såkaldt personcentreret analysetilgang (Thagaard 1998:125-127) og en temacenteret analysetilgang (ibid.:149-150) Dette betyder, at jeg i analyseprocessen har vægtet de enkelte historier og sammenhængen i disse, samtidig med at jeg sideløbende har arbejdet med en tematisering af mine data. Denne kombination er valgt, da det gennem en personcenteret analysetilgang bliver muligt at indfange helhedsperspektivet i de enkelte kvinders historier (Thagaard 1998:162), og gennem en temacenteret analysetilgang ligeledes åbnes op for en sammenligning af informationer fra samtlige kvinder (ibid.:149). Således bliver det muligt gennem brugen af forskellige analyseniveauer at skabe en helhedsforståelse af de empiriske data (ibid.:125).

Analysen af journalerne og interviewene kan overordnet set inddeles i en deskriptiv og en tolkende fase, hvor den deskriptive fase henviser til tematisering af teksten og kodning i relation til identificering af mønstre (Thagaard 1998:130). Den tolkende fase henviser til den del af processen, hvor der inddrages teoretiske begreber (ibid.). Disse to overordnede faser har imidlertid været inddelt i 6 mindre faser, hvoraf de første fire kan beskrives som deskriptive og de sidste to som tolkende.

Personcenteret analyse – fase 1

Analyseprocessen blev indledt ud fra en personcentreret analysetilgang. Jeg læste således journalerne og interviewene igennem og producerede i den forbindelse et sammendrag af hver enkel journal og interview. På baggrund heraf skabte jeg et indledende overblik over, hvilken information journalerne og interviewene indeholdte. Endvidere udviklede jeg en forståelse af de enkelte kvinders historier og situation. Undersøgelsesenheden, dvs. det som blev studeret (Thagaard 1998:126), var i denne indledende fase de enkelte kvinder.

Deskriptiv kodificering – fase 2

I fase 2 læste jeg sammendragene igennem og identificerede i denne proces relevante temaer som gik igen, såsom familiens involvering, relationen til agenter og interaktioner med politiet. Derved påbegyndte jeg en kodificering af mine data, idet jeg kodede teksten på baggrund af temaer, der optrådte som centrale i kvindernes historier. Denne indledende kodificering kan kategoriseres som en deskriptiv eller induktiv kodificering, hvorigennem jeg forsøgte at fremhæve teksternes meningsindhold (Thagaard 1998: 130).

Tematisering og meningskondensering – fase 3

På baggrund af ovenstående proces oprettede jeg et samlet dokument²¹, hvor jeg inddelte oplysningerne fra sammendragene i temaer baseret på den indledende deskriptive kodificering. Disse temaer svarede overens med de forskellige sociale relationer som jeg ønskede at undersøge dvs. kvindernes forhold til deres familie, deres erfaringer med politiet osv. Gennem denne tematisering blev der udarbejdet en sammenfattende version af dataene, og således blev meningen i dataene ”koncentrerede” (Thagaard 1998:128), hvilket kan betegnes som en såkaldt meningskondensering (Kvale 1997: 190). Igennem meningskondenseringen blev lange passager fra journalerne altså reduceret til kortere udsagn (Kvale 1997:190).

²¹ Dokumentet indeholdende tematiseringen er ikke vedlagt som bilag, da det indeholder oplysninger om de enkelte kvinder. Oplysninger som er fortrolige og som jeg alene har fået adgang til gennem mit samarbejde med RSK.

Identificering af mønstre – fase 4

Dokumentet, indeholdende tematiseringen og meningskondenseringen, blev gennemlæst op til flere gange. Formålet med gennemlæsningerne af dokumentet var at identificere mønstre og tendenser i materialet (Thagaard 1998:137). I denne proces blev der eksempelvis identificeret en tendens til, at mange kvinder sender penge hjem til deres familier. Dog stod disse informationer spredt under forskellige temaer. Således fandt jeg under gennemlæsningerne tendenser og mønstre, som jeg efterfølgende gik ind og undersøgte mere omstændigt igennem, endnu en deskriptiv kodificeringsproces. På denne baggrund oprettedes nye temaer i tillæg til de allerede eksisterende.

Tolkende kodificering – fase 5

Dokumentet blev ligeledes læst igennem med henblik på en mere teoretisk kodificering (Thagaard 1998:130), hvor jeg forsøgte at forstå og forklare de tendenser og mønstre, som var identificeret på baggrund af den deskriptive kodificering, tematiseringen og meningskondenseringen. De teoretiske pointer blev skrevet direkte ind i dokumentet efter, hvert tema. Som eksempel kan igen nævnes det forhold, at kvinderne sender penge hjem til deres familier. Den teoretiske optik gjorde det muligt at forstå dette forhold på en specifik måde, nemlig som et udtryk for forventninger til kvinderne fra deres familie og/eller som et udtryk for reciprocitet fra kvinders side. Således tolkede jeg i denne fase på de mønstre og tendenser, som tidligere var blevet identificeret.

Personcenteret analyse (igen) – fase 6

Gennem tematiseringen og meningskondenseringen blev det muligt at skabe et helhedsindtryk af kvindernes situation, dog var dette helhedsindtryk baseret på brudstykker fra forskellige kvindernes historier. Dette fremstod imidlertid i visse sammenhænge som problematisk, idet jeg i den tolkende fase ikke kunne inddrage den specifikke kontekst og sammenhæng som forklaringsmekanisme i relation til kvindernes handlen. Eksempelvis viste tematiseringen, at en del kvinder flyttede sig forholdsvist autonomt rundt i Europa. Dog var det ikke muligt gennem tematiseringen at vurdere, hvorvidt kvindernes samlede historie spillede en rolle i relation til deres mere mobile adfærd. Derfor valgte jeg at gå tilbage til en personcenteret analysetilgang. Derved forsøgte jeg at undersøge, hvorvidt bestemte former for handlen hang sammen med andre elementer i kvindernes historie,

eksempelvis deres rejse til Europa eller opholdstilladelse i andre europæiske lande. Personcentrerede analyser giver således i større grad et helhedsperspektiv, hvorigennem man kan studere sammenhænge mellem de forskellige temaer indenfor samme analyseenhed (Thagaard 1998:162). Jeg ønskede således at vende tilbage til helhedsforståelsen og opfriske erindringen om kvindernes individuelle historier, hvorfor jeg igen fokuserede på de enkelte kvinder som undersøgelsesenheden. Formålet med den 6. analysefase var således at fastholde sammenhængen i historierne som afgørende for en forståelse af kvindernes situation.

Som det fremgår af ovenstående, har analyseprocessen været karakteriseret ved en vekselvirkning mellem et eksplicit fokus på enkelte kvinders historie, og en helhedsforståelse som er udviklet på baggrund af en tematisering af materialet. Samspillet mellem de to tilgange (personcentreret analyse og temacentreret analyse) er valgt, idet jeg ønsker at fremhæve sammenhængen i de enkelte kvinders historier og derved sætte fokus på det samlede forløb og den enkelte kvindes situation som unik. Omvendt ønsker jeg også at undersøge, hvilke forhold, som er generelle for kvindernes levevilkår og historie bl.a. for at vurdere, hvorvidt de enkelte historier er atypiske eller typificerende for materialet. Dette dobbelte analytiske fokus afspejles ligeledes i den analytiske fremstillingsform.

Fremstilling af data

Analyseteksten indledes med en personcentreret fremstillingsform inspireret af den svenske sociolog Karin Widerberg. Widerberg arbejder med såkaldte portrætter, der kort fortalt indeholder et sammendrag af en virkelig persons liv eller situation (Widerberg 2002:141). Der inddrages 5 forskellige portrætter, hvilke er produceret på baggrund af udvalgte sammendrag af journaler og de to interviews. Brugen af portrætter er til dels valgt på baggrund af empiriens karakter. Jeg har således kun i et begrænset omfang mulighed for at benytte citater, hvorfor en personcentreret fremstillingsform i stedet kan synliggøre empiriens karakter og derved underbygge specifikke tolkninger og konklusioner. Gennem brugen af portrætter ønsker jeg altså at fremhæve sammenhængen i den enkelte historie og derved ikke kun formidle kvindernes fortællinger i brudstykker under de forskellige sociale relationer, da en sådan kortfattet fremstilling af empirien kan bevirke, at den analytiske tekst kommer til at fremstå forenklet (Thagaard 1998:193-194).

Portrætterne er primært deskriptive i deres karakter og skal ses som enkeltstående historier, der beskriver enkelte kvinders liv og erfaringer. De fem portrætter repræsenterer forskellige grupper af kvinder og er således også med til at fremhæve forskellene mellem kvinderne. Portrætterne tjener derfor ligeledes det formål at fremhæve, at nigerianske migrant-sexarbejdere ikke er en homogen 'masse' og dermed pointerer, at det typiske ikke findes, men at alle personer og situationer derimod er sammensatte og komplekse (Widerberg 2002:142).

Efter de 5 portrætter vil jeg med udgangspunkt i samtlige empiriske kilder eksplicit diskutere de forskellige sociale relationer, som kvinderne indgår i som sexarbejdere og som migranter. Som nævnt er disse relationer: relation til familien, til agenter/alfonsoer, til kunder og til de danske myndigheder. De danske myndigheder inddeles yderligere i tre relationer, nemlig relationen til politiet, relationen til RSK og relationen til Flygtningenævnet. Formålet med denne del af analysen er at diskutere, hvordan den sociale kontrol manifesterer sig i disse relationer, samt hvordan relationerne og de tilhørende kontrolformer påvirker hinanden og således i et samspil sætter rammerne for nigerianske migrant-sexarbejders betingelser for at handle.

Der vil konsekvent gennem analysen være referencer til den empirisk kilde, der anvendes. Disse referencer vil tage form som følger: Ved generelle tendenser: (*journaler og interviews*) eller (*journaler*). Ved specifikke empiriske eksempler som bygger på en enkel kvinde skrives: (*interview med X + sidetal*), (*samtalerapport*), (*indskrivningsrapport*) eller (*visitationsrapport*). Ved informationer som er opnået igennem samtaler med nøgleinformanten skrives: (*Mildwater*). Ved observationer skrives: (*observationsoversigt + angivet dato*) og ved henvisning til RSK's gaderapporter skrives (*gaderapport*). Ved henvisning til RSK's metoderapport skrives: (*Lund-Jensen 2005: sidetal*) og ved henvisning til Flygtningenævnets dokumenter skrives: (*www.fln.dk (a eller b)*).

Anonymitet

Problemer mht. anonymisering knytter sig specielt til analytiske fremstillinger, som kombinerer personcentrerede analyser med et deskriptivt niveau (Thagaard 1998:195),

hvilket jeg netop gør gennem brugen af portrætter. I den forbindelse kan det fremstå som problematisk, at jeg beskriver kvindernes historie så deskriptivt og personligt, som jeg gør, da det er muligt, at kvinderne derved kan genkendes og identificeres. For at imødekomme denne problematik har jeg for det første valgt at opdigte andre navne og for det andet at udskifte enkelte oplysninger i portrætterne med fiktive oplysninger, hvilket også kaldes for symbolske tilsløringer (Thagaard 1998:200). Disse oplysninger er imidlertid enten oplysninger, som ikke relaterer sig til problemstillingen, eller oplysninger som svarer til de generelle tendenser i materialet. Således har jeg eksempelvis ændret antallet af søskende, kvindens alder eller oplysninger om kvindens boligsituation i Nigeria eller i Danmark.

2.4 Kvalitetsvurdering

Specialets socialkonstruktivistiske udgangspunkt sætter visse betingelser for en kvalitetsvurdering af den metodiske fremgangsmåde samt en vurdering af de fremkomne konklusioner. Dette skyldes, at det analytiske objekt indenfor denne forståelsesramme er flydende og flertydigt og til dels formes i mødet med forskeren/den studerende (Järvinen og Mik-Mayer 2005: 9). I den forbindelse er det vigtigt at fremhæve, at al forståelse, herunder videnskabelig forståelse, er historisk og kulturelt specifikt, hvorfor forståelse i princippet er historisk og kulturelt relativt (Burr 1995:3-4). Det er derfor ikke muligt at fremhæve sin egen forståelse som nærmere en eventuel 'sandhed' end andres forståelser af et givent fænomen.

På denne baggrund kan det indenfor en socialkonstruktivistisk ramme være problematisk at argumentere for, at *en* udlægning af verden er mere korrekt end andre udlægnings. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at alle forskningsresultater har samme status eller gyldighed (Jørgensen og Phillips 1999:167-168). Pointen er derimod, at eftersom der ikke eksisterer nogen objektiv sandhed, kan man ikke vurdere resultaterne i forhold til deres sandhedsværdi (ibid.). Derimod bør man arbejde med en eksplicitering af forskningsprocessen dvs., at man gør forskningsprocessen så gennemsigtig som mulig således, at det bliver tydeligt, hvordan man metodisk er gået frem og ud fra, hvilke kriterier forskningen skal vurderes (Jørgensen og Phillips 1999:167-168).

I den forbindelse kan begrebet troværdighed være et anvendeligt redskab, eftersom begrebet henviser til, at forskeren og/eller den studerende reflekterer over den kontekst, hvori empirien er produceret og i den forbindelse, hvordan eventuelle relationer mellem interviewer og informant har influeret på det empiriske materiale (Thagaard 1998: 179). Diskussionen af de empiriske kilder og den kontekst hvori de er produceret, samt redegørelsen for den analytiske proces skal bl.a. ses som et forsøg på at øge specialets troværdighed og derved gøre processen så gennemsigtig som mulig. Endvidere vil jeg forsøge at imødekomme dette overordnede krav om eksplicitering af processen ved at formidle analysen så gennemsigtigt som muligt, bl.a. ved konsekvent at referere til den anvendte empiriske kilde.

Bekræftbarhed

I tillæg til ovenstående ønsker jeg ligeledes at arbejde med konkrete kvalitetsvurderingsredskaber. I den forbindelse inddrages begrebet bekræftbarhed (Thagaard 1998:181-182). Bekræftbarhed relaterer sig til tolkningen af resultaterne, og refererer for det første til, hvorvidt undersøgelsens resultater kan underbygges af anden forskning (ibid.). For at imødekomme dette 'krav' benytter jeg løbende gennem analysen andre forsknings resultater og undersøgelser omhandlende migrant-sexarbejde og prostitution som et diskussionsredskab, hvorigennem jeg ønsker at sætte mine egne resultater og konklusioner i perspektiv. Derved benytter jeg altså anden forskning som en form for validering af mine egne resultater samt som et værktøj, hvorigennem det bliver muligt at nuancere fænomenet og derved også fokusere på forskellene mellem tidligere forskningsresultater og mine egne konklusioner.

Derudover indebærer bekræftbarhed som begreb, at forskeren forholder sig kritisk til sine egne tolkninger (Thagaard 1998:181-182). I den forbindelse kan man arbejde med såkaldte negative tilfælde, hvor igennem det bliver muligt at vurdere tolkningernes holdbarhed. Negative tilfælde betyder, at der findes frem til de steder i materialet, hvor de generelle tendenser og mønstre ikke gælder eller kun synes at være repræsenteret i mindre grad (Thagaard 1998:181-182). Herigennem bliver det muligt at fremhæve, under hvilke forhold tolkningen gælder, og under hvilke den højst sandsynligt ikke gælder (ibid.). Jeg vil således i analysen arbejde med negative tilfælde og dermed gøre opmærksom på de

tilfælde, hvor tolkningen alene gælder for en enkel kvinde eller en mindre gruppe af kvinder. Jeg benytter imidlertid betegnelsen atypiske tilfælde for at understrege, at der refereres til et metodisk begreb og ikke til en opdeling i positive henholdsvis negative historier.

Repræsentativitet og overførbare

Der indgår altså 49 kvinder i analysen, hvoraf 47 er fra journalerne, og 2 er fra interviews, jeg selv har foretaget. Konklusionerne repræsenterer således disse kvinders erfaringer og ikke samtlige nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark. Dette er således et lille bidrag til en større debat, som bl.a. handler om globale forandringer, økonomisk fattigdom og lovmæssige og politiske reguleringer på et overordnet plan. Ved at fokusere på nigerianske kvinders sociale relationer bliver det altså muligt at belyse, hvordan disse overordnede og strukturelle forhold spiller en rolle i kvindernes daglige liv, og hvordan dette konkret påvirker deres betingelser for at handle.

Dog ønsker jeg at arbejde med begrebet overførbare, som betyder, at den teoretiske forståelse, som knytter sig til en enkel undersøgelse, sættes ind i en bredere sammenhæng dvs. hvorvidt den forståelse, der udvikles gennem specialet, også er relevant i andre situationer (Thagaard 1998:184, 170). Jeg vil på denne baggrund i konklusionen udpege de tendenser, som også kan fortælle noget om en større gruppe af individer. Eksempelvis vil jeg diskutere, hvilke konklusioner som kan gælde for migrantkvinder generelt eller sexarbejdere generelt.

2.5 Migrant-sexarbejde i Danmark

Migrant-sexarbejde generelt er et forholdsvis nyt fænomen i Danmark, men gennem de sidste 10 år er der imidlertid kommet flere og flere migrantkvinder i den danske sexindustri. Således antages det, at antallet af migrantkvinder i prostitution i perioden er blevet 10-doblet, og denne tendens forventes at fortsætte (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:8-9). Det er vanskeligt med sikkerhed at afgøre, hvor mange udenlandske kvinder der er involverede i den danske sexindustri, men det anslås, at der er tale om ca. 2000 - 2500 svarende til en tredjedel af samtlige sexarbejdere i Danmark

(www.lige.dk (a)). Disse tal er imidlertid meget usikre, og afspejler således ikke konkret viden (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:8). Størstedelen af migrantkvinder beskæftiget i den danske sexindustri er tidligere kommet fra Østeuropa og Østasien. Siden 2003 er nigerianske kvinder imidlertid blevet en fast del af prostitutionsmiljøet i Danmark, og i 2005 var det ikke usædvanligt, at RSK under deres opsøgende arbejde på gaden observerede en overvægt af nigerianske kvinder (Holm 2005:21).

På trods af det stigende antal af nigerianske sexarbejdere samt deres synlighed i gadebillede har man i Danmark imidlertid ingen konkret viden om denne gruppes situation, baggrunde og levevilkår. Den manglende viden omhandlende migrant-sexarbejde gælder imidlertid også, når fokus rettes mod andre grupper (Lisborg 2001:74, Spanger 2001:50), og der er således behov for empirisk forskning, som fordrer en dybere forståelse af kvindernes situation, hvor ud fra der kan udvikles mulige samfundsmæssige initiativer og sociale tiltag (Lisborg 2001:74).

2.5.1 De 49 kvinder

Den gennemsnitlige alder blandt de kvinder, som har oplyst om deres alder er 26 år²². Samtlige af kvinderne i materialet kommer fra det sydvestlige Nigeria, primært fra Benin området som ligger i delstaten Edo (journaler og interviews). Ud fra materialet er det vanskeligt at afgøre, hvorvidt kvinderne overvejende kommer fra by - eller landområder. Dog er der eksempler på kvinder, som kommer fra landsbyer såvel som Benin city, som er den 'lokale hovedstad' i Edo området, eller fra Lagos. Dette indikerer, at nigeriansk migrant-sexarbejde både relaterer sig til rurale og urbane områder i det sydvestlige Nigeria. Størstedelen af de kvinder, som har oplyst om deres etniske tilhørsforhold, 'tilhører' en gruppe, som kaldes enten Edo eller Beni. De kvinder, som har oplyst om deres religion, er alle kristne, men mange af kvinderne har ligeledes fortalt om lokale religiøse praksisser kaldet juju (journaler). Juju er en form for såkaldt 'sort magi' (Aghatise 2004:1130).

²² Denne gennemsnitsberegning bygger på 41 kvinder. Gennemsnitsalderen er ikke nødvendigvis et udtryk for, hvornår kvinderne starter i sexindustrien, idet en del af kvinderne har arbejdet som sexarbejdere i andre europæiske lande inden de er kommet til Danmark (journaler). Endvidere er der naturligvis tale om usikre tal eftersom de alene beror på kvindernes egne udsagn, da de i kraft af deres illegale status sjældent besidder dokumenter indeholdende deres personoplysninger.

Det er ikke ualmindeligt, at kvinderne opholder sig i andre europæiske lande, inden de kommer til Danmark, hvilket typisk er Spanien eller Italien (journaler). Under opholdet i Danmark bor kvinderne ofte sammen med andre nigerianske sexarbejdere og såfremt kvinderne er i gadeprostitution bor de typisk i lejligheder rundt omkring i københavnsområdet (journaler). Ingen af de 49 kvinder har tilsyneladende et misbrugsproblem i form af narkotika eller alkoholmisbrug (journaler).

Socioøkonomisk baggrund

Det er vanskeligt at konkludere noget entydigt om kvindernes socioøkonomiske baggrunde. Der er således indikatorer på, at kvinderne kommer fra fattige familier såvel som mere velstående familier. Dette beror på, at nogle kvinder kommer fra familier uden jord og fattige levevilkår, såsom mangel på mad og bolig. Andre kvinder kommer fra familier med stor jordbesiddelse samt mange forskellige afgrøder (journaler og interviews). Desuden er der eksempler på familier, som har haft økonomiske midler til at sende samtlige børn i skole. Kvindernes uddannelsesniveau sætter altså ligeledes fokus på de forskellige socioøkonomiske baggrunde, da det kræver visse økonomiske ressourcer at finansiere børnenes skolegang. Det forekommer, at kvinderne har en længerevarende uddannelse, såsom en gymnasial - og/eller en universitetsuddannelse, men tendensen er, at størstedelen af kvinderne har en kort skolegang bag sig (journaler og interviews). Uddannelsesniveaueet blandt befolkningen i Nigeria er imidlertid generelt set lavt, dette gælder specielt den kvindelige del af befolkningen. Således er alfabetiseringsandelen for kvinder 57,7 %, hvor den for mænd er 73,3 % (UNDP 2004), hvorfor kvinderne i materialet altså ikke umiddelbart synes at afvige fra de generelle uddannelsestendenser i Nigeria.

Tilsyneladende har ingen af de kvinder, som indgår i materialet været i prostitution i Nigeria. Mange af kvinderne har inden afrejsen arbejdet på familiens jord eller andre familiers jord. Derudover har nogle altså studeret, og andre har arbejdet som frisører, babysittere eller handlet med frugt og grønt (journaler og interviews). Der er imidlertid mange kvinder, som ikke omtaler deres tidligere erhverv i Nigeria, hvilket kan skyldes den høje arbejdsløshedsprocent i Nigeria, hvilken specielt er gældende for den kvindelige del

af befolkningen (Carling 2005:11). I denne sammenhæng er der en del kvinder, som har fremhævet mangel på arbejde som en af årsagerne til deres migration (journaler).

Det er ikke muligt at vurdere, hvor mange kvinder der kommer fra fattige kår, og hvor mange der kommer fra bedre stillede kår. Det kan blot konstateres, at kvinderne tilsyneladende kommer fra forskellige socioøkonomiske baggrunde, og fænomenet nigeriansk migrant-sexarbejde relaterer sig således ikke alene til fattigdom. Dog er der indikatorer, som netop uddannelsesniveaet blandt kvinderne, som peger i retning af, at størstedelen af kvinderne kommer fra mindre økonomisk bemidlede kår. Således er der grund til at antage, at størstedelen af kvinderne ofte besidder begrænset økonomiske og/eller uddannelsesmæssige ressourcer forud for migrationen. Dette forhold er til dels i modsætning til den gængse antagelse indenfor migrationsforskningen, da det ofte fremhæves, at det sjældent er de fattigste der migrerer, men derimod bedre stillede personer som ligeledes besidder et vist uddannelsesniveau (se f.eks. Castle og Miller 2003:22-23, Ehrenreich og Hochschild 2002:10). Nigerianske migrant-sexarbejdere bryder altså i et vist omfang med denne tendens, idet det tyder på, at de kommer fra alle samfundslag. Dette kan muligvis forklares med, at størstedelen af kvinderne er kommet gennem et traffickingnetværk, hvilket betyder, at deres rejse er blevet arrangeret for dem og i visse tilfælde også finansieret, dvs. at kvinderne først efterfølgende betaler for de påståede omkostninger ved rejsen. Således bliver det også muligt for fattige og resourcesvage kvinder at migrere. Dog adskiller denne migrationsform sig ofte fra andre ved at indeholde udnyttelse og undertrykkelse, hvilket vil blive diskuteret yderligere i analysen.

Kap. 3: Kvinder og køn – en nigeriansk kontekst

Følgende kapital indeholder en redegørelse for dele af den sociokulturelle ramme, som nigerianske kvinder har befundet sig i forud for migrationen, og som muligvis fortsat påvirker deres handlemuligheder under opholdet i Danmark. Eftersom det analytiske fokus er rettet mod sociale relationer, tages der udgangspunkt i nigerianske kvinders position i familien og husholdet, herunder de forventninger og forpligtigelser kvinderne pålægges i kraft af deres køn. Jeg fravælger for så vidt en eksplicit diskussion af køn som teoretisk begreb, men arbejder altså fortsat med køn som afgørende for kvindernes betingelser for at handle²³. Dette skyldes, at køn er tæt forbundet med magt og er således med til at organisere strukturerne indenfor familien (Pessar og Mahler 2001:2) og i den forbindelse også hvem, der migrerer (Faist 2000:113).

Nigeria er et land med mange forskellige etniske og religiøse grupper, hvorfor det er vanskeligt at generalisere over kvindernes forhold (Tashjian 2001:156, Scholz og Gomez 2004:71). Med udgangspunkt i religiøst tilhørsforhold kan landet imidlertid overordnet set inddeles i en nordlig del, hvor befolkningen primært er muslimer, og en sydlig del hvor befolkningen overvejende er kristne (Carling 2005:4). Som nævnt i forrige kapitel kommer de kvinder, som indgår i materialet fra den sydlige del af Nigeria (primært fra delstaten Edo), og jeg vil derfor, så vidt muligt, afgrænse redegørelsen i henhold til kvinders vilkår i det sydlige Nigeria.

3.1 Familie, slægt og køn

Familie og slægtskab spiller en afgørende rolle i de fleste nigerianeres liv, og det forventes, at familiemedlemmer støtter og beskytter hinanden (Falola 2001:117). Familien fungerer endvidere som en velfærds- og forsikringsagent i relation til eksempelvis arbejdsløshed, sygdom og alderdom (ibid.), og nigerianere vokser typisk op i store hushold og udvidede

²³ Kort fortalt anses køn i tråd med det socialkonstruktivistiske paradigme som kontekstuel og flydende, hvilket betyder, at køn ikke er en biologisk definerbar størrelse, men et socialt skabt fænomen, hvorfor køn som andre sociale fænomener er kontekstafhængigt. Køn er altså en relationel og dynamisk proces (Pessar og Mahler 2000: 3-4).

familier. Ældre mennesker behandles med respekt og gennem omsorg for ældre, bidrager familiemedlemmerne til at opretholde velfærden og ikke mindst forsikre egen alderdom (Falola 2001:129-130). Den omsorg, som ydes for ældre, er et udtryk for reciprocitet, idet omsorgen er en kompensation for de ældre familiemedlemmers tidligere bidrag til familien eller lokalsamfundet (ibid.:130). Nigerianere definerer ofte deres identitet gennem medlemskab af en slægt eller et lokalsamfund (Falola 2001:130), og oftest praktiseres et ideal om, at den enkelte bør ofre sig for fællesskabets bedste (ibid.). Således foretrækker majoriteten af nigerianere at identificere sig med deres slægt og afviser derved en såkaldt individualistisk livsstil²⁴. Dog er der tendenser mod at fællesskabsinteresser og ansvarfølelsen overfor slægten er aftagende (ibid.).

I Nigeria er slægtskabet (som i mange andre afrikanske lande) ofte af større betydning end ægteskabet (Tashjian 2001: 162). Det skyldes, at slægtskabsbånd har en større social og økonomisk betydning for individerne, da det netop er gennem slægtskabet, at familiemedlemmer oftest får adgang til økonomiske ressourcer såsom jord og bolig (ibid.) Det er imidlertid mere sandsynligt, at familiens ressourcer videregives til mandlige medlemmer af familien ligesom en søns fødsel i højere grad fejres end en datters fødsel. Endvidere prioriteres familiens sønner højere i relation til uddannelse (ibid.). Dette indikerer altså umiddelbart en højere værdisætning af det mandlige køn i relation til familie og slægt. På trods af at familiens ressourcer gives til mandlige medlemmer, er det dog ofte kvindernes ansvar, at familien opnår succes (Aghatise 2004:1135).

De fleste nigerianske kvinder er gennem deres opvækst blevet opdraget til at være ansvarlige for deres egen økonomiske overlevelse og således ikke udelukkende være afhængige af deres kommende ægtemænd. Kvinderne handler således ofte på markedet med fødevarer, tilberedt mad, øl og håndværk (Tashjian 2001:59). Edo kvinder er ligeledes dominerende på markederne og har traditionelt set været involveret i handel. Edo kvinder har således igennem længere tid handlet med fødevarer, tøj/tekstiler og husholdsprodukter, og det er ikke ualmindeligt, at kvinderne internt indgår kooperative aftaler i forbindelse med afsættelse af varer (Agun 2004:4). I tillæg hertil påtager eller pålægges afrikanske

²⁴ Det er vigtigt at fremhæve, at nigerianere ikke nødvendigvis først og fremmest begriber sig selv som individ, men som en del af et fællesskab. Derfor handler nigerianske kvinder muligvis også ud fra deres egne interesser, når de handler på baggrund af familiens ønsker og behov.

kvinder generelt en forsørgerrolle, dvs. at de ikke alene skal tage sig af deres egen økonomiske overlevelse men ligeledes familiens (Kayongo-Male og Onyango 1986:28). Ofte er der tale om mad, tøj og bolig (ibid.). Det er således en naturlig del af afrikanske, herunder nigerianske, kvinders liv at være økonomiske agenter, men som nævnt i indledningen er det blevet vanskeligt for kvinder i den såkaldte tredje verden at finde indkomstgenererende muligheder i hjemlandet. I denne kontekst bliver migration måske en måde, hvorigennem kvinderne kan opretholde deres økonomiske autonomi (Tabet 1989:205)²⁵.

3.2 Ægteskab og køn

Nigerianske kvinders ret i ægteskabet afhænger formelt set af den ægteskabspagt, som er indgået, hvilket kan være enten traditionel, islamisk eller civil (Scholz og Gomez 2004:72). Bestemmelser om skilsmisse, arveret og forældremyndighed er derfor også afhængig af, hvilket ægteskab kvinderne er indgået i. Således er der i Nigeria forskellige typer af love, der til dels tildeler kvinder forskellige rettigheder, hvilket har resulteret i et komplekst og diffust lovsystem, hvor kvinder kun nyder en begrænset eller ingen beskyttelse (ibid.). I realiteten har kvinder i Nigeria, såfremt de er civilt gift, ret til den samme arv som mænd, men under traditionel lov er det imidlertid således, at kvinder sjældent tildeles nogen arv (ibid:77), og kutymen er, at den ældste søn arver faderens formue (ibid:79-80).

Det antages, at vold mod kvinder er et udbredt fænomen i Nigeria, specielt i landområderne og blandt folk af lav socioøkonomisk status (Tashjian 2001:165). Nigeria har implementeret en lov mod hustruvold, og en kvinde kan formelt blive skilt fra sin mand, hvis hun oplever vold i ægteskabet. Trods dette meldes hustruvold sjældent til politiet, og det anses generelt som et privat anliggende (Tashjian 2001:165). Mænd har imidlertid forsat ret til fysisk at afstraffe deres koner, såfremt volden ikke resulterer i 'omfattende' skader som eksempelvis skader på de indre organer (Scholz og Gomez 2004:72).

²⁵ Det bør nævnes, at Tabet arbejder med intern migration i Nigeria og ikke med international migration.

I gennem de senere år har der i Nigeria været en stor produktion af 'selvhjælpsbøger', hvori ægteskabet fremhæves som den primære ordnende struktur. I disse tekster lægges der vægt på, at husholdet er blevet destabiliseret samt at familien er gået i opløsning (Newell 1997:170). Disse forhold kædes sammen med nigerianske kvinders økonomiske uafhængighed samt deres insisteren på at vælge deres egen ægtemand (ibid.).

Gennem denne tekstproduktion tillægges nigerianske kvinder ofte positionen mor og kone, og kvinderne gøres i denne sammenhæng ansvarlige for national moral samt børnenes moralske opførelse (Newell 1997:171). Indenfor dette tankesæt konstrueres kvindernes overordnede rolle som moder både for børn, familie og samfundet som helhed. Kvinden fremhæves som symbol på en afrikansk autenticitet, og moderskabet konstrueres som det fundament, hvorpå alt andet i det afrikanske samfund, specielt familien, hviler (Newell 1997:179). Det forhold, at kvinder kædes sammen med det oprindelige eller moderskabet, er imidlertid ikke specifikt for Nigeria men genfindes i mange andre lande og samfundsmæssige kontekster (se f.eks. Mørck 1998, Kofman et al. 2000). Dette tankesæt genfindes ligeledes i officielle taler og dokumenter i Nigeria. Følgende udtalelse er fra en tale holdt af Nigerias præsident, Olusegun Obasanjo:

"Our confidence in the women of Nigeria is today a demand on you to keep this country together. Women must form the building blocks of peace that can put hold on conflicts and violence.....as mothers of the nation, you owe it as a supreme duty, to fight the ills of the society so as to bring sanity to our land" (www.nopa.net²⁶).

Gennem denne udtalelse konstrueres nigerianske kvinder altså som moder for hele nationen, og i den forbindelse er det tilsyneladende kvindernes ansvar at holde sammen på nationen og bekæmpe sociale 'onder' samt konflikter. Kvindernes funktion bliver derved kædet sammen med en 'frelserrolle', som ikke alene relaterer sig til familien men ligeledes til samfundet som helhed. Således er der indikatorer, som peger på, at nigerianske kvinder mødes med en specifik forventning om, at de som kvinder bør ofre sig for fællesskabet, familien såvel som nationen.

²⁶ Denne internetadresse tilhører imidlertid ikke længere den nigerianske stat.

3.3 Forskellige kønsopfattelser

Gennem ovenstående redegørelse fremstår nigerianske kvinder som mindre 'magtfulde' end mænd, hvilket til dels udfordres af andre diskurser i Nigeria omhandlende kvinder og køn. Som eksempel herpå kan nævnes den nigerianske antropolog Ifi Amadiume, som netop fremhæver nigerianske kvinders magtfulde position ved blandt andet at vise tilbage til de magtfulde stillinger, som kvinder har haft gennem historien (Amadiume 1997). Sådanne synspunkter er imidlertid blevet kritiseret for alene at romantisere kvinders forhold samt glorificere historien og derved overse de reelle og nuværende problemer (se f.eks. Newell 1997).

Postkolonial feministisk forskning, som beskæftiger sig med afrikanske kvinder generelt, har endvidere påpeget, at kønsstudier i den såkaldte tredje verden overvejende fokuserer på kvinders undertrykte og underprivilegerede position, hvilket bl.a. skyldes, at der anvendes analytiske optikker, som er udviklet i en vestlig feministisk kontekst (Kolawole 2004:258). Derved rettes fokus mod på forhånd afgjorte fænomener, og i denne proces overses kvindernes modstand og/eller de magtfulde positioner, de indtager i andre sammenhænge. Således skabes et stereotyp billede af afrikanske kvinder som passive ofre, der befinder sig i en marginaliserede position i samfundet (Kolawole 2004: 253). Vestlige såvel som ikke vestlige kvinder arbejder altså ofte med køn og kvinder ud fra såkaldte vestlige normsæt, og i denne proces konstrueres vestlige kvinder som frigjorte og tredjeverdens kvinder i modsætning hertil som ofre, traditionsbundne, fattige, uuddannede osv. (Mohanty 1991: 56). Den postkoloniale feministiske tradition fremhæver imidlertid, at kvinder i den såkaldte tredje verden er en sammensat gruppe, hvorfor man ikke bør arbejde med et stereotyp billede af såkaldte tredjeverdens kvinder som undertrykte individer (Schech og Haggis 2000:102-103). Endvidere påpeges det, at forandringer i den såkaldte tredje verden bør finde sted gennem kvindernes egne aktiviteter, bl.a. gennem kvindeorganisationer (Charlton 1998:26). Det vil sige, at man bør arbejde hen imod en feministisk udviklingsteori, som er funderet i kvindernes egne perspektiver og oplevelser (Schech og Haggis 2000:95-97,99). Min pointe er ikke, at diskutere disse forskellige kønsopfattelser yderligere, men blot påpege at gennemgangen ovenfor til dels bygger på 'vestlige' ideer om ulighed mellem kønnene og derved kan kritiseres for ikke i tilstrækkelig grad at indarbejde den postkoloniale feministiske kritik.

Kap. 4: Teori

I problemformuleringen spørges til, hvilke betingelser nigerianske sexarbejdere har for at handle set i forhold til de kontrolformer, som skabes i deres sociale relationer. For at besvare dette spørgsmål ønsker jeg at diskutere handlen gennem en teoretisk optik og derved skabe en overordnet forståelsesramme af handlen som sociologisk begreb. Derigennem sættes der fokus på, hvordan man kan analysere individer og grupper betingelser og muligheder for at handle.

Derefter ønsker jeg at redegøre yderligere for det anvendte prostitutions - og migrationsperspektiv og i den forbindelse diskutere migration og prostitution som sociale fænomener, for efterfølgende at rette fokus mod de konkrete kontrolformer, der indenfor disse perspektiver sættes i forbindelse med migrationsprocesser samt sexarbejde.

4.1 Handlen indenfor en socialvidenskabelig ramme

Den overordnede diskussion mht. handlen indenfor socialvidenskaben har bestået i, hvorvidt individer bør opfattes som autonome aktører, der handler på baggrund af deres egne interesser og behov eller som individer, der er underlagt overordnede strukturer, som determinerer deres handlen. De to tilgange er ofte blevet omtalt som henholdsvis metodisk individualisme og metodisk kollektivism (Giljen og Grimen 2000:178-179). I den forbindelse er aktør-struktur diskussionen et centralt tema.

Overordnet set kan man således inddele socialvidenskabelig teori i to grupper, hvoraf den første gruppe af teorier betragter samfundsrelaterede fænomener gennem et strukturperspektiv (Kaspersen 1998:398). I dette perspektiv anses menneskelige handlinger altså som determineret af institutioner og/eller ideologier (Pawson 2000:22), og den enkelte aktørs betydning negligeres (Kaspersen 1998:398). Den anden gruppe af teorier tager derimod udgangspunkt i den enkelte aktør (Kaspersen 1998:398), og der lægges vægt på den rationelle overvejelse bag handlingen (Pawson 2000:22). Aktørperspektivet fremhæver således individet og hans eller hendes personlige motiver for at udfører en specifik handling (Kaspersen 1998:399).

Således vil en undersøgelse af menneskelig handling resultere i vidt forskellige svar afhængig af, hvorvidt svarene søges gennem et struktur - eller et aktørperspektiv (Kaspersen 1998:399). Et entydigt struktur - eller aktørperspektiv kan altså resultere i en reduktionistisk tilgang, hvor menneskelig handlen enten bliver tolket som et udtryk for determinisme og tvang eller som et udtryk for frie aktørers ønsker og interesser.

Ved at fokusere på sociale relationer som afgørende for menneskelig handling ophæves dikotomien struktur(tvang)-aktør(frivillighed), eftersom det netop er i relationerne, at struktur og aktør forbindes, og menneskelig handlen bliver derved hverken et udtryk for tvang eller frivillighed, men et udtryk for både og. Aktøren træffer altså ikke uafhængige beslutninger, men må til hver en tid forholde sig til omgivelserne i form af de andre aktører eller grupper, som hun interagerer med. Samtidig tager aktøren aktiv del i de omgivelser, hun interagerer med og kan derved også påvirke disse, således at hendes egen position i relationerne forandres. Dermed bliver det centrale spørgsmål ikke, hvorvidt individer er tvunget til at handle på bestemte måder eller frie til at handle, som de ønsker, men hvordan menneskelig handlen kan forstås på baggrund af de relationer, som de indgår i samt deres specifikke position i disse relationer.

Individer og grupper handler altså i forhold til deres specifikke omgivelser, hvor de til en vis grad er nødsaget til at forholde sig til forventninger fra andre aktører, men hvor de samtidig også kan udfordre disse gennem den konkrete sociale interaktion. I den forbindelse er social kontrol et relevant begreb, da social kontrol netop henviser til det pres, som individer udsættes for enten direkte eller indirekte, og som forsøger at tilpasse individerne til de specifikke værdier og praksisser, som gælder i en given kontekst (Taylor 2000:5). Det bør dog understreges, at individer qua det dialektiske forhold mellem aktør og struktur ikke bare passivt underlægger sig denne kontrol, men ligeledes kan udfordre den bl.a. ved at opføre sig anderledes end forventet (ibid.).

Pointen er således, at individer og/eller grupper har et handlerum, som de kan påvirke. Individer handler imidlertid ikke i et vakuum og deres handlinger er derfor også afhængige af de specifikke omgivelser, herunder forskellige former for social kontrol. Det er derfor

vigtigt at understrege, at et fokus på social kontrol ikke er valgt på baggrund af en overbevisning om, at social kontrol er specielt relevant i forhold til sexarbejde og/eller migration, men fordi det gennem dette begreb bliver muligt at forstå aktørernes betingelser for at handle. Dog antages det, at nigerianske kvinder i kraft af deres position som migrant-sexarbejdere underlægges specifikke former for social kontrol og i nogle sammenhænge ligeledes en større grad af social kontrol end andre, hvilket naturligvis påvirker deres betingelser for at handle. Dette skyldes, at kvinderne i højere grad end mange andre aktører underlægges en mere formel form for social kontrol gennem konkrete statslige reguleringer. Disse kan være vanskelige at påvirke eftersom der er tale om regler der er institutionaliserede gennem bl.a. udlændingelovgivningen og handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel.

Menneskelige handlinger skabes altså i mødet mellem forskellige aktører dvs. gennem de sociale relationer, men handlinger må imidlertid ligeledes forstås i forhold til specifikke kulturelle mønstre (Frønes 2002:12). Forrige kapitel 'Kvinder og køn – en nigeriansk kontekst' skal således ses i lyset af, at handlinger også må forstås på baggrund af de specifikke kulturelle og sociale omgivelser, som individerne befinder sig i. Mulige handlinger er altså på en og samme tid bestemt af de sociale relationer, som individer indgår i, samt de kulturelle traditioner og praksisser som aktørerne er en del af. Handlinger udvikles således i interaktioner mellem aktøren, andre aktører og sociale og symbolske mønstre (Frønes 2002:13).

4.1.1 Mesoniveauet som analytisk ramme

På baggrund af ovenstående anlægger jeg et teoretisk perspektiv, hvor individer konstituerer handlen relationelt (Faist 2000:117). Det vil sige, at jeg for at finde frem til nigerianske migrant-sexarbejderes betingelser for at handle vælger at fokusere på deres sociale relationer, idet det netop er i mødet mellem forskellige aktører, at individets handlemuligheder defineres og afgøres. Som kort beskrevet i indledningen bevæger dette perspektiv sig på et mesoniveau. En analyse på mesoniveau indebærer altså, at der rettes eksplicit fokus mod relationer, herunder relationernes konkrete former og indhold frem for

et fokus på egenskaber ved de enkelte aktører (Ibid.:33) eller overordnede samfundsmæssige strukturer.

Mesoniveauet som analytisk ramme har, jf. indledningen primært været eksplicit bearbejdet og diskuteret indenfor migrationsforskningen. Specielt har den tyske politolog Thomas Faist arbejdet med mesoniveauet og i den forbindelse sat fokus på sociale relationers betydning for migrationsprocesser og dynamikker (Faist 2000). Jeg ønsker ligeledes at videreføre de overordnede teoretiske og analytiske pointer angående mesoniveauet til prostitutionsperspektivet. Jeg har derfor også udvalgt teoretiske perspektiver indenfor prostitutionsforskningen, som eksplicit arbejder med sociale relationer i prostitution.

4.2 Migrationsperspektivet

Migration er en langvarig proces og refererer både til beslutningen om migration, til selve rejsen og til livet i modtagerlandet (Faist 2000: 53, Hazing 2001:15). Klassificeringer og kategoriseringer af migranter tager typisk udgangspunkt i, hvorvidt årsagerne til migrationen har rod i 'frivillige' eller 'tvangsmæssige' forhold, og ofte tales der om frivillige arbejdsmigranter overfor ufrivillige eller tvungne migranter såsom flygtninge (Faist 2000: 23-24). Frivillighed i relation til migration er imidlertid problematisk, når mesoniveauet udgør den analytiske ramme for undersøgelsen (Faist, 2000: 22). Det skyldes, at mesoniveauet fordrer et relationelt perspektiv, hvor ønsker og valg altid ses som et produkt af specifikke sociale relationer (Faist 2000:123), og altså til hver en tid er influeret af andre og andet end aktørens egne ønsker og interesser. Som beskrevet i indledningen arbejder man ofte i prostitutionsforskningen ud fra dikotomien tvang-frivillighed, hvilket betyder, at man diskuterer, hvorvidt kvinderne selv har valgt at arbejde i prostitution, eller om de er tvunget. Dette tankesæt gør sig altså også gældende indenfor migrationsperspektivet, idet man her diskuterer, hvorvidt aktørerne er tvungne eller frivillige migranter.

Migration er et komplekst fænomen, og migranter udgøres af mange forskellige mennesker med forskellige årsager til at migrere. Det er derfor ikke muligt i udgangspunktet at

klassificere nigerianske migrant- sexarbejdere som den ene eller anden type af migranter. Det eneste fællestræk som samtlige kvindelige migranter deler, herunder nigerianske migrant-sexarbejdere, er deres køn dvs. deres position som kvinde.

4.2.1 En husholdstilgang til migration

Som beskrevet i indledningen har der fundet en såkaldt feminisering af migrationen sted, hvor flere og flere kvinder migrerer som uafhængige individer, dvs. at kvinderne migrerer uafhængigt af ægtemænd eller andre mandlige slægtninge i modtagerlandet (Kofman et al. 2000:1). Dette betyder imidlertid ikke, at kvinderne nødvendigvis migrerer som isolerede individer. Dele af den feministiske migrationsforskning har netop sat fokus på kvindelig migration som et led i en familiestrategi, hvor beslutningen om migration træffes i fællesskab og med fællesskabets bedste for øje (se f.eks. Chant 1992:14-15). Så på trods af, at kvinder i stigende grad migrerer som individer, er beslutningen om deres migration muligvis fortsat stærkt influeret af andre medlemmer i familien.

Speciel international migration, som nigerianske kvinder i Danmark altså repræsenterer, finder ofte sted indenfor slægtskabssystemer, såsom familien og husholdet. Disse 'enheder' er ikke nødvendigvis repræsenteret ved homogene interesser eller ønsker og afspejler endvidere patriarkalske strukturer (Faist 2000:34, 97-98). Adgang til magt og andre ressourcer indenfor husholdet er således fordelt i relation til køn, og migrationsprocesser afspejler ofte disse magtrelationer (Kofman et. al. 2000:26-27). Familien kan derfor ikke begrebsliggøres som en neutral kategori, hvorfor man ligeledes må rette fokus mod kvindernes specifikke position og placering indenfor familien.

I den feministiske migrationsforskning er det endvidere blevet fremhævet, at kvinders valg om migration, i højere grad end mænds, påvirkes af fysisk vold, social lov og praksisser samt ødelagte ægteskaber (Kofman et al. 2000: 23-24). Derudover er det muligt, at kvinderne ønsker at undgå omsorgsopgaver i forbindelse med ældre familiemedlemmer (Ehrenreich og Hochschild 2002:11). Det vil sige, at kvindelig migration også er blevet analyseret som et opgør med bl.a. familien og ikke kun som et led i en familiestrategi. Derfor er det også vigtigt at inddrage et perspektiv, som fokuserer på kvindelig migration

som et udtryk for aktører, der ønsker at undslippe samfund, hvor patriarkatet er en institutionaliseret og (mulig) undertrykkende magt (Kofman et al. 2000:24).

På trods af at migrationen kan fungere som en flugt fra familiens forventninger, fortsætter kvindernes forpligtigelser ofte over for familien, efter de er migreret (Chant 1992:16). Mange undersøgelser har endvidere vist, at kvinder er mere tilbøjelige end mænd til at opretholde relationer til deres hjemegne. Dette skyldes bl.a., at kvinder ofte tillægger familien stor betydning eller alternativt, at det forventes, at kvinder i højere grad end mænd opretholder bånd til familien (Chant 1992:17).

Tidligere feministisk migrationsforskning peger således på, at familien spiller en afgørende rolle i forbindelse med kvindelig migration, og jeg vil senere i dette kapitel eksplicit diskutere de former for social kontrol, som kan opstå i forbindelse hermed.

4.3 Prostitutionsperspektivet

Som beskrevet i indledningen er der to overordnede tilgange indenfor prostitutionsforskningen, nemlig den abolitionistiske som anser prostitution som forbundet med tvang og udnyttelse, samt rettighedstilgangen som i højere grad fokuserer på sexarbejderes arbejdsbetingelser og rettigheder generelt (O'Neill 2001:16).

Rettighedstilgangen og den abolitionistiske tilgang kan placeres i hver sin ende af et kontinuum i forhold til sexarbejderes grad af selvstændig handlen. I den forbindelse overser den abolitionistiske tilgang ofte kvindernes egne valg og aktive handlen, hvorimod den rettighedsbaserede tilgang fremhæver kvinderne som aktive og selvstændige aktører. Der er imidlertid mange forskellige tilgange, som placerer sig i rummet mellem disse to tilgange, hvorfor en sådan inddeling af prostitutionsopfattelser er for simpel, hvis ikke lige frem reduktionistisk (O'Neill, 2001: 38-39)²⁷. Jeg vil i det følgende (til dels med

²⁷ Blandt andet eksisterer der ligeledes en såkaldt funktionalistisk tilgang til prostitution, hvor prostitution anses som en naturlig del af samfundets sammenhængskraft. Mænds seksualitet ses indenfor denne tilgang som essentielt anderledes end kvinders. Sexhandlen anses derved som en sikkerhedsventil og det antages, at samfundet vil opleve en stigning i voldtægter og andre seksuelle overgreb såfremt prostitution forbydes (Järvinen 1998:21).

udgangspunkt i rettighedstilgangen) udvikle en mere nuanceret tilgang til sexarbejde og i den forbindelse forsøge at komme udover en diskussion af frivillighed og tvang som omdrejningspunktet i en forståelse af prostitution som socialt fænomen.

4.3.1 En konstruktivistisk prostitutionstilgang

Betegnelsen en 'konstruktivistisk prostitutionstilgang' er inspireret af den svensk-finske sociolog Margaretha Järvinen²⁸ (Järvinen, 1993). De grundantagelser, som er indeholdt i den konstruktivistiske prostitutionstilgang, deles ligeledes af nogle af de forskere, som indskriver sig i rettighedstilgangen, og jeg vil derfor i det følgende, når jeg anvender betegnelsen 'en konstruktivistisk prostitutionstilgang' ligeledes referere til litteratur produceret indenfor rettighedstilgangen. I den forbindelse benyttes i særdeleshed sociologen Wendy Chapkis, idet Chapkis, som Järvinen, har fokuseret på sociale relationer i prostitution.

Det grundlæggende præmis i den konstruktivistiske tilgang er, at prostitution opfattes som en relativ størrelse og begrebsliggøres således som en social konstruktion (Järvinen 1993:24). Dette betyder, at prostitution ikke per se har et konkret og autentisk indhold, men at fænomenet netop er flydende, hvorfor den mening prostitution tillægges varierer i relation til specifikke tidsperioder og samfund (ibid.). Sexarbejderes rolle og position ses derfor heller ikke som definitiv og statisk, men varierer i henhold til mange faktorer, bl.a. i forhold til myndighedernes kontrolinstrumenter (Järvinen 1993:24). Det centrale spørgsmål indenfor den konstruktivistiske prostitutionstilgang er, hvordan sexarbejdere i mødet med myndighedsrepræsentanter, såsom politi og socialarbejdere, defineres og kategoriseres, samt hvilken betydning dette har for kvinderne. Således er omdrejningspunktet ikke de faktorer, som har medvirket til kvindernes prostitution (Järvinen 1990:23), og man kommer derved udover en diskussion af tvang kontra frivillighed.

²⁸ Samme forfatter har ligeledes andetsteds betegnet denne tilgang som en feministisk interaktionistisk prostitutionstilgang (Järvinen 1998).

Således antages det, at der ikke er noget nedarvet frigørende eller undertrykkende i seksuelle praksisser (Chapkis 1997:26), og sexarbejde er derfor ikke nødvendigvis en manifestation af maskulin magt, men kan ligeledes ses som en modstand mod denne magt. Sexarbejdere kan derfor heller ikke reduceres til passive objekter, men er i lige så høj grad aktører, der benytter sig af den eksisterende seksuelle orden (Chapkis 1997:29).

Prostitution eller sexarbejde er altså ikke en universalistisk og ahistorisk kategori (Kempadoo 1998:6) og indeholder således ikke en på forhånd givet essens. Individens erfaringer med sexarbejde er derfor heller ikke identiske, men afhængig af de specifikke betingelser, hvorunder arbejdet finder sted (Chapkis, 1997:131). Det eneste forhold som alle sexarbejdere deler, er det økonomiske aspekt ved prostitution (Coomarasway i Murray, 1998:54, Järvinen, 1999:27). Således er prostitution en indkomstgenererende faktor i kvindernes liv, men bortset fra dette forhold er prostitution historisk, kulturel og individuel specifikt (Coomarasway i Murray, 1998:54).

Tvang og frivillighed - en misvisende teoretisk ramme

Størstedelen af de kvinder som indgår i materialet har været udsat for trafficking (dette vil blive belyst nærmere i analysen). Trafficking indeholder pr. definition et element af udnyttelse (Carling 2005:1). Det vil sige, at mange af kvinderne har indgået i eller indgår i relationer, hvor de er blevet bedraget og/eller undertrykt. Trafficking, er som nævnt i indledningen, blevet defineret på mange forskellige måder. Jeg definerer trafficking som en proces, hvori migrantkvinder kommer ind i prostitution gennem brugen af tvang, bedrag, udnyttelse eller vold. I den forbindelse nægtes kvinderne fundamentale menneskerettigheder såsom retten til at afgøre, hvorvidt de vil arbejde som sexarbejdere samt retten til at bestemme over deres arbejdsbetingelser eksempelvis hvilke kunder de vil betjene, og hvilke seksuelle ydelser de ønsker at udbyde. Endvidere krænkes deres ret til fri bevægelse (Wijers 1998:69). Trafficking henviser ikke alene til prostitution men finder ligeledes sted i forbindelse med andet arbejde såsom børnepasning eller husligt arbejde i private hjem (ibid.).

Jeg ønsker ikke at underkende det forhold, at mange af de kvinder, som indgår i materialet, er underlagt former for udnyttelse og undertrykkelse som dem, der er beskrevet ovenfor.

Jeg drager imidlertid ikke den konsekvens, at analysen på denne baggrund bør tage udgangspunkt i tvang og udnyttelse. Derfor vil jeg heller ikke analysere kvindernes situation med udgangspunkt i det forhold, at de har været udsat for trafficking, eftersom det ikke nødvendigvis er kvindernes involvering i trafficking, som afgør, hvordan deres nuværende situation er karakteriseret. Det vil sige, at kvinder som ikke har været udsat for trafficking i princippet kan leve under de samme forhold som kvinder, der har været udsat for trafficking og omvendt. Forskellige tidspunkter i processen kan ligeledes være præget af selvstændig handlen henholdsvis mere betinget handlen dvs. betingelserne for at handlen kan variere fra kvinde til kvinde og på forskellige tidspunkter i den enkelte kvindes liv afhængig af de sociale relationer, som de indgår i og deres placering i disse. Derfor kan det forhold, at kvinderne har været udsat for trafficking og derved tvang ikke nødvendigvis fortælle noget om deres nuværende situation. Distinktionen frivillighed – tvang bliver således en misvisende teoretisk ramme, når man ønsker at analysere og forstå sexarbejderes situation (Doezema 1998:34-35).

Det er altså ikke nødvendigvis interessant, om kvinderne i udgangspunktet blev tvunget til at tage af sted eller prostituerer sig. Det interessante består derimod i de betingelser, hvorunder de lever; en kvinde som er gået ind i prostitution med 'åbne' øjne kan forsat blive udnyttet og vice versa. Udfordringen består således i at forstå kvindernes situation uden at arbejde ud fra dikotomien tvang - frivillighed, hvilket kan være vanskeligt, idet både prostitution og migration i en forskningsmæssig kontekst netop diskuteres indenfor denne ramme. Som et forsøg på at overskride denne dikotomi arbejder jeg altså ud fra en konstruktivistisk tilgang til prostitution samt en husholdstilgang til migration.

4.4 Kontrolformer i migrant-sexarbejde

I det følgende redegøres for de teoretiske og analytiske begreber og pointer som anvendes i analysen af kontrolformer i nigerianske migrant-sexarbejderes sociale relationer. Social kontrol er et anvendt begreb indenfor socialvidenskaben og er blevet defineret på mange forskellige måder (Balvig 1999:261). Jeg definerer, som allerede nævnt social kontrol som det pres eller de forventninger, der bliver lagt enten direkte eller indirekte på mennesker til at tilpasse sig specifikke værdier og praksisser i samfundet (Taylor 2000:5). Social kontrol

indeholder magt i den forstand, at nogle aktører i kraft af deres autoritet har mulighed for at definere andre aktørers betingelser for at handle ved at pålægge dem at opføre sig på bestemte måder og/eller leve op til specifikke forventninger. Jeg fravælger imidlertid en eksplicit diskussion af magt som begreb, idet en sådan diskussion er meget omfangsrig, eftersom magt er et omdiskuteret begreb, der er blevet forstået og defineret på mange forskellige måder (Christensen og Jensen 1986:11).

De former for kontrol, som diskuteres nedenfor, har forskellige udtryk og manifesterer sig ligeledes på forskellig vis i kvindernes daglige liv. I den forbindelse kan social kontrol kategoriseres i forhold til, hvorvidt der er tale om uformel henholdsvis formel social kontrol (Balvig 1999:262). Uformel kontrol henviser til de former for kontrol, som udøves af mennesker i de nære sociale relationer såsom forældres kontrol over børn. Denne form for kontrol kan til tider være ureflekteret og derved utilsigtet og således opstå som en konsekvens af andre handlinger (ibid.:262-263). Den uformelle kontrol er relevant i forhold til nigerianske migrant-sexarbejderes sociale relationer til familien samt i relationen til agenter/alfonsoer og kunder, da disse relationer netop er karakteriseret ved nære relationer mellem mennesker.

Formel kontrol refererer til specialiserede og formaliserede kontrolformer og udøves eksempelvis af politifolk og socialarbejdere. Denne form for kontrol har i modsætning til den uformelle kontrol altid et reflekteret niveau dvs., at den i en eller anden forstand er tilsigtet og bevidst. Således indeholder den formelle kontrol ofte konkrete mål (Ibid.:262-263). Dog bør det pointeres, at de aktører, der udøver den formelle kontrol dvs. socialarbejdere og politifolk, i deres praktiske arbejde er nødsaget til at forholde sig til de strukturelle rammebetingelser, som deres arbejde er underlagt (Henriksen og Prieur 2004:108), hvilket bl.a. udgøres af den eksisterende lovgivning på området. I forhold til migrant-sexarbejdere er der eksempelvis tale om udlændingelovgivningen og handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel. Disse overordnede rammebetingelser inddrages ikke eksplicit i analysen, da det er den praktiske udførelse, der er omdrejningspunktet. Jeg ønsker dog alligevel at fremhæve, at de kontrolformer som opstår i relationerne mellem nigerianske sexarbejdere og myndighedsrepræsentanter også må forstås og ses i lyset af de overordnede strukturelle betingelser. Myndighedsrepræsentanter

er således altid underlagt kontrol ovenfra, de er ikke bare udøvere af kontrol (Henriksen og Prieur 2004:104). Den formelle sociale kontrol er relevant i forhold til nigerianske migrant-sexarbejderes relationer til myndighederne, dvs. relationen til RSK, politiet og Flygtningenævnet, idet disse relationer så og sige er et produkt af et overordnet politisk ønske om at styre og håndtere nogle specifikke samfundsmekanismer og derved også afspejler et reflekteret niveau som indeholder konkrete mål.

Den uformelle kontrol vil blive diskuteret gennem begrebet social kapital samt racialisering og seksualisering. Den formelle kontrol, som ligeledes antager en mere strukturel karakter, og derfor muligvis er vanskeligere for kvinderne at udfordre, vil blive diskuteret i forhold til migrations – og prostitutionsreguleringer udført af myndighedsrepræsentanter, dvs. bl.a. socialarbejdere og politifolk. Der er således tale om kontrolformer, som bevæger sig på forskellige niveauer, men som i et samspil altså antages at sætte rammerne for nigerianske migrant-sexarbejderes betingelser for at handle.

4.4.1 Social kapital

Social kapital refererer oftest til det forhold, at en aktør i kraft af hendes eller hans sociale relationer til andre aktører kan opnå adgang til ressourcer såsom information, bolig, arbejde osv. Det vil sige, at der gennem begrebet typisk sættes fokus på, hvordan individers involvering og deltagelse i grupper og netværk har positive konsekvenser for aktøren (Portes 1998:2). Den franske sociolog Pierre Bourdieu var den første som udførte en konsistent analyse af social kapital som begreb (Portes 1998: 3). I den forbindelse definerede han social kapital som et aggregat af aktuelle og potentielle ressourcer, som er forbundet til netværk af mere eller mindre institutionaliserede relationer af fælles bekendte, hvilket giver hvert medlem i gruppen adgang til kollektivt ejet kapital (Bourdieu 1985:248-249). Det vil sige, at social kapital i en 'Bourdieuisk' forstand fokuserer på de fordele, individer kan opnå ved at deltage i grupper, og individer kan i den forbindelse opnå adgang til andre ressourcer og kapitalformer (Portes 1998:3-4). For at generere social kapital må en aktør indgå i sociale relationer med andre, og det er disse andre, som bliver den egentlige ressource. Således er social kapital indlejret i strukturerne ved sociale relationer (Portes 1998:7).

Social kapital er blevet anvendt i mange forskellige sammenhænge (Portes 1998:2) men oftest med fokus på de to specifikke forhold, som er nævnt ovenfor nemlig; de positive effekter ved begrebet samt det forhold, at social kapital kan generere andre former for kapital dvs. human og økonomisk kapital. Human kapital henviser til den viden og egenskaber, som folk besidder (Faist 2000:117). Således kan man gennem social kapital få adgang til viden om eksempelvis modtagersamfundet. Økonomisk kapital henviser til de materielle ressourcer, som kan mobiliseres til at opnå fremtidige gevinster (Faist 2000:117), og man kan gennem social kapital eksempelvis få adgang til arbejde, som kan resultere i en økonomisk indkomst.

Social kapital relaterer sig imidlertid også til, hvordan de sociale relationer mellem individer er med til at skabe sammenhold og samarbejde internt i en gruppe og derved integrerer gruppen (Faist 2000:104). Således indeholder social kapital en dobbelthed:

“...social capital: obligations as a pattern of social exchange, reciprocity as a social norm, and solidarity; and the benefits derived from social capital: access to resources of others, information, and social control through authority” (Faist 2000:98).

Som det fremgår af citatet, består social kapital i brede vendinger af forpligtigelser, reciprocitet og solidaritet. I tillæg hertil er der tre 'goder' ved social kapital, som altså er adgang til andres ressourcer, information og social kontrol.

Reciprocitet, solidaritet og forpligtigelse

Reciprocitet fordrer handlinger, som udføres, idet aktøren forventer at få noget igen og der er tale om en norm, som bygger på, at man hjælper dem, der tidligere har hjulpet en (Faist 2000:105-106). Reciprocitet betyder bl.a. at de, som migrerer efter migrationen, forbliver loyale og derfor sender penge hjem, og at de, der er blevet tilbage, til gengæld udfører andet arbejde (ibid.:107). Solidaritet er evnen til at se ting gennem andres øjne, og det centrale i solidaritet er således individers villighed til at undertrykke egeninteresser på grund af identifikation med andre i fællesskabet (Faist 2000:109). Solidaritet kan som reciprocitet komme til udtryk ved, at dem, der er taget af sted, støtter dem der er blevet

tilbage (Faist 2000:109) det vil sige, at migranter forbliver loyale overfor fællesskabet på trods af den store geografiske afstand. Reciprocitet og solidaritet kommer ofte til udtryk i stærke bånd såsom familien (Faist 2000:110) og påvirker altså individer således, at de handler i fællesskabets interesse. Forpligtigelser beror på mere eller mindre konkrete og faste aftaler i relation til en bytning (ibid.:104) og knytter sig dermed ikke alene til stærke sociale bånd, men kan ligeledes opstå igennem svage sociale bånd såsom sociale relationer til agenter. De forskellige medlemmer af et fællesskab, eksempelvis en familie, adskiller sig fra hinanden i forhold til, hvor mange forpligtigelser henholdsvis 'vouchers' de har (ibid.). Således står forskellige individer i en familie eller lignende enten i en situation, hvor de skylder fællesskabet noget eller alternativt har noget til gode.

Adgang til andres ressourcer, information og social kontrol

Som nævnt indeholder social kapital tre overordnede goder. For det første hjælper social kapital medlemmer af netværk og grupper til at få adgang til mere økonomisk og human kapital, idet de gennem social kapital kan få adgang til andre menneskers ressourcer (Faist 2000:112-113). For det andet opnår individer gennem netværk forbedret information, og jo større og mere heterogen gruppen er, jo mere information vil der cirkulere (Faist 2000:112-113). I forhold til nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark kan der være tale om information i relation til politiets færden. For det tredje kan man gennem social kapital opnå kontrol med andre medlemmer i gruppen eller kollektivet. Jo mere social kapital man besidder, jo mere potentiale eksisterer der for at være den der, kontrollerer frem for den, der kontrolleres (Faist 2000:113). Den sidste gode indeholder imidlertid en dobbelthed, idet den næppe bliver en gode for de aktører, der underlægges kontrollen.

Social kapital som begrænsende

Ovenfor har der primært været fokus på de positive sider ved social kapital dvs. det forhold, at social kapital kan fungere som en kilde til andre former for ressourcer og kapitalformer samt fungere som en integrationsmekanisme, som fordrer samarbejde og sammenhold. Social kapital som begreb er imidlertid blevet kritiseret for udelukkende at blive anvendt i relation til dets positive indflydelse på samfund og grupper (se Portes 1998). Dette skyldes, at social kapital også kan fungere som en begrænsning og ikke alene som en ressource, idet individer i kraft af deres sociale kapital også pålægges specifikke

forventninger og forpligtigelser, hvilket kan virke restriktivt eller begrænsende i forhold til individernes egne ønsker og interesser (Portes 1998:15-17).

Det begrænsende element ved social kapital relaterer sig således til den sidstnævnte 'gode' ved social kapital nemlig social kontrol. Social kapital har således også negative konsekvenser for grupper og individer, idet social kapital ligeledes kan resultere i, at individers autonomi begrænses, hvilket af Faist er blevet benævnt 'sur kapital' eller 'negativ kapital'(Faist 2000:115). Det kan imidlertid diskuteres, om man i sådanne situationer overhoved kan tale om kapital, idet relationen ikke længere er en ressource for alle parter. Pointen er imidlertid, at social kapital altid opstår i relationer mellem mennesker, og i den forbindelse er der nogle, som har en mere magtfuld position end andre. Således kan den sociale kapital, som er et produkt af en specifik relation, få negative konsekvenser for den ene part og positive for den anden. Derved kan der argumenteres for, at der ikke længere for begge parter er tale om kapital, idet den ene part ikke drager fordel af relationen. Således finder jeg det mere hensigtsmæssigt at tale om de begrænsende eller negative konsekvenser ved social kapital frem for som Faist 'sur kapital' og/eller 'negativ kapital, idet dette begreb i princippet kan tolkes som en modsigelse. Pointen er imidlertid den samme nemlig; at de sociale relationer, som individer indgår i, og som kan generere social kapital, ikke alene har positive konsekvenser men ligeledes kan resultere i forventninger, forpligtigelser, sanktioner og overvågning og dermed social kontrol (Faist 2000:113-115).

Social kontrol har altså negative henholdsvis positive konsekvenser for medlemmer i et netværk afhængig af aktørens placering i relationen. De personer, som har muligheden for at udøve kontrol i et givent netværk, er dem, hvis sociale kapital er høj, dvs. dem som indgår i de fleste sociale relationer (Faist 2000:113). Disse personer har ofte adgang til information samt besidder autoritet og magt, og har derigennem mulighed for at overvåge og/eller sanktionere mod andre medlemmer i gruppen eller kollektivet (Faist 2000:113). I relation til mere organiserede former for migration er det typisk agenten, som kontrollerer adgangen til ressourcer, og han eller hun tager selv en del af disse ressourcer (Faist 2000:114). I sådanne tilfælde er det altså sandsynligt, at en eller få personer definerer rammerne for andres muligheder for at handle.

Social kontrol finder ligeledes sted i familiemæssige sammenhænge og viser sig bl.a. ved at, enkelte medlemmer i familien afgør, hvem der skal migrere samt hvordan de økonomiske midler som migranten genere skal bruges (Faist 2000:113). Familien kan lægge et stort pres på migranten til at sende penge hjem, hvilket kan resultere i, at migranten ikke har mulighed for at generere økonomisk kapital til eget forbrug (ibid.:115) eller er nødsaget til at arbejde ekstremt meget, eller i erhverv og sektorer som hun/han ellers ikke ville vælge. Således kan de forpligtigelser, som individet har overfor familien, og som er knyttet til den sociale kapital altså udmønte sig i en form for kontrol, hvor familiens ønsker og behov bliver styrende for individets handlinger også efter emigrationen.

Social kapital kan altså give internationale migranter, såsom nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark, ressourcer som ellers ikke er dem tilgængelige. Social kapital begrænser dog ligeledes det enkelte individs muligheder på grund af de forpligtigelser og forventninger, der nedarves igennem social kapital, og bliver disse forventninger og forpligtigelser forkrævende, begrænser det ikke alene individuel autonomi men ligeledes økonomisk succes (Faist 2000:115). Således kan de sociale relationer både være mulighedsskabende og begrænsende på en og samme tid. Som det vil blive diskuteret i analysen viser dette sig bl.a. ved, at relationen til agenterne for det første udmønter sig i adgang til information, bolig m.m. og samtidig også udmønter sig i sanktioner og overvågning bl.a. i form af trusler og vold.

Social kapital kan altså resultere i former for social kontrol, hvor enkelte individer bliver underlagt specifikke forventninger, forpligtigelser, overvågning og sanktioner, som kan begrænse deres autonomi og sætte rammerne for deres mulige handlinger, og det er specifikt i denne sammenhæng, at begrebet social kapital synes relevant i en analyse af nigerianske migrant-sexarbejders betingelser for at handle.

4.4.2 Racialisering og seksualisering

Racialisering referere til historisk specifikke og ideologiske processer samt de strukturer som følger heraf og som resulterer i inddeling af mennesker i bestemte sociale grupper (Miles og Small 2000:14). Derved konstitueres naturlige og antagede biologiske distinkte grupper, som hver tillægges bestemte karakteristika (ibid.). Med hensyn til sorte kvinder har sådanne racialiseringsprocesser specielt fundet sted igennem det 18. århundrede. Derigennem er der blevet skabt et stereotypet billede af sorte kvinders seksualitet, hvor de opfattes som sexlystne samt polygame (Gilman 1985), og sorte kvinder er i denne forbindelse blevet konstrueret som seksuelt aggressive (Kofman et al. 2000:34-35). Som et led i disse racialiseringsprocesser er sorte mennesker blevet sammenlignet med aber, da man antog, at sorte mennesker, i særdeleshed sorte kvinder, havde en abelignende seksuel drift (Gilman 1985:212). Endvidere var der fokus på kvindernes bagdele, som til dels sås som et forstørret kønsorgan. Eksempelvis blev en sort kvinde ved navn Sarah Bartman udstillet i vesten for bl.a. at vise det antagede anomale ved hendes krop, nemlig hendes balder og/eller bagdel, og i denne proces blev hendes figur reduceret til hendes seksuelle dele (Gilman 185:213). Sorte kvinder blev derved portrætteret på meget seksualiserende måder (Arnfred 2004: 65). Parisiske kvinder i prostitution blev gengivet på lignende måder, idet kvinder i prostitution ansås som indbegrebet af seksualiserede kvinder, hvorfor man forestillede sig, at kvinder i prostitution og sorte kvinder havde noget tilfælles (Arnfred 2004: 66).

Igennem historien er der således i Vesten blevet skabt et stereotypet billede af sorte kvinder som seksuelle væsner par excellence (Arnfred 2004:64). Sorte kvinder er derved blevet konstrueret som ekstremt seksuelle og polygame mennesker. Dette stereotype billede har muligvis en afgørende betydning for de kontrolformer, som skabes i nigerianske kvinders relationer til kunder, da det netop er i denne relation, at kvindernes rolle som seksuelt objekt træder eksplicit frem.

Anden forskning med specifik fokus på sorte kvinders prostitution i Danmark har ligeledes indarbejdet denne dimension i forhold til sorte sexarbejderes relation til kunden (Spanger, 2000, 2001). Spanger påpeger ligeledes, at der gennem det 20. århundrede har eksisteret en ide om sorte kvinder, som meget sexlystne, dvs. en forestilling om at kvinderne har en

voldsom og kropslig seksualitet og samtidig besidder et behov for at have sex med mange mænd (Spanger 2001: 55). Disse forestillinger spiller tilsyneladende forsat en rolle i mødet mellem sorte sexarbejdere og vestlige hvide mænd. Det konkluderes i relation hertil, at kvinderne kan 'gemme' sig bag det stereotype billede af sorte kvinder og derved forblive anonyme i relationen til kunden (ibid.). Dog kan anonymiteten muligvis også optræde som begrænsende i forhold til kvindernes muligheder for at handle, idet stereotypen ligeledes kan fastholde kvinderne i en nedværdigende position (Spanger, 2001:57).

4.4.3 Myndighedskontrol: Prostitutions - og migrationsreguleringer

Indenfor den konstruktivistiske prostitutionstilgang placeres myndighedsrepræsentanter som den sociale kontrols subjekt og sexarbejdere som kontrollens objekt (Järvinen 1990:21). I denne sammenhæng fokuseres der på myndighedernes klassificering af sexarbejderne, samt den betydning den sociale definitions - og kontrol proces har for de sexarbejdere, der underlægges kontrollen (Järvinen 1990:23, 28-30).

Sexarbejdere er ofte et naturligt objekt for myndigheders sociale kontrol, idet de bryder med de historiske samfundsidealiser om kvindelighed, hvor kvindelighed forbindes med asexualitet og monogami (Järvinen 1998:21). Sexarbejdere udstiller derimod deres seksualitet og er endvidere polygame, hvormed de opfattes som afvigende (ibid.). Kvinder, som involverer sig i seksuelle relationer, som ikke relaterer sig til enten ægteskab eller begær, udfordrer altså opfattelsen af anstændig kvindelighed (Chapkis 1997:44), og de udgør således et synligt socialt problem i offentligheden (Järvinen 1990:21). Nogle former for sexhandler anses endvidere som mere uacceptable og anstødige end andre. De kvinder, som praktiserer disse er i højere grad udsat for social kontrol, eftersom de i større udstrækning end andre er 'afvigende' eller i højere grad end andre udstiller deres 'afvigelse'. I den forbindelse anvendes graden af offentlighed ved prostitutionen som en vigtig determinant for kontrollens omfang (Järvinen 1990:32).

Som beskrevet i indledningen er nigerianske sexarbejdere sammenlignet med andre grupper i prostitution i Danmark meget synlige i det offentlige rum. Endvidere er det altså sandsynligt, at nigerianske kvinder i kraft af deres hudfarve også sættes i forbindelse med

afvigende seksuel adfærd, jf. ovenfor og derfor i højere grad end ikke sorte sexarbejdere underlægges social kontrol fra myndighedernes side.

Skyldige-uskyldige kvinder

Myndighedernes definitionsproces af sexarbejdere er ofte karakteriseret ved en forenkling af kvindernes situation, og den sociale kontrol tager således udgangspunkt i et fåtal af faktorer og eller adfærdsmønstre, hvilke antages at have afgørende betydning (Järvinen 1990:31). Endvidere er definitionsprocessen kendetegnet ved såkaldte negative forventninger, idet kvindens position som sexarbejdere kædes sammen med amoralsk adfærd i andre sammenhænge (ibid.). På baggrund af definitionsprocessen finder der ligeledes en kategorisering sted, hvor myndighederne ud fra de forenkede oplysninger af kvinderne kategoriserer dem som nybegyndere eller rutinerede, som hårde eller svage osv.. Den enkelte kvinde behandles med udgangspunkt i denne kategorisering (Järvinen 1990:31).

I den forbindelse får distinktionen frivillighed-tvang en afgørende betydning, idet kvinderne risikerer at blive kategoriseret i overensstemmelse med denne dikotomi. Dette skyldes, at distinktionen ofte i praksis oversættes til en distinktion mellem skyldige-uskyldige kvinder, hvilken kan resultere i en skelnen mellem de kvinder, som fortjener hjælp, og de som ikke gør (Doezema 1998:42). I forhold til migrant-sexarbejdere lægges der ofte vægt på, hvorvidt kvinden var bekendt med, at hun skulle arbejde i prostitution i modtagerlandet. Dette forhold kommer ofte til at afgøre, om kvinden bør kategoriseres som skyldig eller uskyldig (ibid.:43), og derved om hun bør tilbydes hjælp. Eksempelvis afviser man i Holland at efterforske klager om trafficking, hvis kvinden ønsker at fortsætte med at arbejde i prostitution, og i Tyskland får agenter en nedsat straf, såfremt kvinden var klar over, at hun skulle arbejde i prostitution (Doezema 1998: 42). Kvindernes placering som skyldig eller uskyldig afhænger altså ofte af, hvorvidt kvinden på forhånd kendte til prostitutionselementet (ibid.:43), eller om hun forsat ser prostitution som en fornuftig og måske eneste mulighed.

Illegale Migranter

Den sociale kontrol som udøves af myndigheder overfor sexarbejdere generelt afhænger endvidere af, hvorvidt prostitution er ulovligt eller lovligt. I Danmark er prostitution afkriminaliserede²⁹. Dette betyder dog ikke, at samtlige sexarbejdere kan prostituerer sig uden at bryde loven, eftersom migrant-sexarbejdere uden arbejds - og opholdstilladelse i modtagerlandet fortsat begår en kriminell handling (Chapkis 2000:183). Størstedelen af de kvinder, som indgår i det empiriske materiale er som nævnt illegale migranter, hvorfor deres praksis som sexarbejdere i Danmark altså også kriminaliseres. Anden forskning har indikeret, at illegale migrant-sexarbejdere ofte forsøger at undgå kontakt med politiet, idet politiet først og fremmest udgør en risiko og ikke en sikkerhed (Chapkis 1997:132), da kvinderne typisk af myndighederne klassificeres og defineres som illegale migranter (Wijers 1998:72). Derved er der risiko for, at kvinderne kategoriseres som kriminelle og ligeledes behandles derefter.

Kvindernes illegale status får ikke alene en betydning i deres relation til politiet men får muligvis også en betydning i deres relation til Flygtningenævnet. Som nævnt tidligere er der ofte en tendens til at inddele migranter i forhold til tvungne – frivillige migranter, hvilket i praksis oversættes til en distinktion mellem flygtninge og arbejdsmigranter (Faist 2000: 24). Flygtninge og arbejdsmigranter bliver derved dikotome distinktioner, som benyttes af autoriteter, dvs. modtagerlandets myndigheder, overfor internationale migranter (Ibid.:25). Den kategori som den pågældende migrant placeres i kan få vidtrækkende konsekvenser for de muligheder hun, eller han besidder.

Forholdet mellem frivillig migration og tvungen migration kan imidlertid i praksis være flydende, og distinktionen bør derfor ikke anses som et dikotomisk forhold, men derimod bør frivillighed og ufrivillighed (tvang) indplaceres som to ender på et kontinuum (Faist 2000:23). Distinktionen arbejdsmigrant - flygtning kan ikke neutralt på tilsvarende vis indplaceres på dette kontinuum (Ibid.), hvorfor man heller ikke i udgangspunktet kan antage, at nigerianske sexarbejdere i Danmark har taget valget om migration frivilligt. Således er flygtninge ikke nødvendigvis kun tvungne migranter, og arbejdsmigranter er

²⁹ Prostitution blev i 1999 afkriminaliserede i Danmark. Dette indebærer dog ikke en egentlig legalisering og prostitution betragtes derfor heller ikke som et lovligt erhverv på linie med andre erhverv (www.retsinfo.dk).

ikke nødvendigvis kun frivillige migranter (Faist 2000: 23). Tidligere forskning omhandlende flygtninges vilkår har endvidere fremhævet, at kvinder generelt har vanskeligt ved at blive anerkendt som flygtninge. Dette skyldes, at den forfølgelse, kvinder oplever, ofte relaterer sig til den private sfære, hvilket ifølge FN's flygtningekonvention af 1951 ikke kan danne grundlag for asyl (Crawly 1999:309-311).

Sociale klienter

Samtlige af de 49 kvinder, som indgår i materialet har været i kontakt med RSK og har derigennem også indtaget en position som social klient. I metodekapitlet diskuterede jeg hvordan RSK's tilgang til prostitution sætter nogle specifikke rammer for empiriens karakter. Kvindernes relation til RSK får dog højst sandsynligt også nogle meget virkelige og konkrete konsekvenser for kvinderne, idet relationen ligeledes påvirker den enkelte kvindes handlemuligheder.

De mest virkningsfulde magtudøvelser er ofte dem, som er mest usynlige. Disse omsættes typisk gennem velfærdsstatens hjælpende, støttende og omsorgsgivende institutioner³⁰, og det er i denne sammenhæng, man ofte finder de mest disciplinerende relationer (Henriksen og Prieur, 2004:103). Det vil sige relationer, hvori der er faste og indlejrede kontrolformer, som anvendes overfor klienter. I den forbindelse udgør såkaldte velfærdsinstitutioner en vigtig aktør. Det karakteristiske ved velfærdsinstitutioner består bl.a. i, at der ofte finder en klientgørelse sted i det sociale arbejde (Järvinen og Mik-Mayer 2003:9-10). Derved omsættes individets problemer til, hvad man kan kalde for et systemsprog, hvorigennem individets situation afklares og forstås ud fra institutionelle fastlagte diagnoser og forståelsesrammer. I denne proces tilpasses klienten de kategorier, som stemmer overens med institutionens handlingsmodeller (ibid.).

Det er for så vidt i relationen til institutionen, at individets problemer bliver kategoriseret, og det er derfor også i det institutionelle, at problemerne begrebsliggøres, og individets handlemuligheder og fremtidsudsigter formes (Järvinen og Mik-Mayer 2003:14). Individet, hvis ønsker og behov står i konflikt med institutionens løsningsmodeller, kan

³⁰ Jeg placerer altså RSK som en sådan institution, idet RSK er etablerede som et led i Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel og har i den forbindelse netop til opgave at støtte og hjælpe migrantkvinder i prostitution i Danmark.

risikere at blive defineret som fastlåste, tunge og svage klienter eller som individer med manglende selvindsigt, og klientens eventuelle uvilje mod at samarbejde med socialarbejderen tolkes som et symptom på, at der er noget galt med klienten (Järvinen og Mik-Mayer 2003:20-21). Den ideelle klient er således den brødtyngede klient, som ønsker forandring (ibid.). Den kontrol, som kan opstå i mødet mellem socialarbejdere og klienter, er imidlertid ikke alene begrænsende for klienterne, men kan ligeledes omsættes til muligheder (Henriksen og Prieur 2004: 106).

4.5 Operationalisering

Individens betingelser for at handle afgøres og defineres altså i interaktionen mellem aktører, hvorfor fokus i analysen netop rettes mod disse mellem menneskelige interaktioner, dvs. de sociale relationer som nigerianske migrant-sexarbejdere indgår i. Dette skyldes, at de sociale relationer indeholder specifikke former for social kontrol, som sætter betingelserne for kvindernes handlemuligheder. De sociale relationer er; relationen til familien, agenter og/eller alfonser, kunder og de danske myndigheder. De danske myndigheder indeles yderligere i relationen til politiet, Flygtningenævnet og RSK.

De sociale relationer knytter sig både til kvindernes position som migranter og sexarbejdere, og det er derfor afgørende at arbejde med et analyseapparat, som indarbejder begge positioner samt alle relationer. Derved er der tale om et multiperspektiv, hvor kvindernes situation ikke bare analyseres som en konsekvens af deres forskellige positioner og relationer, men ligeledes som en konsekvens af, hvordan disse påvirker hinanden. En sådan analytisk tilgang nærmer sig en intersektionsanalyse, idet intersektionalitet netop refererer til det forhold, at man i studiet af sociale fænomener indarbejder forskellige dominans - og magtsystemer samtidigt, samt fokuserer på samspillet mellem disse (Mørck 2005:67, Lykke 1996:48). Jeg ønsker imidlertid ikke eksplicit at inddrage intersektionalitet som begreb, da dette kræver en større og omfangsrig oprationalisering men blot påpege, at det analytiske apparat i et vist omfang deler de samme grundantagelser.

For at undersøge hvilke kontrolformer der kommer til udtryk i nigerianske migrant-sexarbejderes sociale relationer, og hvordan dette påvirker kvindernes betingelser for at handle, tager analysen udgangspunkt i følgende:

- 1) Det begrænsende element ved social kapital, dvs. forventninger, forpligtigelser, sanktioner og overvågning. Kontroludøverne antages her at være familien og agenter, herunder alfonser.
- 2) Racialisering og seksualisering, dvs. om kvinderne mødes med et stereotyp billede af dem som seksuelt aggressive og sexlystne. Kontroludøverne antages her at være kunderne.
- 3) Myndighedsreguleringer dvs., hvordan nigerianske migrant-sexarbejdere defineres og kategoriseres i forhold til bl.a. distinktionen skyldig-uskyldig, herunder hvorvidt kvinderne defineres og behandles som kriminelle eller ofre, og om de defineres som flygtninge eller arbejdsmigranter. Kontroludøverne antages her at være politiet, RSK og Flygtningenævnet.

Som det fremgik af den teoretiske gennemgang kan nogle af de relationer som indeholder social kontrol, også være mulighedsskabende for kvinderne. Denne pointe videreføres til analysen, hvorfor jeg ikke alene vil påpege kontrolformer men ligeledes diskutere, hvornår og i hvilke sammenhænge relationerne kan fungere som en ressource for kvinderne.

Kap 5: Analyse

Analysen indledes med 5 portrætter, hvoraf to bygger på interviews med nigerianske kvinder, samt tre kvinders fortællinger til RSK. Efter portrætterne foretages en analytisk diskussion med eksplicit udgangspunkt i de sociale relationer.

5.1 Fem portrætter

Gennem portrætterne ønsker jeg for det første at give et indblik i enkelte kvinders samlede historie. For det andet at sætte fokus på de udvalgte relationer og de kontrolformer som skabes heri. I den forbindelse ønsker jeg ligeledes at udpege, hvilke relationer som henholdsvis udvider kvindernes muligheder eller begrænser dem. De kvinder, som optræder i portrætterne, er derfor valgt, idet deres historier tilsammen belyser samtlige relationer. For det tredje ønsker jeg gennem portrætterne at sætte fokus på forskelligheden i gruppen.

5.1.1 Lisa³¹

Lisa er en 21-årig nigeriansk kvinde, som er født og opvokset i delstaten Edo. Hun kommer fra en fattig landbrugsfamilie, som består af hendes fem søskende, hendes mor og far samt farens anden hustru. Lisa har gået i skole i to år og er den ældste datter i familien. Hendes far er syg og er derfor uarbejdsdygtig, hvilket har medvirket til familiens økonomiske problemer (samtalerapport på Lisa).

Emigrationen

På grund af familiens fattigdom bad Lisas familie hende om at tage til Benin city for at arbejde. I Benin city kom Lisa i kontakt med en kvinde, som tilbød at hjælpe hende med at migrere til Europa. Kvinden og Lisa aftalte, at hun kontaktede Lisa i hendes landsby, og Lisa tog derefter hjem til sin familie (samtalerapport på Lisa). Fjorten dage efter opsøgte

³¹ Portrættet af Lisa bygger på en samtalerapport, som jeg gennem mit arbejde på RSK selv har været med til at producere. Portrættet er ligeledes trykt i rapporten 'Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark' (Holm 2005), men optræder her i en nyredigeret udgave.

kvinden Lisa, og de indgik en aftale. Lisa skrev i den forbindelse under på et gælds brev. Inden afrejsen gennemgik Lisa ligeledes juju ritualer, hvor der bl.a. blev taget et billede af hendes spejlbillede, hvilket ifølge Lisa gør agenterne i stand til at lokalisere hende, såfremt hun forsøger at skjule sig (samtalerapport på Lisa). Igennem disse ritualer sværgede Lisa ligeledes på, at hun ville hemmeligholde agenternes identitet. Lisa blev derefter hentet af en nigeriansk mand, som tog hende med til Lagos lufthavn, hvorfra hun fløj til Kastrup lufthavn i Danmark (samtalerapport på Lisa).

Ankomsten til Danmark

Lisa landede i Kastrup lufthavn medio september 2005, hvor hun blev hentet af en nigeriansk mand. Denne mand konfiskerede hendes papirer og tog hende derefter med til Københavns Hovedbanegård, hvorefter han forsvandt (samtalerapport på Lisa). Lisa gik rundt på hovedbanegården, indtil hun blev kontaktet af en nigeriansk kvinde. Kvinden tilbød hende husly samt at vise hende, hvor Istedgade ligger. Lisa tog derefter med kvinden hjem (samtalerapport på Lisa). Kvinden arbejdede selv på sexbar i København og er muligvis mama (samtalerapport på Lisa). En mama eller madame er en form for alfons, hvilket er en person, som lever af indkomster fra en eller flere sexarbejdere (Järvinen 1993:34). Det er en gennemgående tendens i materialet, at kvinderne møder en anden nigeriansk kvinde, som tilbyder at hjælpe dem med at finde et sted at bo samt arbejde. Dette møde finder ofte sted når og hvis, kvinderne ankommer til København centrum (journaler).

Opholdet i Danmark

Lisa begyndte kort efter i gadeprostitution i København. I begyndelsen var hun på gaden fredag og lørdag, men agenterne forlangte flere penge og truede i den forbindelse hendes mor og bror i Nigeria på livet. Lisa begyndte derfor at stå på gaden op til flere dage om ugen (samtalerapport på Lisa). Lisa har fortalt, at hun gerne vil sende penge hjem til hendes familie i Nigeria, men at endnu ikke havde haft muligheden. På dette tidspunkt havde Lisa været i Danmark i ca. 4 måneder (samtalerapport på Lisa).

Lisa blev under hendes ophold i Danmark gravid og fik gennem RSK foretaget en abort, efter at hendes mama havde fortalt hende, at hun omgående skulle gøre noget ved

problemet (samtalerapport på Lisa). Lisa blev efterfølgende kontaktet af hendes agent, som meddelte hende, at hun skulle til Italien, hvorefter han gav hende et pas indeholdende en anden kvindes billede. Lisa frygtede at blive anholdt af lufthavnspolitiet, idet billedet i passet ikke lignede hende. Hun fortalte derfor hendes agent, at hun ikke ville forlade Danmark. Agenten har indtil videre accepteret Lisa beslutning, og hun er derfor formodentligt fortsat i Danmark, hvor hun prostituerer sig på gaden i København (samtalerapport på Lisa).

Lisas relationer

Lisas historie sætter for det første fokus på relationen til familien, idet Lisa migrerede for at hjælpe hendes familie, herunder sig selv. Dog blev hun bedt om at tage til Benin city for at tjene penge til familien, hvilket altså indikerer, at der har været nogle eksplicite økonomiske forventninger til hende, som muligvis har udmøntet sig i social kontrol, således at Lisa også følte et vist pres fra sin familie mht. hendes migration. For det andet belyser Lisas historie relationen til agenter, som både har positive og negative konsekvenser. Relationen til agenterne udmønter sig i social kapital i form af adgang til bolig og arbejde, hvilket muliggør, at Lisa kan blive i Danmark og på længere sigt muligvis generere økonomisk kapital til sig selv og sin familie. Det vil sige, at den sociale kapital, som opstår i relationen til agenterne, også kan omsættes til andre kapitalformer. Relationen pålægger dog også Lisa økonomiske forpligtigelser, som bl.a. resulterede i trusler overfor hendes familie i Nigeria, idet agenterne ikke mente, hun levede op til disse forpligtigelser. Derved skabes der ligeledes social kontrol i relationen til agenterne, hvilket pressede Lisa til at arbejde mere, end hun ønskede. Derudover fik de økonomiske forpligtigelser overfor agenterne den konsekvens, at hun ikke havde mulighed for at sende penge til hendes familie i Nigeria, og hendes økonomiske autonomi blev altså ligeledes svækket.

5.1.2 Anna³²

Anna er en 32-årig kvinde som kommer fra en landsby i Edoområdet i Nigeria. Hun har gået i skole i ca. 5 år og kan læse og skrive engelsk. Annas mor døde i forbindelse med

³² Portrættet af Anna er udarbejdet på baggrund af hendes visitationsrapport. Dele af dette portræt er ligeledes trykt i rapporten 'Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark' (Holm 2005). Dog optræder det her i en nyredigeret udgave.

Annas fødsel og hun er derfor vokset op hos sin farmor og far, som dyrkede landbrug. Anna har været gift i Nigeria og har to børn. Børnene bor hos faren sammen med hans andre koner (visitationsrapport på Anna).

Emigrationen

Det var Annas far, stedmor og tante, som præsenterede Anna for den kvinde, som hjalp hende med at komme til Europa (visitationsrapport på Anna). Anna ønskede selv at migrere til Europa for derigennem at hjælpe familien økonomisk (Mildwater). Inden afrejsen gennemgik Anna juju ritualer, og hun har herigennem svoret at hemmeligholde alle informationer, som knytter sig til rejsen ud af Nigeria. Efter disse ritualer tog Anna med kvinden til Benin city, hvorfra rejsen ud af Nigeria begyndte. Hun vandrede sammen med 30 andre mennesker gennem Sahara ørkenen til Marokko i Nordafrika (samtalerapport på Anna). Denne rejse tog et år, og der var op til flere, som døde undervejs. Gruppen blev under hele turen overvåget af 'vagter', som var placeret i front af gruppen, i midten og bagerst. Da gruppen nåede Marokko, var der to nye mænd, som overtog, hvorefter gruppen blev sejlet til Spanien. På dette tidspunkt var de 18 kvinder tilbage (visitationsrapport på Anna).

Opholdet i Europa/Danmark

Den første periode Anna opholdt sig i Europa, var hun i prostitution i Spanien, og her fortalte agenterne hende, at hun havde en gæld på 200.000 d.kr.. Hendes agenter truede endvidere med at slå hendes far ihjel, hvis hun nægtede at prostituere sig (visitationsrapport på Anna). I tillæg hertil blev hun selv udsat for knivstik udført af hendes mama. Anna valgte trods trusler på livet at flygte til Danmark. Kort efter blev hendes far myrdet. På farens bryst lå en seddel med skriften: "*Det er fordi, din datter er stukket af*" (visitationsrapport på Anna). Annas farmor døde af et hjerteslag, da hun fik denne meddelelse, og nu mener alle i lokalsamfundet, at Anna er skyld i hendes fars såvel som hendes farmoders død. Anna frygter, at når hun vender hjem, så venter en skæbne hende på linje med sin fars (visitationsrapport på Anna). Anna skriver selv følgende om sin situation:

“Folk i landsbyen kan ikke forstå, at det ikke er min skyld, bagmændene er onde mennesker, de siger, jeg skal give dem penge. Når de finder mig i Nigeria, vil de slå mig ihjel fordi jeg stak af fra dem. Folk i landsbyen vil også slå mig ihjel pga. min far og farmors død. Vær sød at hjælpe mig, vær sød at have sympati med mig. Min bedste veninde fortalte mig, at min far var blevet fundet med et stykke papir på hans bryst, som fortæller, at de også leder efter mig. Min far blev skudt med en pistol. Vær sød dommer, du må have sympati med mig og give mig asyl ” (Anna, juli 2004³³).

Brevet er skrevet i forbindelse med et fængselsophold i Danmark. Anna blev således anholdt af politiet på gaden i København, idet hendes dokumenter ikke stemte overens med hendes egne oplysninger. Hun var i besiddelse af et falsk spansk visum og et originalt pas fra Nigeria udstedt i en anden persons navn. Hun blev på denne baggrund sigtet og senere idømt 40 dages fængsel for mened og dokumentfalsk (visitationsrapport på Anna).

Anna mente, at hendes ophold i fængslet var en straf fra agenterne, fordi hun var løbet væk (visitationsrapport på Anna). Hun har således ikke overholdt den aftale, som inden afrejsen blev indgået gennem juju ritualer. Derfor mente hun, at agenterne kunne benytte juju imod hende og derigennem fortsat skade og kontrollere hende (visitationsrapport på Anna). Anna mente imidlertid ikke, at hun var kriminel og kunne derfor ikke forstå, hvorfor det danske politi anholdt og fængslede hende (visitationsrapport på Anna). Anna valgte efter domsafsigelsen at søge om asyl, men hendes sag blev afvist, hvilket betød, at hun ville blive udvist af Danmark og sendt tilbage til Nigeria, hvorfor hun stak af fra de danske myndigheder (visitationsrapport på Anna).

Annas relationer

Annas historie sætter fokus på relationen til familien/lokalsamfundet, relationen til agenter samt relationen til de danske myndigheder. Relationen til agenterne fik altså negative konsekvenser for Anna, idet hun var underlagt en omfattende form for social kontrol, idet agenterne benyttede trusler og vold overfor hende og hendes familie. Endvidere blev de juju ritualer, som Anna gennemgik inden rejsen ligeledes omsat til social kontrol, idet hun

³³ Anna har selv taget initiativ til dette brev. Brevet er her oversat fra engelsk til dansk. Det bør nævnes, at Anna selv har opfordret min nøgleinformant til at bruge dette udsagn, hvis det på nogen måde kunne hjælpe andre kvinder i hendes situation, hvorfor jeg finder det etisk forsvarligt at gengive hendes brev.

mente, at agenterne på denne baggrund havde fået hende fængslet. Hun var derfor nødsaget til at skjule sig for agenterne og kunne altså ikke benytte denne sociale relation som en ressource, relationen blev dermed begrænsende for Anna.

Derudover blev Annas sociale relation til familien og lokalsamfundet ligeledes begrænsende, idet de holdt hende ansvarlig for to dødsfald, og det var derfor heller ikke en mulighed for Anna at vende tilbage til Nigeria. I tillæg hertil kunne eller ville de danske myndigheder ikke hjælpe hende, hvorfor hendes relation til de danske myndigheder ligeledes begrænsede hendes muligheder for at handle, eftersom hun blev anholdt, fængslet og udvist. Således blev Anna af de danske myndigheder først og fremmest defineret som kriminel og behandlet derefter. Annas handlingsfelt er således karakteriseret af et spændingsfelt, hvor hverken relationen til familien/lokalsamfundet, agenterne eller de danske myndigheder bliver mulighedsskabende.

5.1.3 Merian³⁴

Merian er en 22-årig nigeriansk kvinde, der lever som illegal migrant i Danmark. Hun kommer fra en landsby i Edoområdet. Merians mor var anden hustru og Merian er det ældste barn i familien. Hun har gået 4 år i skole (interview med Merian:1). Hun har imidlertid gennem størstedelen af hendes barndom og ungdom arbejdet som landbrugsmedhjælper på andre familiers jord, da hendes egen familie ikke ejer jord (interview med Merian:2-3).

Emigrationen

Da Merian var 13 år døde hendes mor. To år efter moderens død ønskede Merians far at gifte hende bort til en velhavende mand, som boede i samme landsby. Manden var på daværende tidspunkt 70 år og havde allerede 4 koner. Merian ville ikke giftes med manden, hun syntes han var for gammel, og i øvrigt ønskede hun ikke at blive en del af et polygamt ægteskab (interview med Merian:3). Dette skyldes, at hun gennem sin barndom har oplevet utallige konflikter mellem farens forskellige koner (interview med Merian:2). Merian påpegede dog ligeledes, at det er vigtigt at blive gift, og at ægteskabet bør indgås

³⁴ Dette portræt bygger på et interview, jeg selv har foretaget med en nigeriansk kvinde i prostitution samt på supplerende oplysninger fra kvindens indskrivningsrapport.

når kvinden er mellem 20 og 25 år. I de tilfælde, hvor kvinden ikke er gift, når faren dør, smides hun ud af hjemmet, og det er sønnerne som arver jord og ejendom (interview med Merian:1-2).

Merians far var imidlertid meget insisterende angående ægteskabet, og Merian valgte derfor at løbe væk hjemmefra. En veninde hjalp hende med at komme til en større by, hvor hun arbejdede som hushjælp. Hun fortalte op til flere gange under interviewet, at hun ikke kunne fortsætte med at leve et sådan liv (interview med Merian:3). Dette skyldes bl.a. at hun blev seksuelt misbrugt af manden i huset (indskrivningsrapport på Merian). Efter ca. fem år mødte Merian en forretningsmand fra Europa. Manden tilbød at tage hende med til Europa. Merian kom derefter om bord på et fragtskib, hvor hun befandt sig i lastrummet i 14 dage, mens skibet sejlede fra Nigeria til Europa (interview med Merian)³⁵.

Opholdet i Danmark

Da Merian ankom til Europa, tog manden hendes pas og gav hende 100 euro. Derefter blev hun sat om bord på et tog til København. Da hun ankom til Københavns Hovedbanegård opsøgte hun nogle nigerianske kvinder, som imidlertid ikke kunne hjælpe hende. De fortalte hende dog om Reden, som hun efterfølgende opsøgte (interview med Merian:3). Merian begyndte at tale med andre nigerianske kvinder, mens de stod på gaderne omkring Københavns Hovedbanegård, men da hun spurgte, hvad de lavede, grinede de af hende. På et senere tidspunkt mødte hun en kvinde, som fortalte, hvad kvinderne lavede, og hvordan det fungerede, og som Merian selv udtrykte det: "*Jeg sagde okay, lad mig blive en del af jeres gruppe*"³⁶ (interview med Merian:4).

Merian begyndte derefter i prostitution og boede sammen med en anden nigeriansk sexarbejder på et værelse i københavnsområdet. Hun arbejdede på gaden men var ikke nødvendigvis på gaden hver aften. Nogle gange blev hun hjemme bl.a., hvis der var politi i området (interview med Merian:3). Merian kunne endvidere selv afgøre antallet af kunder

³⁵ Merian har på et senere tidspunkt fortalt en anden historie, hvilken indikerer, at hun er kommet gennem Sahara til Nordafrika og derfra sejlet til et europæisk land (Mildwater).

³⁶ Merian har imidlertid på et senere tidspunkt fortalt, at hun har været i prostitution i Italien og Belgien inden hun kom til Danmark og at hun valgte at tage til Danmark for at tjene penge udenom agenterne (Mildwater).

pr. dag, samt hvilke seksuelle ydelser hun ønskede at udbyde (indskrivningsrapport på Merian).

Da interviewet blev gennemført, ønskede Merian at blive i Danmark og lære at læse, så hun på et senere tidspunkt kan studere sprog. Da jeg spurgte, om hun ønskede at komme tilbage til Nigeria, svarede hun: *“Nej lidelsen er for stor”* og da jeg spurgte, hvorfor hun forlod Nigeria, svarede hun: *“Alt andet måtte være bedre end Afrika, sådan følte jeg det”* (interview med Merian:4). Merian har dog efterfølgende valgt at tage tilbage til sin familie i Nigeria (indskrivningsrapport på Merian).

Merians relationer

Portrættet af Merian belyser primært relationen til familien. Merians valg om at migrere var imidlertid ikke, som i de to foregående portrætter, en familiestrategi, hvor familiens bedste har stået i centrum. Ikke desto mindre har hendes relation til familien spillet en afgørende rolle, idet hendes migration til dels kan ses som en reaktion mod familiens forventninger til hende som kvinde. Hun ønskede ikke at gifte sig med den mand, som hendes far havde fundet og migrerede derfor i første omgang til en større by og derfra til Europa. Den sociale relation til familien var således blevet begrænsende for Merian, idet den udmøntede sig i social kontrol i form af konkrete forventninger om ægteskab, hvilket stod i et modsætningsforhold til hendes egne ønsker. I byen blev hun seksuelt misbrugt og ønskede derfor også at forlade denne. Således kan der argumenteres for, at Merians valg om migration bunder i specifikke køns - og kvindeopfattelser, som for hende blev undertrykkende.

5.1.4 Yolande³⁷

Yolande er en 28-årig kvinde fra Nigeria. Hun har været gift i Nigeria og har et barn, som bor i Nigeria. Yolandes familie er økonomisk velstillede og ejer et stort landsted. Faren har tre koner, og hendes mor er seniorkone. Familien består i alt af 24 børn, hvoraf Yolandes mor har født de 10 (samtalerapport på Yolande).

³⁷ Dette portræt er udformet på baggrund af Yolandes samtalerapport, som jeg selv har været med til at skrive under mit feltarbejde i RSK. Dele af portrættet er ligeledes trykt i rapporten 'Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark' (Holm 2005).

Emigrationen

For ca. 8 år siden valgte Yolande at migrere til Europa. Hun studerede på daværende tidspunkt på universitet i Nigeria. Yolande tog ikke til Europa for at hjælpe familien men har fortalt, at hun var blevet påvirket af hendes venner og bekendte, som tidligere var migreret til Europa (samtalerapport på Yolande). Hun tog således som 20-årig mod hendes forældres vilje til Europa. Hun håbede på, at hun i Europa kunne finde en rig kæreste og sammen med ham opbygge en forretning (samtalerapport på Yolande).

Opholdet i Italien

Yolande kom først til Italien, hvor hun arbejdede på en sexbar for derigennem at afbetale sin gæld til de mennesker, som havde arrangeret hendes rejse ud af Nigeria. Kort efter ankomsten til Italien mødte hun imidlertid en rig italiensk mand, som hun flyttede sammen med (samtalerapport på Yolande).

I Italien begyndte Yolande at drive forretning med bl.a. brugte biler og eksport af forskellige europæiske vare til Nigeria, og efter et år havde hun opbygget en stabil privat økonomi. Efter 3 år forlod den italienske mand Yolande, men hun beholdt sin egen opsparring, og kort efter mødte hun en nigeriansk mand, som hun giftede sig med (samtalerapport på Yolande). Sammenlignet med Yolande var denne mand mindre økonomisk bemidlet, og før ægteskabet kunne indgås, var Yolande derfor nødsaget til at overdrage alle økonomiske ressourcer til sin kommende mand, idet ægteparrets respektive familier ikke ville acceptere, at hun som kvinde besad den økonomiske 'magt' i ægteskabet (samtalerapport på Yolande). Yolande fortsatte sine forretninger under hendes ægteskab, men efter 5 år ønskede hendes mand skilsmisse. Kort efter skilsmissen kom hendes svigermor til Italien, og smed hende ud af hjemmet, hvorefter hun sendte husets inventar til Nigeria. Således mistede Yolande mange års opsparring og investeringer. I tillæg hertil havde Yolande intet sted at opholde sig og ingen penge, hvorfor hun igen begyndte i prostitution (samtalerapport på Yolande). Hun frygtede imidlertid, at hendes familie ville opdage, at hun var begyndt i prostitution, hvis hun blev i Italien, hvorfor hun valgte at rejse til Danmark (samtalerapport på Yolande).

Opholdet i Danmark

I Danmark arbejdede Yolande en periode i escort. Hun har i den forbindelse fortalt, at hun på et tidspunkt overnattede hos en mand, som ville dyrke sex uden kondom, hvilket hun imidlertid ikke ønskede. Dette til trods for at kunden ville betale et meget større beløb, end aftalt. Kunden forsøgte gentagende gange at overtale Yolande, og hun sagde efterfølgende om episoden: *“Han kunne være kommet ind med en pistol og sagt: “spred benene”*” (samtalerapport på Yolande). Yolande valgte efter denne episode at prostituere sig på en bar, idet der på den pågældende bar er ‘bodyguards’, som holder øje med kvinderne, mens de arbejder (samtalerapport på Yolande).

Yolandes relationer

Yolande har således haft en forholdsvis stor grad af indflydelse på sine valg mht. arbejdsbetingelser og prostitutionsydelser, eftersom hun har afvist sex uden kondom samt skiftet prostitutionsform. Det er vigtigt at bemærke, at Yolande ikke har gæld til agenter og har en fast base i Italien, hvorfra hun pendler mellem andre europæiske lande. Yolande er altså ikke kontrolleret af alfonser og/eller agenter men har kontakter i miljøet, som bl.a. betyder, at hun kan komme på sexklub frem for i gadeprostitution. Endvidere har Yolande opholdstilladelse i Italien, hvorfor hun ikke risikerer at blive udvist til Nigeria. Yolande befinder sig således i en situation, hvor hun som migrant-sexarbejder besidder langt flere valg - og handlemuligheder end eksempelvis Lisa og Anna. For det første er hendes position som migrant bedre, eftersom hun har opholdstilladelse i et europæisk land, og for det andet har hun en stærkere position i netværket, eftersom hun ikke længere har gæld og derfor ikke har de samme økonomiske forpligtigelser som eksempelvis Lisa. Hun har således været tilknyttet sexindustrien i en længere periode og har derfor flere kontakter, som hun kan trække på og derved ‘pendle’ rundt i Europa.

Yolandes historie sætter fokus på relationen til familien og indikerer i den forbindelse, at familien i Nigeria ikke alene spiller en rolle mht. beslutningen om migrationen, men ligeledes påvirker kvindernes betingelser for at handle under opholdet i Europa og/eller Danmark. Yolandes betingelser for at handle i Europa påvirkes således også af hendes sociale relation til familien i Nigeria, og der kan argumenteres for, at familiens forventninger til hende bliver begrænsende. Dette skyldes, at den sociale relation til familien udmønter sig i en form for social kontrol, hvor der stilles meget specifikke krav

og forventninger til hende som kvinde. Endvidere sendte Yolandes forældre hendes søster til Italien for at sikre sig, at Yolande ikke arbejdede i prostitution (samtalerapport på Yolande), hvorfor hun også underlægges en form for overvågning i konkret og fysisk forstand.

Yolandes historie er for så vidt atypisk for materialet som helhed. For det første har hun gået på universitetet, for det andet kommer hun fra en økonomisk velstillet familie, for det tredje er hun ikke migreret som et led i en familiestrategi, og for det fjerde havde hun i en periode sin egen forretning udenom prostitution. Hendes historie sætter imidlertid fokus på forskellighederne indenfor gruppen og viser endvidere, at nigeriansk migrant-sexarbejde ikke alene handler om udnyttelse og undertrykkelse fra agenter. For Yolande var det derimod primært hendes relation til familien i Nigeria, som pålagde hende at handle på specifikke måder. Familiens forventninger betød altså for det første, at Yolande opgav alle sine økonomiske midler, da hun giftede sig med den nigerianske mand og for det andet betød det, at hun valgte at tage til Danmark for at prostituere sig på trods af, at hun havde opholdstilladelse i Italien og i Danmark var illegal migrant. Yolandes historie er således et eksempel på, hvordan kvinderne bevæger sig i et transnationalt rum, hvor deres betingelser for at handle fortsat påvirkes af deres position som kvinde og datter i Nigeria, selvom de rent fysisk ikke befinder sig i nærheden af deres familie.

5.1.5 Anaia³⁸

Anaia er en 25-årig kvinde fra Benin området i Nigeria. Hun kommer fra en landsby, hvor hun har boet sammen med sin familie inden hun kom til Danmark. Anaia er det ældste barn og har som den eneste gået 15 år i skole. Skoleinspektøren syntes hun var en dygtig elev og arrangerede derfor, at hun kunne fortsætte i skolen på trods af, at hendes familie ikke havde de fornødne økonomiske ressourcer. For at dække udgifterne til skolebøger solgte Anaia, hver eftermiddag appelsiner på gaden (interview med Anaia:1).

³⁸ Dette portræt bygger på et interview, jeg selv har foretaget med kvinden samt supplerende oplysninger, som jeg har fået gennem min nøgleinformant.

Emigrationen

Anaia fortalte på et tidspunkt sin mor, at hun overvejede at migrere til Europa for derigennem at hjælpe familien økonomisk ikke mindst hendes mindre søskende (interview med Anaia:3). Hun havde aldrig hørt om Danmark før men forestillede sig, at det under alle omstændigheder var et bedre sted at opholde sig end Nigeria (interview men Anaia:3). Hendes mor bakkede hende op i hendes beslutning og opfordrede hende til at migrere. Hendes far blev imidlertid ikke involveret i beslutningen og Anaia og hendes mor fortalte hendes far, at Anaia ville tage til en større by og bo hos noget familie (interview med Anaia:3). Anaias mor opsøgte efterfølgende en mand i landsbyen, for derigennem at komme i kontakt med en agent. Fjorten dage efter kom en nigeriansk mand og hentede Anaia (Mildwater). Forud for migrationen troede Anaia, at hun ville få en uddannelse og et andet arbejde end prostitution i Danmark (interview med Anaia:4).

Opholdet i Danmark

Anaia rejste med agenten til Lagos, hvorfra hun fløj til Kastrup lufthavn. Derefter tog agenten hende med til en lejlighed i København, hvor han solgte hende til en mama (Mildwater). Anaia arbejdede derefter på gaden i København, indtil hun blev anholdt af politiet, da hun tilbød sex for penge til en civilklædt politibetjent. Hun blev sigtet for ulovligt arbejde og kom derefter i fængsel. Anaia valgte at komme i RSK's sikkerhedstilbud, idet hun ønskede at komme ud af prostitution (Mildwater).

Under opholdet i Danmark arbejdede Anaia på gaden hver aften og nat. Det meste af dagen gik med at sove (interview med Anaia:3). Anaia fremhævede under interviewet, at hun fandt danskere racistiske, og at danskere efter hendes opfattelse ikke ønskede fremmede mennesker i deres land (interview med Anaia:3). For Anaia kom denne racisme til udtryk ved, at kunderne altid antager, at hun prostituerer sig, også når hun ikke arbejder. Endvidere antager kunderne i udgangspunktet, at hun er dum og uintelligent (Interview med Anaia:3-4). Anaia sagde følgende om relationen til kunderne: "*Kunderne behandler alle de prostituerede på gaden på den samme måde, men de tror at afrikanske kvinder elsker sex*" (interview med Anaia:4).

Således indikerer Anaias udsagn, at afrikanske kvinder i deres relation til kunden mødes med en specifik forestilling om 'sort' kvindelig seksualitet. Anaia fortalte endvidere, at kunderne tror, at afrikanske kvinder har sex hele tiden, og at hun som afrikansk kvinde derfor er nødsaget til at give udtryk for denne forestillede sexlyst, såfremt hun ønsker at hverve kunder (interview men Anaia:4). Anaia fortalte ligeledes i denne sammenhæng, at kunderne i visse tilfælde nægter at betale for sexhandlen, fordi hun i følge kunden ikke har udvist nok lyst og nydelse (interview med Anaia:4).

Anaia har selv valgt at stoppe med prostitution, da hun frygtede, at hun ellers ville blive i 'branchen' i mange år, hvilket ville forhindre hende i at få en uddannelse (interview med Anaia:3). To dage efter interviewet blev gennemført skulle Anaia tilbage til Nigeria. Hendes største ønske er at blive sygeplejerske og for at tjene penge til uddannelsen, vil Anaia starte en lille forretning (interview med Anaia:3-4). Anaia har efter hun er vendt tilbage til Nigeria været nødsaget til at skjule sig, da hun forsat skylder agenterne penge (Mildwater). Hendes relation til familien er ligeledes blevet problematisk, idet de er sure på hende, eftersom hun ikke formåede at indfri målet med migrationen, nemlig at generere økonomisk kapital, og Anaia har i dag ingen kontakt med hendes familie (Mildwater).

Anaias relationer

Anaias valg om migration blev truffet i relation til hendes familie og er for så vidt et udtryk for solidaritet med familien. Hun sagde således flere gange i løbet af interviewet, at hun selv og hendes familie lider i Nigeria, og at denne lidelse er grunden til hendes migration og prostitution. På trods af at Anaia tilsyneladende selv har taget initiativet til migrationen, er det muligt, at hun i kraft af hendes position som kvinde bliver pålagt et særligt ansvar overfor familien, idet hun ligeledes under interviewet gjorde opmærksom på, at det i fattige familier, som hendes egen, er kvindens ansvar at forsørge familien (interview med Anaia:2). Det er værd at bemærke, at hendes familie i Nigeria ikke vil have kontakt med hende, efter hun er vendt tilbage, netop fordi hun ikke har opfyldt disse forpligtigelser.

Anaias historie satte også fokus på relationen til de danske myndigheder, idet hun blev anholdt og fængslet efter at have tilbudt sex til en civilklædt politibetjent på gaden. Således blev Anaia altså først og fremmest defineret som kriminel i mødet med de danske

myndigheder. Dog kom hun efterfølgende i RSK's beskyttelsestilbud, hvilket blev mulighedsskabende for Anaia, idet hun netop ønskede at vende tilbage til Nigeria.

Derudover belyste Anaias historie relationen til kunden. Denne relation satte tilsyneladende nogle specifikke betingelser for Anaias muligheder for at handle som sexarbejder. Således blev hun i kraft af hendes hudfarve forbundet med et stereotyp billede af den afrikanske kvinde, og kunderne forventede derfor, at hun udviste en seksuel aggressivitet og en ekstrem sexlyst. Denne forventning resulterede i, at Anaia var nødsaget til at agere derefter, såfremt hun ville tjene penge. Derved kan der argumenteres for, at det stereotype billede af den sorte kvinde resulterer i en form for social kontrol af Anaias adfærd og handlen på gaden.

5.1.6 Opsamling på portrætterne

Portrætterne har hver især sat fokus på forskellige relationer og i den forbindelse indikeret, at kvinderne underlægges forskellige former for social kontrol.

Samtlige portrætter har indeholdt relationen til familien, dog har denne relation haft forskellige betydning for kvinderne. For Anna, Lisa og Anaia var deres migration et forsøg på at hjælpe familien, og for Merian var migrationen et forsøg på at undslippe familiens kontrol. For Yolande spillede familien først en rolle, efter hun var emigreret i kraft af, at hendes familie fortsat kontrollerede hendes handlinger bl.a. i forbindelse med hendes ægteskab. Det forhold, at kvindernes fortællinger ofte indeholder relationen til familien, betyder ikke nødvendigvis, at denne relation er vigtigere end de andre relationer. Det kan lige såvel være en konsekvens af, at det netop er denne relation, RSK har spurgt ind til i samtalerne med kvinderne, hvilket naturligvis også afspejles i journalerne.

Tre af portrætterne belyste relationen til agenter, nemlig portrætterne af Anna, Lisa og Merian. For Anna var relationen begrænsende, idet den indeholdt en stor grad af social kontrol i form af bl.a. vold og trusler. For Lisa var relationen mulighedsskabende såvel som begrænsende, og for Merian fremstod relationen til agenterne primært som mulighedsskabende, idet hun selv opsøgte netværket for derigennem at generere social

kapital i form af adgang til arbejde og bolig. Dette indikerer altså, at den samme relation kan være mulighedsskabende såvel som begrænsende. Det bør nævnes, at der i det empiriske materiale også er indikatorer, som peger på, at relationen til andre nigerianske kvinder i prostitution ligeledes kan være en kilde til social kapital for kvinderne. Som et eksempel herpå har en kvinde fortalt, at hun under et ophold i et andet europæisk land fik pas og papirer af andre kvinder i prostitution samt kontakt til en mama i Danmark. Derigennem blev det muligt for kvinden at rejse til Danmark og således komme væk fra hendes agenter, som søgte efter hende, idet hun havde anmeldt dem til politiet (indskrivningsrapport). Relationen til andre kvinder i prostitution vil imidlertid ikke blive uddybet yderligere, idet det empiriske materiale ikke indeholder tilstrækkeligt information.

Portrættet af Anna og Anaia indeholdt endvidere relationen til de danske myndigheder, hvorigennem de begge blev defineret som kriminelle og derfor anholdt og fængslet. I Annas tilfælde førte dette endvidere til en uønsket udvisning af Danmark, til trods for, at hun frygtede for sit liv ved tilbagevenden til Nigeria. Den sociale kontrol, som opstod i relationen til myndighederne, og som pålagde Anna at vende tilbage til Nigeria, betød derfor også, at hun blev presset til at leve et liv på flugt ikke bare fra agenter men også fra de danske myndigheder.

Derudover indikerede Anaias portræt, at der i relationen til kunden ligeledes kan opstå en form for social kontrol, som pålægger kvinderne at agere i overensstemmelse med det racialiserede og seksualiserede billede af sorte kvinder. Det vil sige, at kvinderne i deres relation til kunden mødes med en forventning og/eller krav om, at udvise ekstrem sexlyst, hvilket påvirker deres adfærd og handlinger på gaden.

Ved at indarbejde forskellige relationer bliver det altså ligeledes muligt at fokusere på forskellige kontrolformer samtidigt. Endvidere tyder det på, at man ikke i udgangspunktet kan afgøre hvilke relationer, der overvejende er begrænsende henholdsvis mulighedsskabende. De relationer, som ofte antages at være mest begrænsende dvs. relationer til agenter og alfonser jf. indledningen, kan også blive mulighedsskabende. Omvendt kan nogle af de relationer, som var tiltænkt som en hjælp såsom relationen til de danske myndigheder, også fungere som en begrænsning for kvinderne, og det er derfor

vanskeligt at kategorisere relationerne i forhold til, hvorvidt de er mulighedsskabende eller begrænsende, da de tilsyneladende kan være begge dele på samme tid.

5. 2 Kvindernes relationer og den sociale kontrol

Som det fremgik af portrætterne er kvindernes historier forskellige på flere punkter, men overordnet set kan de 49 kvinder inddeles i to grupper. Den første gruppe har ofte opholdstilladelse og/eller arbejdstilladelse i andre europæiske lande, primært Italien eller Spanien (journaler). Nogle af disse kvinder har haft eller har andet arbejde sideløbende med prostitutionen, eller i perioder hvor de ikke prostituerer sig, hvilket typisk er fabriksarbejde eller rengøring (journaler). Disse kvinder har ofte et udbygget socialt netværk i Europa men lever forsat som illegale migranter under opholdet i Danmark. Nogle af kvinderne i denne gruppe benytter ligeledes prostitution i Danmark som et supplement til andre indkomstgivende aktiviteter i andre europæiske lande eller som en kilde til økonomisk kapital, hvis de mangler penge til specifikke begivenheder (journaler). Eksempelvis er der en kvinde, der er taget til Danmark for at tjene penge til et besøg i Nigeria (indskrivningsrapport), samt en kvinde som arbejder i prostitution i Danmark for at tjene penge til en fertilitetsoperation (indskrivningsrapport).

Den anden gruppe af kvinder adskiller sig først og fremmest ved deres migrantstatus, idet de ikke har opholdstilladelse i et andet europæisk land, hvorfor de lever som illegale migranter, uagtet om de opholder sig i Danmark eller et andet land europæisk land. Denne gruppe har ofte få sociale forbindelser og kontakter på europæisk plan (journaler og interviews) og er derfor i højere grad afhængige af deres relationer til agenter i forhold til at få bolig og arbejde. På denne baggrund kan kvinderne inddeles i to overordnede grupper, hvoraf den første gruppe har været i Europa i længere tid og benytter Italien eller Spanien som base, hvorimod den anden gruppe ikke har et egentlig 'permanent' opholdssted. Som det vil fremgå af den følgende diskussion har dette en stor betydning for de enkelte kvinders betingelser for at handle under opholdet i Danmark.

I det følgende rettes der eksplicit fokus mod de forskellige sociale relationer. I diskussionen af kvindernes relation til familien, agenter og kunderne inddrages

journalerne, de to interviews med nigerianske sexarbejdere, samtaler med nøgleinformanten samt gadeobservationer. Diskussionen af kvindernes relation til politiet beror på journalerne, RSK's gaderapporter, samtaler med nøgleinformanten og et enkelt interview foretaget med en kriminalassistent i Københavns politi. Relationen til Flygtningenævnet diskuteres gennem journalerne, og dokumenter hentet fra Flygtningenævnets hjemmeside omhandlende konkrete sager om nigerianske sexarbejders asylansøgninger samt samtaler med nøgleinformanten. Relationen til RSK diskuteres gennem journalerne og en intern metoderapport fra RSK (for en uddybning af dette materiale henvises til metodekapitlet).

5.2.1 Relationen til familien

Nigeriansk kvindelig migration som en familiestrategi

Kun et fåtal af de kvinder, som indgår i materialet, har været eller er gift i Nigeria og/eller har børn (journaler og interviews). Kvinderne er vokset op i familier af varierende størrelser, men deres fædre har dog ofte, afhængig af deres økonomiske ressourcer, op til flere koner (journaler og interview med Merian). Det er derfor ikke ualmindeligt, at kvinderne kommer fra polygame familier, og almindeligvis har kvinderne mellem 4 og 9 søskende. En del kvinder har endvidere mistet den ene eller begge forældre³⁹ (journaler og interview med Merian).

Mange kvinder har fortalt, at de er rejst til Europa for at hjælpe deres familie økonomisk (journaler og interviews). En del kvinder oplyser ligeledes, at de efter emigrationen sender penge hjem til deres familier, og nogle familier forventer ligeledes disse økonomiske overførsler (journaler). Endvidere er der kvinder, som oplyser, at de på længere sigt ønsker at sende penge hjem men endnu ikke (af forskellige årsager) har haft muligheden (journaler). Kvinderne bidrager således ofte gennem deres sexarbejde i Danmark til forsørgelse af familien samt uddannelse af mindre søskende eller niecer og nevøer

³⁹ Det er dog sandsynligt, at flere nigerianske kvinder generelt i denne aldersgruppe har mistet deres forældre eftersom gennemsnitslevealderen for henholdsvis kvinder og mænd i Nigeria er 52,3 år og 51,3 år (UNDP 2004).

(journaler), og derved fremstår kvindernes migration for størstedelens vedkommende som en familiestrategi, hvor fællesskabets bedste er i centrum. Endvidere har en kvinde fortalt, at familiens jord blev pantsat så hun kunne komme til Europa (indskrivningsrapport) og en anden kvinde har oplyst, at hun rejste til Europa for at tjene penge til afbetaling af familien gæld (indskrivningsrapport). En tredje kvinder har valgt at migrere for derved at skaffe penge til behandling af farens sygdom (samtalerapport). Disse empiriske eksempler underbygger altså, at kvindernes migration ofte tager form af en familiestrategi.

Nogle kvinder fremhæver derudover den store arbejdsløshed og mangel på uddannelsesmuligheder i Nigeria som afgørende for, at de migrerer og efterfølgende arbejder i prostitution i Danmark (journaler og interview med Anaia), hvilket i højere grad relaterer sig til de overordnede strukturelle forhold såsom strukturtilpasningsprogrammernes betydning for kvindernes situation i den såkaldte tredje verden.

Nigeriansk kvindelig migration som et opgør med familien

Som det fremgik af Merians portræt, migrerer alle kvinder imidlertid ikke som et led i en familiestrategi. Der er ligeledes en mindre gruppe af kvinder for hvem, migrationen bliver en reaktion mod deres position i familien og/eller ægteskabet. En kvinde, som tilhører denne gruppe, har således fortalt, at hendes kæreste forlangte, at hun skulle forlade Nigeria. Hun flyttede derfor til en anden del af landet, men kæresten fandt hende og truede hende på livet, hvorfor hun valgte at migrere til Europa gennem et trafficking netværk (samtalerapport). En anden kvinde blev smidt ud af hjemmet, da hendes mand ønskede skilsmisse. I tillæg hertil truede manden med at slå hende ihjel, hvorfor hun rejste væk og begyndte at tigge i en større by. Under opholdet i byen, mødte hun en kvinde, som arrangerede hendes rejse ud af Nigeria (indskrivningsrapport). En tredje kvinde har fortalt, at hendes bedstemor forsøgte at gifte hende bort, da hun var 12 år gammel til en mand på 80 år, hvorefter hun stak af. Hun endte i Lagos, hvor hun boede på gaden, indtil hun fik kontakt til en mand, som hjalp hende med at komme til Spanien (samtalerapport). Nogle kvinders migration er således karakteriseret ved en direkte flugt fra de forhold, hvorunder de lever. Disse kvinder underlægges altså en markant form for social kontrol i deres

relation til familien og/eller i ægteskabet, en kontrol som beror på deres position som datter hustru eller kæreste, positioner som alle er kønsbestemte.

Relationen til familien som begrænsende og mulighedskabende på en og samme tid

Ovenfor er kvinderne inddelt i to grupper baseret på årsagen til migrationen. Den ene gruppe migrerer således som et led i en familiestrategi, hvorimod den anden gruppe migrerer som et opgør med familiens kontrol. På trods af at disse to grupper altså umiddelbart migrerer af vidt forskellige årsager, er baggrunden for deres migration imidlertid den samme nemlig familiens forventninger til dem som kvinde og datter. For at skabe en forståelse af kvindernes betingelser for at handle som migrant-sexarbejder er det derfor også afgørende at medtænke relationen til familien.

Som diskuteret i kapitlet 'Kvinder og køn - en nigeriansk kontekst', bygger familiens forventninger til kvinderne bl.a. på, at de bør ofre sig for fællesskabets bedste og specielt familiens velfærd. Ses denne pointe i samspil med den feministiske migrationsforsknings påpegning af, at mange kvinder benytter migration som en reaktion mod undertrykkelse i privatsfæren (se f.eks. Kofman et al. 2000:24), skabes der en specifik ramme i forhold til nigerianske kvinders betingelser for at handle. Indenfor denne ramme bliver migration muligvis en legitim form for handlen, hvorigennem kvinderne kan leve op til deres forpligtigelser overfor fællesskabet og samtidig bryde med kønsspecifikke forventninger, såsom et planlagt ægteskab og derved med den sociale kontrol. Således reproducerer og udfordrer kvinderne muligvis de traditionelle familiestrukturer på en og samme tid, idet de gennem migrationen opfylder de forventninger der er til dem som kvinde og samtidig bryder med deres traditionelle rolle i familien. Deres migration kan derved tolkes som et udtryk for den sociale kontrol i familien samt som et opgør med den selv samme kontrol. På baggrund af mit materiale er det imidlertid ikke muligt at underbygge denne tese empirisk, det kan blot konstateres, at nogle kvinder migrerer for at hjælpe familien, og andre for at undslippe familiens kontrol, men hvorvidt disse to forhold fungerer i et samspil kan altså ikke belyses ud fra den tilgængelige empiri.

Under opholdet i Danmark og/eller Europa er der altså mange kvinder, der sender penge hjem til deres familier, hvilket kan tolkes som et udtryk for reciprocitet og/ eller som et

udtryk for forpligtigelse. Det vil sige, at man hjælper dem, der tidligere har hjulpet en eller, at kvinderne står i 'gæld' til fællesskabet og derfor bliver pålagt at sende penge hjem (Faist 2000:104-105). Som et konkret eksempel på reciprocitet har en kvinde fortalt, at hun sender penge til sin onkel i Nigeria, idet han tidligere har betalt for hendes skolebøger. Onklen bruger pengene på at forsørge familien (indskrivningsrapport). Familiens økonomiske forventninger kan imidlertid blive meget omfattende i deres karakter, og derved forhindre kvinderne i at generere økonomisk kapital til eget forbrug (Faist 2000:115). Derudover er der risiko for, at deres individuelle autonomi generelt begrænses (ibid.). Princippet om reciprocitet eller forpligtigelser kan derved fungere som en begrænsning for kvinderne. I den forbindelse er der enkelte eksempler på kvinder, som har afslået at forhøje pengeoverførsler til familien, idet det ville begrænse deres eget økonomiske råderum. Blandt andet er der en kvinde, der har afvist at sende penge til behandling af hendes tantes sygdom (samtalerapport). Således er det også muligt, at kvinderne udfordrer den sociale kontrol, som er indeholdt i deres relation til familien i form af forventninger og forpligtigelser, idet de på nogle punkter og i enkelte sammenhænge afviser at hjælpe familien, efter emigrationen har fundet sted.

Dog indikerer materialet, at det for størstedelen af kvinderne ikke er muligt at 'undslippe' eller bryde med den sociale kontrol definitivt, da kvinderne fortsat opretholder kontakten til familien efter emigrationen. Endvidere er der enkelte eksempler på, at familien også kontrollerer andre handlinger end de økonomisk relaterede såsom ægteskab og opholdssted, hvilket kom til udtryk gennem Yolandes portræt. Der er ligeledes kvinder som har fravalgt tilbudet fra RSK om at få indopereret en p-stav, som forhindrer kvinderne i at blive gravide, med henvisning til, at deres kærester og/eller ægtemænd i Nigeria ikke ønskede, at de fik en sådan (journaler). Den sociale kontrol, som skabes i relationen til familien, herunder kærester og ægtemænd, fortsætter altså med at påvirke kvindernes betingelser for at handle under opholdet i Danmark, og der er således tale om en kontrolform, som er transnational i sin karakter. Derfor er det også vigtigt at indarbejde den sociale kontrol, som opstår i relationen til familien, når fokus rettes mod nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark.

5.2.2 Relationen til agenter og alfonser

Relationen til agenter og alfonser som begrænsende

En stor del af kvindernes rejse til Europa har været arrangeret af professionelle agenter, som efterfølgende har taget sig betalt for rejsen (journaler). Mange af kvinderne beretter i den forbindelse om lange vandringer gennem Saharas ørken, hvor op til flere er omkommet undervejs (journaler). Ligeledes har nogle kvinder fortalt om vold, voldtægt og indespærring i forbindelse med rejsen til Europa (journaler). Kvinderne vandrer typisk til Marokko i nord, hvorfra de sejler i gummibåde over Gibraltarstræde til Spaniens sydkyst og derfra videre ind i Europa (journaler). Andre kvinder er kommet med fly direkte til København eller en anden europæisk storby. Disse kvinders rejse er også arrangeret af agenter (journaler). Dog er der ligeledes et fåtal af kvinder, som er kommet gennem kontakter til familiemedlemmer i Europa (journaler), men for langt størstedelen af de 49 kvinder har rejsen til Europa været karakteriseret af et ulige magtforhold, hvor agenterne har sat dagsordenen og i visse tilfælde benyttet vold, overvågning og indespærring som kontrolinstrumenter.

I den første periode kvinderne opholder sig i Europa, forekommer det, at agenterne benytter vold mod kvinderne eller trusler herom (journaler). Endvidere er der kvinder, som har fortalt, at deres familier er blevet truet i Nigeria, hvilket også fremgik af Annas og Lisas portræt (journaler). Der kan på denne baggrund argumenteres for, at agenterne benytter trusler overfor familien i hjemlandet som et kontrolinstrument, hvor igennem de kan styre kvindernes adfærd i Danmark. Agenterne har således etableret et transnationalt netværk, og kvindernes handlen i Europa får altså konsekvenser for deres familier i Nigeria. Således bliver kvinderne gjort ansvarlige for familiens overlevelse i mere end en forstand dvs. både økonomisk og bogstavelig talt.

I begyndelsen af opholdet i Danmark eller Europa tager agenterne eller alfonserne procenter af kvindernes indtjening (journaler) og begrænser derved kvindernes økonomiske autonomi. I tillæg hertil er der eksempler på, at agenterne konfiskerer kvindernes eventuelle papirer og pas (journaler), hvilket binder kvinderne til et specifikt geografisk område, og derved fratages de muligheden for at rejse mellem forskellige

europæiske lande⁴⁰. Således skabes der en kontrol med kvindernes handlen og mobilitet, som ikke kræver en direkte og konstant overvågning som den, der praktiseres under selve rejsen. Endvidere kan agenterne også benytte de juju ritualer, der blev gennemført forud for migrationen som et kontrolinstrument, idet kvinderne tror, at agenterne i kraft af disse ritualer kan straffe dem, såfremt de ikke lever op til deres økonomiske forpligtigelser (journaler). Derved kan juju ritualerne ligeledes fungere som en kontrolform, der ikke kræver agenternes fysiske tilstedeværelse. I den forbindelse har man i Italien erfaret, at nigerianske kvinder i langt mindre grad underlægges fysisk kontrol sammenlignet med andre nationaliteter, idet juju praksisserne udgør en platform for mentalt kontrol (Aghatise 2004:1131).

Således får relationen til agenter og/eller alfonser ofte negative konsekvenser for kvinderne i starten af opholdet i Danmark eller Europa, idet den sociale kapital, som relationen indeholder, og som i første omgang gjorde migrationen mulig, resulterer i en situation, hvor kvinderne underlægges social kontrol i form af overvågning og sanktioner i meget konkret forstand samt på et mere mentalt plan i kraft af kvindernes frygt for juju.

Nigerianske kvindernes grad af kontrol i forbindelse med deres sexarbejde i Danmark

Tidligere forskning har påpeget, at relationer til agenter, herunder alfonser, har stor betydning for de betingelser og muligheder, der sættes for kvindernes handlen som sexarbejdere (Chapkis 1997:98-99). Dette skyldes, at kvinderne ofte mister selvbestemmelse med deres arbejde, såfremt de har en alfons eller agent (ibid.). Trods de kontrolinstrumenter som agenterne/alfonserne benytter overfor nigerianske kvinder, synes størstedelen af de kvinder, som indgår i materialet, dog fortsat at besidde en vis form for kontrol over det konkrete seksuelle møde mellem kunden og dem selv.

For det første er der tilsyneladende ingen af kvinderne, der er blevet testet hiv-positiv og kun ganske få har fået konstateret en anden kønssygdom (journaler). Dette indikerer, at nigerianske kvinder ofte benytter kondom i deres seksuelle samvær med kunder, hvilket mange af dem også oplyser at de gør (journaler). Videre har jeg ved deltagende

⁴⁰ Såfremt kvinderne er i besiddelse af pas og papirer når de ankommer til Europa er disse imidlertid ofte falske (journaler)

observation under RSK's opsøgende arbejde på gaden observeret, at nigerianske kvinder ofte efterspørger kondomer og glidecreme (observation d.24/8-2005). Trods det mulige økonomiske pres som kvinderne oplever fra agenter og familie, benytter de altså fortsat kondom, hvilket indikerer en grad af selvbestemmelse over, hvordan de ønsker at handle i deres seksuelle relation til kunderne. Dog bør det nævnes, at en enkel kvinde har oplyst, at hun til tider fravælger at benytte kondom, idet hun derved kan generere en større økonomisk indtjening og således imødekomme de økonomiske forventninger fra agenter (samtalerapport). Dette er imidlertid ikke den generelle tendens. Kvindernes selvbestemmelse i relation til deres egen prostitutionsadfærd underbygges endvidere af det forhold, at afrikanske kvinder generelt fravælger lesbisk sex, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at kvinderne streger lesbisk sex over på de såkaldte 'menukort', som benyttes på bordellerne (Mildwater). En af de kvinder, som indgår i materialet, påpeger endvidere, at hun fravælger arabiske eller afrikanske mænd som kunder, fordi hun frygter, at afrikanske mænd vil 'sladre' til familien angående hendes prostitution og de forhold, hvorunder hun lever i Danmark. Derudover fravælger kvinden arabiske mænd, idet hun har hørt om voldtægter begået af mænd, som tilhører denne gruppe (samtalerapport).

Der kan således peges på en række forhold, som tyder på, at kvinderne ikke står uden en form for handlerum under i øvrigt udbredt kontrollerede forhold. Dette underbygges yderligere af det forhold, at størstedelen af de kvinder, der er blevet spurgt om, hvorvidt de kunne bestemme antallet af kunder, samt hvilke seksuelle ydelser de ønskede at udbyde, svarede bekræftende herpå (indskrivningsrapporter). Dog er der ligeledes enkelte eksempler, hvor kvinderne lever under strengt kontrollerede forhold. Blandt andet er der en 15-årig pige, som efter ankomsten til Danmark blev lukket inde på et bordel og efterfølgende tvunget til at have sex med kunder, mod hendes vilje (indskrivningsrapport). Dette eksempel er for så vidt et atypisk tilfælde. Det bør dog understreges, at kvinder og piger, som lever under sådanne forhold, højst sandsynligt har vanskeligt ved at komme i kontakt med RSK, hvorfor det er muligt, at andre nigerianske kvinder og piger lever indespærret på bordeller rundt omkring i landet.

Der er således forskellige indikatorer på, at nigerianske kvinders sexarbejde i Danmark ikke udelukkende er kontrolleret af agenter eller alfonser, men også til en vis grad af

kvinderne selv. Det er imidlertid afgørende at differentiere denne konklusion i relation til de to overordnede grupper af kvinder dvs. den gruppe, der har været i Europa i længere tid, og som ofte bor fast i Italien eller Spanien, og den gruppe der har været i Europa i en kortere periode og ikke har en fast base. Den sidste gruppe er ofte udsat for et hårdere pres, idet de fortsat har gæld til agenter. De økonomiske forpligtigelser overfor agenter kan betyde, at de i højere grad end den første gruppe er nødsaget til at gå på kompromis med deres egne ønsker, og enten udføre seksuelle services de ikke ønsker eller have sex med flere kunder, end de ellers ville, hvilket også kom til udtryk i Lisas portræt.

Relationen til agenter og alfonsen som mulighedsskabende

Som det fremgik af bl.a. Lisas portræt, er relationen til agenterne og/eller alfonsen imidlertid også årsagen til, at mange kvinder kan installere sig i Danmark dvs. få en bolig, arbejde og generel information om Danmark. Relationen bliver derfor også mulighedsskabende, idet der gennem relationen genereres social kapital i form af information og adgang til andres ressourcer (Faist 2000:112-113). Relationen til agenter betyder således, at kvinderne kan optræde og handle som økonomiske aktører og derigennem på længere sigt sende penge hjem og opfylde de familiære forpligtigelser. Således omsættes den sociale kapital til økonomisk kapital.

Relationen til alfonsen, som ofte er en mama (journaler), betyder altså, at kvinderne kan etablere sig som sexarbejdere i Danmark. Dette skyldes, at de bliver en del af et større netværk, som blandt andet gør det muligt at handle udenom de danske myndigheder, herunder politiet. Gennem tilknytningen til netværket kan kvinderne trække på den viden og information, som allerede er akkumuleret om forholdene i Danmark, hvilket er en vigtig ressource for de nigerianske sexarbejdere, som indgår i materialet, idet de alle er illegale migranter. Ligeledes er der enkelte kvinder, hvis historier indikerer, at de i en eller anden form agerer mama. I den forbindelse er der eksempelvis kvinder, som tager procenter af andre kvinders indtjening samt arrangerer andre kvinders rejser rundt i Europa (journaler).

Margaretha Järvinen har igennem hendes forskning påpeget, at prostitutionsmiljøer generelt er ekstremt maskulint dominerede, og hun fremhæver i den forbindelse, at sexindustrien ikke er kontrolleret af kvinder i prostitution men i højere grad af mandlige

alfonser og andre mandlige deltagere (Järvinen 1993:41). Dette empiriske materiale indikerer imidlertid, at miljøet omkring nigeriansk sexarbejde er præget af kvindelige agenter/alfonser såvel som mandlige. Esohe Aghatise, der er uddannet jurist og præsident for den Italienske organisationen IROKO Association, hvilken arbejder med udenlandske kvinder i prostitution i Italien, fremhæver ligeledes, at alfonsen indenfor det nigerianske netværk ofte er en kvinde i form af en mama eller madame (Aghatise 2004:1130). Mama/madame har ofte selv tidligere været udsat for trafficking og har, efter gælden er afbetalt, valgt at blive i prostitution og har derved tjent penge til at købe en kvinde, som kan arbejde for hende (Aghatise 2004:1130). Denne konstruktion skaber altså en mulighed for, at kvinderne på et senere tidspunkt selv kan indtage en magtfuld position i netværket.

Relationen til agenter og alfonser som begrænsende og mulighedsskabende på en og samme tid

Relationen til alfonsen og agenter blev indledningsvis i dette afsnit karakteriseret som begrænsende i kraft af den sociale kontrol, som agenterne/alfonserne udøver over kvinderne i form af overvågning og sanktioner. Samtidig er relationen også mulighedsskabende for kvinderne, idet relationen fungerer som en kilde til social kapital i form af bolig og information om arbejde, og derved bliver det ligeledes muligt for kvinderne at generere økonomisk kapital.

Således kan den samme sociale relation være negativ såvel som positiv, den sociale kapital, som den rummer, kan således optræde som mulighedsskabende og begrænsende på en og samme tid. På denne baggrund kan det altså være fordelagtigt for kvinderne at forblive i en undertrykkende relation, hvor de underlægges en direkte og fysisk form for social kontrol, idet den selv samme relation gør det muligt at opfylde deres forpligtigelser overfor familien. Endvidere ønsker mange kvinder at blive i Danmark og eller Europa frem for at vende tilbage til Nigeria (journaler og interviews). På grund af kvindernes illegale status er de imidlertid nødsaget til at leve skjult fra myndighederne og i den forbindelse bliver relationen til agenter og/eller alfonser altså en indgang til et liv i Danmark.

5.2.3 Relationen til kunderne

Størstedelen af de 49 kvinder arbejder enten på gaden eller på bordel og kun et fåtal oplyser, at de er i escort eller på sexbar (journaler). Nigerianske kvinder i prostitution udenfor københavnsområdet er dog primært på bordeller og/eller escort og ikke på gaden (Mildwater). I Københavnsområdet er den samme nigerianske kvinde ofte både på bordel og på gaden sideløbende, hvilket ifølge nøgleinformanten er atypisk sammenlignet med andre nationale grupper i prostitution i København (Mildwater). Der er dog en tendens til, at flere og flere nigerianske kvinder er i gadeprostitution, og kvinderne siger selv, at dette skyldes politiets mange aktioner i forhold til bordeller (Mildwater).

Mange nigerianske kvinder er således i en synlig form for prostitution. Nigerianske kvinder forsøger ikke umiddelbart at skjule formålet med at stå på gaden, eftersom de som beskrevet i indledningen er meget kontaktsøgende i relation til kunder. De rækker ofte ud efter potentielle kunder, smiler til dem, flirter med dem og tiltaler dem (observation d.24/8-2005, observation d.1/9-2005, observation d.15/10-2005). Kvinderne er således meget aktive i relationen til kunderne og tager ofte initiativet til en eventuel sexhandel. Sammenlignet med andre kvinder i prostitution, dvs. danske kvinder samt andre udenlandske kvinder, fremstår nigerianske kvinder betydelig mere initiativrige i forbindelse med sexhandler, idet andre kvinder typisk står afventende på gaden og ikke i samme omfang på eget initiativ henvender sig til potentielle kunder (observation d.24/8-2005). Dette forhold kan forklares med, at nigerianske kvinder er presset økonomisk i kraft af deres forpligtigelser overfor familien og agenter/alfonser, jf. ovenfor. Det vil sige, at deres relation til familien og agenterne/alfonsen påvirker deres handlen i relation til kunden, men som omtalt i indledningen må det antages, at disse forhold også gælder for andre udenlandske kvinder i prostitution i Danmark. Kvindernes adfærd og ageren på gaden kan altså ikke alene forklares med et økonomisk pres fra familien og agenter.

Relationen til kunderne som begrænsende og mulighedsskabende på en og samme tid

Som det fremgik af Anaias portræt, forklarede hun kvinders 'udfarende' adfærd og handlen med, at afrikanske kvinder i relationen til kunden er nødsaget til at være kontaktsøgende og udvise stor sexlyst, hvis de ønsker at tjene penge (interview med Anaia). Der er ligeledes andre nigerianske kvinder, som har påpeget dette forhold (Mildwater), hvilket nogle kvinder

endvidere finder paradoksalt, eftersom de er omskåret og derfor ikke, ifølge dem selv, kan mærke noget under den seksuelle akt (Mildwater)⁴¹. Den stereotype forestilling om sorte kvindes seksualitet kommer bl.a. til udtryk ved, at kunderne, ifølge kvinderne selv, tiltaler dem med betegnelser som 'aber' eller 'liderlige sorte aber' (Mildwater). Som beskrevet i teoridelen har der netop gennem historien været en tendens til at sammenligne sorte kvinder med aber, og i den forbindelse blev det antaget, at sorte kvinder havde en abelignende seksualitetsdrift (Gilman 1985:212). Det tyder altså på, at disse antagelser fortsat er eksisterende i relationen mellem nigerianske sexarbejdere og kunder.

Der er således indikatorer, som peger i retning af, at nigerianske sexarbejdere i et vist omfang forventes at opfylde 'drømmen' om den meget sexlystne sorte kvinde. Denne 'drøm' bygger altså på en stereotyp opfattelse af sorte kvinder, som seksuelle væsner par excellence, hvor igennem det antages, at sorte kvinder fra naturens hånd er udstyret med en ekstrem sexlyst (Arnfred 2004:63-65). Nigerianske kvinder presses muligvis derfor i højere grad end andre sexarbejdere til at være udadvendte og flirtende når de prostituerer sig. Dog bør det understreges, at det empiriske grundlag for denne tese er begrænset eftersom det alene bygger på et enkelt interview samt nøgleinformantens samtaler med nigerianske kvinder.

Det stereotype billede af den afrikanske kvinde kan sandsynligvis også fungere som en mulighed for kvinderne, idet de kan benytte deres hudfarve som en komparativ fordel. Dette skyldes, at de i kraft af deres sorte hudfarve kan udnytte det stereotype billede af den afrikanske kvinde. Derved kan kvinderne gøre aktivt brug af den seksuelle orden (Chapkis 1997:29). Kvinderne, som indgår i materialet, kommer endvidere fra et område i Nigeria, jf. kap 3, hvor kvinder traditionelt set har været handelsdrivende, hvorfor kvinderne er bekendt med køber/sælger relationer. Dermed ikke sagt, at sexhandler er direkte sammenlignelige med andre former for forretninger, men ikke desto mindre er kvinderne muligvis bekendt med selve handelselementet og kan i den forbindelse fremstille sig selv som det 'produkt', kunderne angiveligt ønsker at købe.

⁴¹ Det vides ikke hvor mange af de 49 kvinder, der er omskårede. Ifølge min nøgleinformant er det imidlertid ikke ualmindeligt, at nigerianske kvinder i prostitution i Danmark har været udsat for en form for omskæring, hvor både klitoris og de indre skamlæber fjernes. Endvidere er næsten halvdelen af den kvindelige nigerianske befolkning omskåret (Tashjian 2001:165).

Samtlige sexarbejdere, uagtet deres hudfarve, forventes imidlertid i et vist omfang at påtage sig en aktiv seksuel rolle og derigennem hverve kunder samt styre hændelserne under den seksuelle akt (Järvinen 1993:33). Sexarbejdere må således i relationen til kunden udvise initiativ, hvilket kan være problematisk, idet de dermed bryder med samfundets traditionelle kønskoder, hvor det typisk er manden der tillægges seksuelt initiativ og seksuel drift. Sexarbejdere må derfor samtidig være passive og ydmyge, således at deres adfærd ikke bliver en trussel (Järvinen 1992:33) og i for høj grad udfordrer de gældende kønsideal. Sexarbejdere skal således i relationen til kunder opretholde en balance mellem aktivitet og passivitet, hvilket kan være vanskelig at mestre og kompliceres altså yderligere, når fokus rettes mod nigerianske kvinder, i kraft af det stereotype billede af den sorte kvinde som sexlysten og seksuelt aggressiv.

For at forstå nigerianske kvinders betingelser for at handle som sexarbejdere må man altså ligeledes medtænke racialiseringen af deres kroppe, hvilket sætter andre betingelser for deres handlen som sexarbejder sammenlignet med ikke sorte sexarbejdere i Danmark. Betingelser som både kan være mulighedsskabende og begrænsende. Racialiseringen får imidlertid specielt negative konsekvenser for de nigerianske kvinder, som arbejder i gadeprostitution, idet de arbejder i det offentlige rum, hvorfor risikoen for anholdelser øges (Chapkis 2000:184). Denne risiko synes at være ekstrem høj for netop nigerianske kvinder, idet de altså i højere grad end andre sexarbejdere forventes at være aktive og udadvendte, når de prostituerer sig.

5.2.4 Relationen til politiet

Mange af kvinderne bliver på grund af deres status som illegale migranter anholdt af politiet under opholdet i Danmark. Anholdelserne finder typisk sted på bordeller, på gaden eller ved udrejse/indrejse i lufthavnen (journaler). I de tilfælde, hvor kvinderne anholdes på gaden, benytter politiet i visse tilfælde kvindernes besiddelse af kondomer og/eller glidecreme som indikator på, at de er i prostitution og derved arbejder ulovligt i Danmark (gaderapport). I andre tilfælde anholdes kvinderne, idet de opsøger civilklædte politibetjente på gaden med det formål at tilbyde sex for penge (journaler). Kvinderne

sigtes typisk for dokumentfalsk, besiddelse af falske papirer, ulovligt ophold og ulovligt arbejde (journaler). Kvinderne kommer derefter i politiets varetægt, hvor det vurderes, om de opfylder betingelserne for at modtage hjælp i Danmark, hvilket afhænger af, hvorvidt de kategoriseres som handlet, dvs. om kvinden menes at have været udsat for trafficking. Kategoriseres kvinden som handlet, kan politiet søge om forlænget udrejsefrist i op til 15 dage, og i denne periode kan kvinderne opholde sig i RSK's sikkerhedstilbud (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:14). Således tilbydes kvinderne kun et ophold i RSK's sikkerhedstilbud, såfremt de bliver kategoriseret som handlede kvinder, og denne vurdering beror altså ved anholdelser i første omgang på politiets opfattelse af kvindens situation.

Hvis kvinderne accepterer et eventuelt tilbud om et ophold i sikkerhedstilbudet, er de imidlertid også nødsaget til at acceptere en udvisning af Danmark efter 15 dage (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:14-16). De kvinder som har opholdstilladelse i et andet europæisk land, dvs. dem der tilhører den første gruppe, sendes imidlertid tilbage til det land, hvori de har opholdstilladelse (Mildwater). De kvinder som tilhører den anden gruppe, dvs. dem som ikke har opholdstilladelse i et andet europæisk land, udvises derimod til Nigeria (Mildwater). Sikkerhedstilbudet er derfor sjældent en reel mulighed for denne gruppe af kvinder, såfremt de ønsker at blive i Europa. Disse kvinder fravælger derfor ofte dette tilbud og vælger i stedet at søge om asyl i Danmark (Mildwater). Andre accepterer tilbudet men stikker af fra beskyttelsestilbudet inden hjemsendelsen (indskrivningsrapporter).

Relationen til politiet som begrænsende

Inddelingen i handlede - ikke handlede kvinder kan resultere i en tilsvarende inddeling af kvinderne i skyldige-uskyldige sexarbejdere. Jævnfør teorikapitlet, hviler denne distinktion på, hvorvidt kvinderne kendte til prostitutionen forud for migrationen (Doezema 1998:42) og/eller, hvorvidt de ønsker at forlade sexindustrien. De kvinder som defineres som handlede bliver også klassificeret som uskyldige og dermed som ofre, hvorimod de kvinder, der defineres som ikke handlede, klassificeres som skyldige dvs. skyld i egen ulykke, hvilket betyder, at de ikke tilbydes nogen form for hjælp.

Nigerianske kvinder står muligvis i denne sammenhæng i en særlig udsat position, idet de er meget aktive, når de arbejder, og de fremstår således som handlekraftige og initiativrige individer. Dette kan betyde, at nigerianske kvinder afviger fra en typisk offerposition som forbindes med den uskyldige sexarbejder, hvorfor de muligvis placeres som skyldige. Følgende udtalelse er fra et interview med en kriminalassistent i Københavns politi:

”De snakker ikke med politiet, absolut ikke, de er provokerende... Når vi ser dem i gadebilledet, er de også meget, meget aggressive i deres markedsføring, når de tager fat i potentielle kunder. En dansk prostitueret ville stå og sige et eller andet, når en kunde går forbi, har du lyst til en varm pige eller en dejlig pige, og så går man bare forbi. Men nigerianske kvinder kan godt tage fat i mænd.Der er ingen respekt for politiet. Den måde de taler til en på, nedladende. De er ligeglade, de vil ikke medvirke til noget stort set. Hvis man snakker med dem, om de har lyst til at få kontakt til RSK, så siger de også nej”
(interview med kriminalassistent i Københavns politi d. 2/9-2005)

I denne udtalelse beskrives nigerianske kvinder altså som aggressive og provokerende, og der lægges vægt på, at kvinderne ikke vil indordne sig under de 'tilbud', de tilbydes og/eller ønsker at samarbejde med politiet. Derved 'vælger' kvinderne at forblive i sexindustrien frem for at tage imod politiets tilbud om eksempelvis kontakt til RSK, en kontakt som i sidste ende betyder, at de bliver udvist af landet. Det er således sandsynligt, at kvinderne i denne proces kategoriseres som skyldige kvinder, dvs. at de defineres som nogle, der er skyld i egen ulykke, eftersom de ikke giver eksplicit udtryk for et ønske om at forlade sexindustrien.

Det er ikke muligt på baggrund af den tilgængelige empiri at afgøre, hvorvidt nigerianske kvinder i deres relation til politiet generelt placeres som skyldige sexarbejdere. Der er imidlertid indikatorer, som peger på, at dette kan være tilfælde. I den forbindelse er der ligeledes eksempler på kvinder, som under afhøringer har fået at vide, at hvis de ikke 'indrømmede', at de var sexarbejdere 'så ville det hele blive meget mere besværligt for dem' (visitationsrapporter). Dette tyder på, at kvinderne, såfremt de ikke 'indrømmer' deres prostitution, bliver placeret som skyldige i egen ulykke, hvilket kan have alvorlige

konsekvenser for kvinderne, da den 'hjælp' de kan modtage i Danmark altså afhænger af, at de vurderes som handlede, dvs. uskyldige kvinder som er tvunget ud i prostitution.

Kvindernes kontakt til politiet fremstår altså ikke umiddelbart som en ressource, hvilket underbygges af følgende empiriske eksempel. En nigeriansk kvinde blev anholdt efter et skænderi med en kunde på et hotelværelse. Skænderiet opstod, idet kvinden ikke ønskede at have analsex med kunden. Hotelpersonalet tilkaldte derfor politiet, som imidlertid anholdte kvinden på baggrund af hendes illegale migrantstatus (indskrivningsrapport). Kvinden satte altså grænser for, hvilke seksuelle ydelser hun ønskede at udføre. Dette betød imidlertid, at hun rettede opmærksomhed mod sig selv, idet kunden ikke ville acceptere hendes valg. Den pågældende kvinde står således i et dilemma, hvor hendes ønske om at passe på sig selv og sætte sine egne grænser kan resultere i, at hun anholdes og sendes ud af landet. Dette eksempel tyder altså på, at politiet først og fremmest definerer kvinden som kriminel og ikke som offer for en seksuel tilnærmelse eller krænkelse og derved bliver politiet ikke en sikkerhed for kvinden, men i højere grad en risiko.

Endvidere kan det forhold, at politiet benytter kondomer og glidecreme som 'beviser' for, at kvinderne prostituerer sig og derved arbejder ulovligt i Danmark betyde, at nogle kvinder fravælger at benytte kondom i deres seksuelle samvær med kunder. Dette udsætter kvinderne for en unødvendig helbredsrisiko. Således er der indikatorer, som peger i retning af, at nigerianske sexarbejdere muligvis presses til at have ubeskyttet sex eller udfører seksuelle ydelser, de ikke selv ønsker og derved skabes en usynlig og muligvis utilsigtet kontrol af deres kroppe. Denne kontrol opstår i de nævnte eksempler ikke som en konsekvens af relationen til agenter eller alfonser, men som en konsekvens af kvindernes relation til det danske politi.

Anden forskning har ligeledes konkluderet, at illegale migrantkvinder i prostitution befinder sig i en sårbar position, idet deres henvendelse til politiet kan medføre en udvisning af landet (Lisborg 2001:80). Dette skyldes altså, at kvinderne først og fremmest betragtes som illegale migranter (Wijers 1998:72), og de er således i konstant fare for fængsling og deportering (Wijers 1998:74). Kvindernes status som illegale migranter kan

derfor få den konsekvens, at kvinderne ikke ydes politibeskyttelse i en branche, som ellers ofte er forbundet med stor risiko bl.a. i relation til voldelige overfald (Chapkis 1997:132).

Relationen til kunden påvirker relationen til politiet

Kvindernes relation til politiet kompliceres yderligere af deres relation til kunderne. Dette skyldes for det første, at kvindernes adfærd på gaden stiller spørgsmålstegn ved kvindens offerposition, som altså er hele grundlaget for at modtage hjælp i Danmark. For det andet betyder relationen til kunden, at kvinderne bliver mere synlige i gadebilledet, eftersom de 'opfører' det stereotype billede af den afrikanske kvinde. Dette har ofte resulteret i, at folk og beboere anmelder nigerianske sexarbejdere til politiet (gaderapport). Endvidere kan politiet ved gadepatruljer lettere identificere nigerianske sexarbejdere i kraft af deres synlighed. I tillæg hertil er det altså heller ikke ualmindeligt, at nigerianske kvinder på grund af deres 'markedsføring' tilbyder sex til civilklædte politibetjente. Således griber relationen til kunderne og relationen til politiet ind i hinanden, og relationen til kunden sætter kvinderne i en udsat position i relation til politiet. Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark må således på en og samme tid være synlige og skjulte, idet relationen til kunderne pålægger dem at være aktive og udfarende, og relationen til myndighederne i modsætning hertil pålægger dem at være tilbagetrukket og usynlige. De to relationers infiltrering i hinanden placerer kvinderne i et spændingsfelt, hvor deres positioner som illegale migranter og 'sorte' sexarbejdere modarbejder hinanden. Den uformelle kontrol, som opstår i relationen til kunden, og som betyder, at kvinderne kan tjene penge, får således også den konsekvens, at kvinderne samtidig har vanskeligt ved at undgå den formelle kontrol, som udøves af politiet, og som altså kan resultere i anholdelser, sigtelser og i sidste ende i en uønsket udvisning af Danmark.

Marlene Spanger konkluderer i sit speciale (Spanger 2000), at sorte kvinder, som prostituerer sig i Danmark, konstruktivt kan benytte den stereotype forestilling af den sorte kvinde som et billede, de kan gemme sig bag, og derved forblive anonyme (Spanger 2000:104). Dette gør sig muligvis også gældende for den gruppe af kvinder som har været i Europa i længere tid, og som er mere mobile og mindre afhængige af agenter såsom Yolande. Yolande benyttede endvidere hendes mobilitet som en kilde til anonymitet, idet hun tog til Danmark for at prostituere sig, for derved at skjule sit arbejde i sexindustrien for

sin familie (samtalerapport på Yolande). Derudover arbejdede Yolande i escort og på sexbar, og det er muligt, at hun i denne form for prostitution kan benytte stereotypen som et billede, hun kan gemme sig bag, eller en 'maske' hun kan tage på. For de kvinder, der arbejder på gaden, og som primært tilhører den anden gruppe, bliver den stereotype opfattelse af sorte kvinder imidlertid ikke en kilde til anonymitet. Således resulterer den stereotype opfattelse af sorte kvinder for en stor del af de migrant-sexarbejdere som indgår i dette materiale, dvs. illegale migrantkvinder som prostituerer sig på gaden, derimod i synlighed, hvilket kan få vidtrækkende konsekvenser for kvinderne. Migrant-sexarbejde som fænomen bliver derved mere komplekst og sammensat, såfremt man indarbejder relationen til politiet samt den specifikke prostitutionsform.

5.2.5 Relationen til Flygtningeævnet

En stor del af de kvinder, som RSK har været i kontakt med, søger om asyl, efter at de er blevet anholdt af politiet, men RSK har endnu ikke kendskab til nogen nigerianske migrant-sexarbejdere, som har fået tilkendt asyl i Danmark (Mildwater, journaler). Dette til trods for at nogle af de kvinder, som søger om asyl, såsom Anna, risikerer at blive slået ihjel, såfremt de vender tilbage til Nigeria.

Flygtningeævnet, som afgør klagesager i forbindelse med asyl, bygger deres afgørelser på det forhold, at kvindernes problemer i Nigeria relaterer sig til den såkaldte privatretslige sfære (www.fl.n.dk (a og b)). Følgende eksempler vidner herom: En kvinde har fortalt Flygtningeævnet, hvordan hun af agenter er blevet tvunget til at prostituere sig samt, at hendes far er blevet myrdet, idet hun flygtede fra agenterne (www.fl.n.dk (a)). En anden kvinde siger direkte i retten, at hun frygter for sit liv ved tilbagevenden til Nigeria, da hendes agenter samt hendes ekskærester ønsker hende død (www.fl.n.dk (a)). En tredje kvinde forklarer, at hun flygtede fra Nigeria, idet hendes mor forlangte, at hun blev omskåret (www.fl.n.dk). En fjerde kvinde har søgt om asyl, idet hun ved tilbagevenden til Nigeria frygtede at blive voldtaget, samt at agenterne ville dræbe hende, da hun bl.a. havde nægtet at prostituere sig i Europa (www.fl.n.dk (b)). Trods disse forhold afvises kvindernes asylsager konsekvent med henvisning til, at deres såkaldte modsætningsforhold er af

privatretlig karakter dvs., at de ikke er forfulgt af de nigerianske myndigheder, og derfor ikke kan få asyl under den danske udlændingelov (www.fln.dk (a og b)).

Relationen til flygtningenævnet som begrænsende

Flygtningenævnet afviser altså at tilkende nigerianske kvinder asyl, da de ifølge Flygtningenævnet ikke er forfulgte i den offentlige sfære og kvinderne kategoriseres derved som frivillige migranter. Flygtningenævnets afgørelse beror således på en skelnen mellem frivillig og tvungen migration, hvilken i praksis oversættes til en distinktion mellem arbejdsmigranter og flygtninge (Faist 2000:24). Nigerianske migrant-sexarbejderes historier sætter imidlertid spørgsmålstegn ved, om en sådan distinktion i praksis er mulig.

Som det er fremgået af relationen til familien, migrerer nigerianske kvinder typisk for at hjælpe familien og sig selv, hvilket til dels retfærdiggør, at kvinderne defineres som arbejdsmigranter. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at kvinderne ikke samtidig kan være underlagt undertrykkelse og udnyttelse. Som beskrevet under relationen til agenter og alfonser er det ikke ualmindelig, at kvinderne indgår i sociale relationer, som udmønter sig i social kontrol i form af trusler og vold. Således kan kvinderne på et senere tidspunkt befinde sig i en situation, hvor de lever et liv på flugt og rent faktisk frygter for deres liv, hvis de vender tilbage til Nigeria uden at have opfyldt de økonomiske forpligtigelser i aftalen. På trods af at kvindernes migration i udgangspunktet ikke har været karakteriseret ved en dissideret flugt, er det altså muligt, at de på et senere tidspunkt i processen befinder sig i en situation, hvor deres liv er i fare, såfremt de vender tilbage til Nigeria, hvilket blev ekspliciteret gennem Annas portræt. Det er derfor afgørende, at man mht. nigerianske migrant-sexarbejdere anvender kategorier som flygtninge og asyl ud fra mere flydende definitioner, eftersom kvindernes position som forfulgt kan ændre sig undervejs i processen. Endvidere har der været eksempler på kvinder, som mere eller mindre er flygtet fra Nigeria, idet deres kæresten eller ægtemænd har forfulgt dem og truet dem på livet, og det kan diskuteres om disse kvinder rent faktisk i udgangspunktet har befundet sig i en decideret flugtsituation, hvor de er flygtet på grund af deres position som kvinde. Det vil sige, at deres migration har været et forsøg på at undslippe patriarkalske og undertrykkende strukturer i hjemlandet (Kofman et al. 2000: 24). Disse problematikker relaterer sig til forholdet mellem køn og asylpolitik

Den danske asyllovgivning tager udgangspunkt i den internationale flygtningekonventionen af 1951 (Hjulmand 2002:5), hvilken altså jf. teorikapitlet er blevet kritiseret for at være direkte kønsblind og i højere grad varetage mænds behov end kvinders (se f.eks. Crawly 1999). Konventionen er således udviklet indenfor et maskulint paradigme, som afspejler mandlige ansøgerees levevilkår, hvilke ikke nødvendigvis modsvarer kvinders behov for beskyttelse (Crawley 1999:309). Konventionen producerer endvidere en distinktion mellem de områder som bør være genstand for international opmærksomhed, og de områder, der bør være et privat anliggende, hvilket de enkelte stater må løse internt (Crawley 1999:310). I den forbindelse er det den offentlige sfære, som tillægges international betydning. Mange af de områder og emner, som får betydning for kvinder generelt, relaterer sig imidlertid til den private sfære, men disse anses altså som upassende for lovlig regulering på internationalt plan (ibid.). Distinktionen mellem privat og offentlig betyder altså, at kvinders handlinger, og det de udsættes for eksempelvis vold i hjemmet, ofte anses som irrelevant i forbindelse med asyl, idet det falder udenfor den offentlige sfære (Crawley 1999:311).

Praksis omkring nigerianske kvinders asylsager afspejler således specifikke kønsproblematiske aspekter, og nigerianske sexarbejderes position som kvinde får altså en afgørende betydning for, hvorvidt de kan opnå legalt ophold i Danmark. Kvinderne kunne muligvis få asyl i Danmark, såfremt det var den nigerianske stat som forfulgte dem, men da det givetvis er andre mindre grupper, kan kvinderne ikke modtage hjælp. Dette til trods for, at enkelte kvinder risikerer at blive myrdet, såfremt de sendes tilbage til Nigeria. Den sociale kontrol, som skabes i nigerianske kvinders relation til de danske myndigheder, er derfor ikke alene et produkt af deres status som illegale migranter, men ligeledes et resultat af deres position som kvinde.

Relationen til politiet og Flygtningenævnet påvirker relationen til agenter og alfonser

Det er altså ikke ualmindeligt, at nogle kvinder udsættes for vold og trusler fra agenter samt frygter for deres liv, når og hvis de vender tilbage til Nigeria. Endvidere er der kvinder, som ønsker at komme ud af prostitution og samtidig forblive i Europa, dvs. som ønsker at få en uddannelse eller et andet job i Danmark (journaler). På nuværende

tidspunkt kan disse kvinder imidlertid ikke få nogen brugbar og relevant hjælp fra politiet og Flygtningenævnet, idet de altså først og fremmest placeres som illegale migranter og derved som kriminelle og skyldige kvinder. Den følgende udtalelse er Anaias svar på min nøgleinformants spørgsmål: *“hvad ville du sige til statsministeren i Danmark, hvis han sad foran dig?”*:

“Jeg er en fattig afrikansk kvinde, jeg er prostitueret, kan du hjælpe mig? Hvis du var i min position, hvad ville du så gøre? Hvis du ser folk, som har problemer skal du hjælpe dem ikke bare smide dem ud af landet. Nu har jeg brug for løsninger på mine problemer, hvilken hjælp kan du give mig?” (interview med Anaia:4).

Anaia ser det altså ikke som en løsning at sende kvinderne ud af Danmark. På nuværende tidspunkt er mange af kvindernes eneste mulighed for at undgå en udvisning imidlertid at blive i relationer til agenter og alfonser, relationer som også er begrænsende for kvinderne. Tidligere forskning har ligeledes belyst, at kvinder, som er ulovligt i prostitution i højere grad end andre benytter sig af en tredje part for derigennem at opnå en form for beskyttelse fra politiet (Chapkis 2000:182-183).

Nigeriansk migrant-sexarbejde kan altså ikke alene reduceres til et spørgsmål om agenter/alfonser, som udnytter og kontrollerer sårbare kvinder, idet de danske myndigheder på nuværende tidspunkt selv er med til at skabe og opretholde fænomenet. Som et konkret eksempel kan nævnes Merians historie, hvilken indikerer, at nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark ikke alene arbejder i sexindustrien på grund af pres fra agenter, idet hun selv opsøgte netværket efter ankomsten til Danmark. Kvinderne har altså, uagtet om de indgår i relationer til agenter eller ej meget få muligheder for at handle anderledes under deres ophold i Danmark. Deres position som illegale migranter betyder, at prostitution bliver den bedste og for nogen måske eneste reelle mulighed under opholdet i Danmark.

Kvindernes position som illegale migranter får altså i mødet med politiet og Flygtningenævnet forrang over deres position som sexarbejdere, hvilket betyder, at

kvinderne på trods af at de i handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel konsekvent omtales som ofre, behandles som kriminelle.

5.2.6 Relationen til RSK

Som beskrevet i metodekapitlet kan RSK holdning til prostitution karakteriseres som en abolitionistisk prostitutionstilgang, hvor prostitution opfattes som vold mod kvinder (O'Neill 2001:16). Således antager man i RSK, at prostitution er skadelig for kvinder, og at frivillig prostitution i princippet ikke er muligt. På denne baggrund er det sandsynligt, at nigerianske kvinder i deres relation til RSK overvejende placeres som ofre dvs. uskyldige kvinder, eftersom prostitution altid indeholder tvang.

I bogen *'At skabe en klient'* (Järvinen og Mik-Mayer 2003), påpeges det, at der igennem de sidste 10-15 år har fundet en forstærket individfokusering sted i det sociale arbejde, og ord som motivation, omstillingsparathed og individuelt ansvar er typisk i centrum (Järvinen og Mik-Mayer 2005:12). Trods det forhold, at RSK anerkender de strukturelle forholds betydning i forbindelse med prostitution, såsom fattigdom (Lund-Jensen 2005: 8) samt primært ser kvinderne som ofre er dette ligeledes tilfældet i RSK. Dette kommer til udtryk ved, at der i det sociale arbejde lægges vægt på kvindernes motivation, og i den forbindelse fremhæves det, at mennesker har et ansvar for deres egen livssituation (Lund-Jensen 2005:12-13). Dog tillægges kvinder, som har været udsat for trafficking ikke samme ansvar som andre individer (Lund-Jensen 2005:13). Ikke desto mindre fremhæves det, at der fortsat er mange måder, hvorpå kvinderne kan påtage sig et ansvar eksempelvis ved at tage imod muligheden for et ophold i beskyttelsestilbudet (Lund-Jensen 2005:13):

"Det er vores opgave i mødet med kvinden f.eks. på en politistation, at motivere kvinden til at turde tage valget om at komme i beskyttelsestilbudet og dermed starte en proces, der betyder, at hun kan og tør tage mere ansvar i forhold til sin livssituation" (Lund-Jensen, 2005:13).

Som det fremgår af denne udtalelse, ser man det i RSK som deres opgave at 'overbevise' kvinderne om, at den bedste løsning på deres problemer er at acceptere tilbudet om et

ophold i beskyttelsestilbudet. Hele ideen om motivation i det sociale arbejde kan imidlertid være problematisk, idet man nødvendigvis må være motiveret i forhold til noget. I relation til RSK er denne motivation knyttet til at komme ud af prostitution eller i hvert fald tage imod RSK's tilbud, som ligeledes resulterer i en afskæring fra prostitutionsmiljøet. Det kan derfor være problematisk for de kvinder, som ikke er motiveret i denne retning, men fortsat ønsker hjælp på andre områder. I den forbindelse er der en del kvinder i materialet, som i højere grad er motiveret for at tjene penge til sig selv og deres familie (journaler). Der er således mange kvinder, der ønsker at blive i Danmark eller i Europa (journaler), hvilket muligvis står over et eventuelt ønske om at komme ud af prostitution. Det kan derfor være problematisk, hvis de tiltag, som er formuleret i handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel og implementeret af RSK, sigter mod at få kvinderne ud af prostitution.

Den 'gode' klient

Som beskrevet i teorikapitlet kan de individer, hvis ønsker og behov står i konflikt med institutionens løsningsmodeller risikere at blive defineret som fastlåste, tunge og svage klienter eller som individer med manglende selvindsigt (Järvinen og Mik-Mayer 2005:20-21). Den ideelle klient er således den brødtyngede klient, som ønsker forandring (ibid.). I den forbindelse er det ikke ualmindeligt, at journalerne indeholder kommentarer om kvindernes selvindsigt og ønske om forandring. Eksempelvis lægges der ofte i journalerne vægt på, hvorvidt kvinderne vil 'indrømme', at de er i prostitution, og ofte er begreberne skyld og skam i spil (journaler). Begreberne skyld og skam er ligeledes indeholdt i det skema, som benyttes i forbindelse med udfærdigelser af indskrivningsrapporter. Skyld og skam er altså et af de samtaletemaer, som medarbejderne skal tale med kvinderne om under opholdet i beskyttelsestilbudet. Derved antages det i udgangspunktet, at kvinderne føler en skyldfølelse ved deres arbejde. Endvidere er det ikke ualmindeligt, at journalerne indeholder overvejelser om, hvorvidt kvinderne har indset de formodede skadevirkninger ved prostitution samt, hvorvidt de giver udtryk for et ønske om at forlade prostitution (journaler). I visse sammenhænge anvendes ligeledes ord som 'påstår' i beskrivelsen af kvinders fortællinger (journaler). Eksempelvis skrives der om en kvinde, at hun påstår, at hun ikke er stresset og har det godt (samtalerapport). Dette indikerer, at der stilles spørgsmålstejn ved kvindernes udsagn og ønsker, såfremt de ikke passer ind i RSK's

overordnede forståelsesramme, hvor kvinderne altså anses som uskyldige og undertrykte ofre.

Relationen til RSK som begrænsende og mulighedskabende på en og samme tid

Et af RSK tilbud til udenlandske kvinder i prostitution er beskyttelsestilbudet, hvor kvinderne kan opholde sig forud for en hjemsendelse, såfremt det vurderes, at de har været udsat for trafficking. I denne periode kan kvinderne bl.a. få arrangeret en forberedt hjemsendelse, hvilket betyder, at RSK formidler en kontakt til en NGO i kvindens hjemland, som kan hjælpe kvinden, når hun vender tilbage. Under opholdet i beskyttelsestilbudet underlægges kvinderne nogle klare regler i forhold til deres mobilitet og kontakt med andre uden for beskyttelsestilbudet. Blandt andet deponeres kvindernes mobiltelefoner, og de kan ikke bevæge sig udenfor huset uledsaget. Disse regler skal sikre, at kvinderne ikke har kontakt med prostitutionsmiljøet og/eller afslører beskyttelsestilbudets beliggenhed (Lund-Jensen 2005:20-21). En kvinde har i denne sammenhæng påpeget, at hun ikke finder disse regler rimelige, eftersom hun ikke opfatter sig selv som kriminel. Hun forstår derfor heller ikke, hvorfor hun ikke må gå ud alene eller ringe uden opsyn (indskrivningsrapport). En anden kvinde fremhæver, at hun ikke er et barn og eftersom sikkerhedstilbudet ikke er et fængsel kan hun ikke forstå, hvorfor hun ikke selv kan bestemme hvornår hun vil ringe, eller hvem hun vil ringe til (indskrivningsrapport). Således bliver opholdet i sikkerhedstilbudet af disse to kvinder opfattet som en form for straf og de regler, som er knyttet til sikkerhedstilbudet, kan derfor betyde, at kvinderne underlægges en kontrolform, som for kvinderne minder om de kontrolformer de underlægges ved en anholdelse eller fængsling og derfor fravælger et ophold i sikkerhedstilbudet. Det bør understreges, at kvinderne kan forlade beskyttelsestilbudet, hvis de ønsker det, men i så tilfælde er RSK forpligtigede til at kontakte politiet (Lund-Jensen 2005: bilag 6).

RSK har ligeledes oprettet et sundhedstilbud til udenlandske kvinder i prostitution, hvorigennem kvinderne kan modtage hjælp til bl.a. aborter og undersøgelser for kønssygdomme, hvilket mange nigerianske kvinder benytter sig af (Holm 2005: 31-32). Dog kan kvinderne kun få en enkel abort gennem RSK, idet RSK ikke ønsker at sende et signal om, at kvinderne kan benytte abort gennem RSK som svangerskabsforebyggelse

(Lund-Jensen 2005:19). Dette kan imidlertid lægge et yderligere pres på nigerianske sexarbejdere, eftersom de er illegale migranter, hvorfor de ikke uden videre kan opsøge det danske hospitalsvæsen. Derudover benytter nigerianske kvinder sig i højere grad end andre nationale grupper af tilbudet om abort (Holm 2005: 31-32) og op til flere af de nigerianske kvinder, som indgår i materialet, har været gravide mere end en gang, nogle få kvinder har fået foretaget mellem syv og ni aborter (journalerne). Kvinderne kan derfor blive nødt til at få foretaget illegale aborter og derved udsættes de for en unødvendig helbredsrisiko.

Som diskuteret ovenfor kan relationen til politiet resultere i en kontrol, som pålægger kvinderne at fravælge brug af kondomer i deres seksuelle møde med kunder. Dette øger risikoen for uønskede graviditeter. Samtidig underlægges kvinderne en social kontrol gennem relationen til RSK, som betyder, at de ikke kan få hjælp til foretagelse af abort, såfremt de allerede har fået en abort gennem RSK. Nigerianske kvinder presses således til at have ubeskyttet sex med kunder samtidig med, at kvindernes adgang til legale aborter begrænses.

Det er imidlertid vigtigt at fremhæve, at nigerianske kvinder generelt igennem RSK's sundhedstilbud får konkrete løsninger på praktiske problemer, herunder den første graviditet og derved bliver relationen til RSK også en ressource for kvinderne. Endvidere foretager RSK opsøgende arbejde på bordeller og på gaden i København, hvor de bl.a. uddeler kondomer og glidecreme, hvilket mange nigerianske kvinder altså benytter sig af. På trods af at RSK's grundlæggende tilgang til prostitution er abolitionistisk, bevæger disse tilbud sig over i en rettighedstilgang til prostitution, idet formålet med tilbudet er at forbedre forholdene for kvinderne, dvs. de betingelser hvorunder de lever og ikke nødvendigvis, at de skal ud af prostitution. Relationen til RSK kan altså i denne sammenhæng også fremstå som mulighedsskabende for de kvinder, der ikke ønsker at forlade sexindustrien og RSK er i skrivende stund tilsyneladende den eneste offentlige kanal, hvorigennem kvinderne kan modtage hjælp i Danmark.

Kap 6: Konklusion og perspektivering

6.1 Konklusion

Samtlige af nigerianske migrant-sexarbejderes sociale relationer indeholder elementer af social kontrol. Dog udmønter relationerne sig i forskellige former for social kontrol, hvoraf nogle er uformelle, og andre er mere formelle i deres karakter. For at forstå kvindernes betingelser for at handle, er det altså nødvendigt at arbejde med disse forskellige typer af kontrol og de relationer, hvori de manifesterer sig. De relationer, som har vist sig at være afgørende for nigerianske migrant-sexarbejderes betingelser for at handle, er; relationen til familien, agenter/alfonser, kunder, politiet, Flygtningenævnet og RSK.

De forskellige relationer og den sociale kontrol

I relationen til familien skabes der en uformel social kontrol, der er karakteriseret ved specifikke forventninger og forpligtigelser til kvinderne i kraft af deres køn og deres position som datter. Dette forhold kan betyde, at kvindernes råderum indskrænkes, idet eksempelvis de økonomiske forpligtigelser overfor familien kan blive omfangsrige. Enkelte kvinder bliver endvidere pålagt at handle i overensstemmelse med familiens ønsker og traditioner i forbindelse med eksempelvis ægteskab. Disse forhold kan altså blive begrænsende for kvinderne, idet deres handlinger afgøres i relation til familiens ønsker og behov. Omvendt kan relationen til familien også fremstå som mulighedsskabende, da de forpligtigelser, kvinderne pålægges i relationen til familien, ligeledes kan legitimere deres migration som sådan, idet kvinderne netop gennem migrationen kan opfylde deres forpligtigelser overfor familien. Migrationen kan derved blive en måde, hvorpå kvinderne kan bryde med deres traditionelle rolle i familien. I forlængelse heraf, er der ligeledes en mindre gruppe af kvinder hvis migration fremstår som et eksplicit opgør med den sociale kontrol i familien, og deres migration bliver således en direkte flugt fra de forhold, hvorunder de lever som datter eller hustru.

Den sociale kontrol, som kommer til udtryk i relationen til agenter og alfonser, er karakteriseret ved forpligtigelser i form af pengeoverførsler, samt overvågning og

sanktioner, der for nogle kvinder resulterer i trusler og vold overfor dem selv og deres familie. Derved bliver relationen til agenter og alfonser begrænsende for kvinderne, da der i denne relation skabes en meget konkret og direkte form for social kontrol. Relationen til agenter og alfonser fungerer ligeledes som en direkte kilde til social kapital og bliver derved også en ressource for kvinderne i form af adgang til bolig, arbejde og information. Nigerianske migrant-sexarbejderes relation til agenter og alfonser er derfor både mulighedsskabende og begrænsende på en og samme tid, idet den sociale kapital, som relationen rummer, både kan udmønte sig i konkrete ressourcer for kvinderne samt i social kontrol.

I relationen til kunden skabes der ligeledes en uformel form for social kontrol, der består i en specifik forestilling om sorte kvinders seksualitet, hvorigennem kvinderne konstrueres som seksuelle væsner par excellence. Kvinderne bliver derved pålagt at udleve et stereotyp billede af den sorte kvinde, hvor de i højere grad end andre kvinder i prostitution må agere seksuelt aggressive, samt give udtryk for en ekstrem sexlyst. Den stereotype forestilling om den sorte kvindes seksualitet kan dog muligvis også fungere som en ressource for kvinderne, da de mere eller mindre bevidst kan udnytte forestillingen som en 'markedsføringsstrategi'.

I relationen til de danske myndigheder, er der i højere grad tale om mere formelle former for social kontrol, da disse kontrolformer til dels er funderet på dansk lovgivning, på henholdsvis migrations - og prostitutionsområdet. Relationen til politiet er karakteriseret ved, at kvinderne først og fremmest betragtes som illegale migranter og dermed også defineres som lovbrydere og/eller kriminelle. Dette kommer til udtryk ved, at kvinderne anholdes, fængsles og udvises. Relationen til politiet fremstår derfor ikke som en ressource for nigerianske migrant-sexarbejdere, men i højere grad som en risiko og kvinderne er derfor nødsaget til at undgå kontakt med politiet, såfremt de ønsker at blive i Danmark. Relationen til Flygtningenævnet fremstår ligeledes som begrænsende for kvinderne, idet kvinderne afvises asyl i Danmark. Kvinderne kategoriseres således ikke som flygtninge, men derimod som illegale arbejdsmigranter og derved som 'frivillige' migranter. Dette til trods for, at nogle kvinder rent faktisk er forfulgt i deres hjemland, eksempelvis af ægtemænd og/eller agenter. Det er værd at bemærke, at relationen til politiet og

Flygtningenævnet er de eneste to relationer, som alene fremstår som begrænsende for kvinderne.

I relationen til RSK, defineres kvinderne som uskyldige ofre, der er underlagt tvang og udnyttelse, dvs. at kvindernes situation forstås indenfor en abolitionistisk ramme. RSK fremhæver derfor, at kvinderne bør tage imod de tilbud som RSK har til dem og derigennem komme ud af prostitution. Et af RSK's tilbud er muligheden for et ophold i beskyttelsestilbudet. Et sådan ophold betyder imidlertid, at kvinderne underlægges specifikke former for kontrol, der bl.a. begrænser deres bevægelsesfrihed og kommunikationsmuligheder, hvilket for nogle kvinder bliver begrænsende og umyndiggørende. Endvidere har et ophold i beskyttelsestilbudet den konsekvens for nigerianske kvinder, at de efterfølgende udvises af landet. Andre af RSK's tilbud resulterer imidlertid i, at kvinderne får praktiske løsninger på akutte og konkrete problemer og derved bliver relationen til RSK også mulighedsskabende for kvinderne og på nuværende tidspunkt er RSK tilsyneladende den eneste offentlige kanal, hvorigennem kvinderne kan modtage en form for hjælp, under opholdet i Danmark.

Samspelet mellem relationerne

Kvindernes relation til kunden betyder altså, at de må eller vælger at opføre et stereotyp billede af den sorte kvinde som ekstrem sexlysten, for derigennem at hverve kunder. Dette resulterer i, at kvinderne er meget synlige i gadebilledet. Deres status som illegale migrantkvinder, betyder imidlertid, at de må leve skjult for de danske myndigheder, såfremt de fortsat ønsker at arbejde i Danmark. Kvindernes udadvendte adfærd som sexarbejdere sætter dem derfor i en udsat position, og kvinderne skal således formå at være synlige og skjulte, på en og samme tid. Kvindernes position som sorte sexarbejdere og deres position som illegale migranter står således i et direkte modsætningsforhold. Nigerianske sexarbejdere i Danmark må derfor navigere indenfor et spændingsfelt hvor de, for det første skal leve op til specifikke forventninger fra kundernes side og for det andet skal indfri økonomiske forpligtigelser overfor agenterne og familien, hvilket altså resulterer i en synlighed i gadebilledet, samtidig med, at de må forblive anonyme. De forskellige kontrolformer pålægger således kvinderne at handle på vidt forskellige måder, hvorved kvinderne placeres i et dilemma.

Nigerianske migrant-sexarbejdere er altså ikke alene 'ofre' for agenteres økonomiske mål eller familiens økonomiske forventninger, de er i ligeså høj grad 'ofre' for migrations- og prostitutionsreguleringer. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at kvinderne konsekvent nægtes asyl i Danmark, med henvisning til at deres problemer relaterer sig til den private sfære. Nigerianske kvinder bliver derved også underlagt den danske stats ønske om at kontrollere og styre migrationsprocesser som sådan. Desuden resulterer den 'hjælp' som nigerianske sexarbejdere tilbydes igennem handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel, i en udvisning af landet og det bliver derfor sjældent en reel mulighed for kvinderne, såfremt de ønsker at blive i Danmark. Mange kvinder er således nødsaget til at leve skjult for de danske myndigheder, og i den forbindelse bliver relationen til agenter og alfonser, for nogle kvinder, den eneste mulighed. Således får den formelle kontrol, der udøves af myndighederne, den konsekvens at kvinderne ikke kan løsrive sig fra agenterne og den uformelle sociale kontrol som skabes i denne relation. Myndighedernes nuværende indsats på området, kan således betyde at nogle kvinder fastholdes i relationer til agenter, der til tider kan være undertrykkende og udnyttende.

Migrantstatus

Det er imidlertid afgørende at differentiere ovenstående konklusioner i relation til de to grupper. Det vil sige den gruppe, som har været i Europa i længere tid og som har opholdstilladelse i et andet europæisk land, samt den gruppe der har været i Europa i en kortere periode og fortsat har gæld til agenter.

Den første gruppe har generelt flere handlemuligheder, eftersom de er underlagt en mindre grad af kontrol. Dette skyldes, at den første gruppe ikke sendes tilbage til Nigeria, såfremt de udvises af Danmark. Således er deres migrantstatus bedre. Derudover har kvinderne ikke længere gæld til agenter, og de kan ofte bevæge sig 'frit' rundt i Europa og deres mobilitet er derved høj. Nogle kvinder indtager selv en form for agentposition og kan endvidere komme på eksempelvis sexbar, frem for at prostituere sig på gaden, idet de har etableret kontakter i miljøet. Den anden gruppe er i højere grad bundet geografisk, idet de fortsat har gæld til agenter og derudover har de altså ikke opholdstilladelse i andre europæiske lande. Således kan kvinderne ikke rejse frit rundt i Europa og de er derfor mere

sårbare overfor de migrations - og prostitutionsreguleringer, der finder sted i Danmark. Denne gruppe af kvinder sendes endvidere direkte tilbage til Nigeria, hvis de udvises af Danmark og de har derfor mere at miste i mødet med de danske myndigheder. Således kan der argumenteres for, at de nuværende sociale tiltag ikke hjælper de kvinder, der har mest brug for hjælp, dvs. de kvinder, som muligvis lever under undertrykkende og udnyttende forhold. Dette skyldes altså, at disse kvinders møde med myndighederne ofte betyder, at de er nødsaget til at rejse tilbage til Nigeria, hvor nogle må leve et liv på flugt fra agenter og i enkelte tilfælde ligeledes fra familien.

Det forhold, at nigerianske migrant-sexarbejdere afvises asyl i Danmark med henvisning til at deres problemer ikke knytter sig til den offentlige sfære, er for så vidt en problematik, som berører alle kvindelige migranter, herunder andre migrant-sexarbejdere end nigerianske og relaterer sig derfor til deres position som migrantkvinder. Andre grupper af udenlandske kvinder i prostitution i Danmark har imidlertid ofte en anden migrantstatus end de nigerianske kvinder, der indgår i materialet. Således bliver en stor gruppe af de østeuropæiske sexarbejdere i Danmark ikke udvist af landet, hvis de anholdes af politiet, men får derimod en bøde eller bliver afvist, hvilket betyder, at de kan rejse lovligt ind i Danmark, kort efter afvisningen⁴². Nigerianske migrant-sexarbejdere synes derfor at stå i en særlig udsat position, sammenlignet med andre udenlandske kvinder i prostitution, hvilket til dels beror på deres status som illegale migranter, fra den såkaldte tredje verden.

Migranter, sexarbejdere og midt imellem

Fælles for alle udenlandske kvinder i prostitution, i Danmark, er at de indtager en position som migranter og sexarbejdere på samme tid. Analysen af nigerianske migrant-sexarbejders betingelser for at handle, viser imidlertid at kvindernes positioner som migranter og sexarbejdere, sjældent indarbejdes samtidigt i deres møde med specifikke myndighedsrepræsentanter. I relationen til politiet og Flygtningenævnet, defineres kvinderne således primært som illegale migranter og derved overses deres position som sexarbejdere og de eventuelle problemer, der kan være forbundet hermed. Dette er paradoksalt, eftersom det netop er kvindernes position som handlede sexarbejdere og

⁴² En kvinde, der bliver afvist kan rejse ind i Danmark dagen efter, uden at bryde loven (Lund-jensen 2005:51). Dette forhold gælder kvinder som kommer fra et af de 10 nye EU lande, herunder Tjekkiet, Slovakiet og de baltiske lande (ibid.:72).

der ved deres position som ofre, der er i centrum, når emnet diskuteres politisk, jf. indledningen. På nuværende tidspunkt placeres kvinderne altså politisk som ofre, i kraft af deres position som sexarbejdere, men i det konkrete møde med de danske myndigheder, defineres de som illegale migranter og derved behandles de som kriminelle. Dette betyder, at de få rettigheder som kvinderne tildeles på baggrund af deres position som sexarbejdere (eller rettere, på baggrund af deres position som handlede sexarbejdere) i praksis fratages dem, idet de også indtager en position som illegale migrantkvinder.

Udover at blive kategoriseret som enten migranter eller sexarbejdere, inddeles nigerianske migrant-sexarbejdere ligeledes i skyldige-uskuldige kvinder, hvilket højst sandsynligt også gælder andre migrant-sexarbejdere i Danmark. Denne distinktion beror på en tilsvarende distinktion mellem frivillighed og tvang og genfindes både når kvinderne defineres som migranter, i form af flygtninge overfor arbejdsmigranter og når kvinderne defineres som sexarbejdere i form af handlede, overfor ikke handlede kvinder. Der er således en tendens til at definere migrant-sexarbejdere ud fra fastlåste kategorier. Dette har stor betydning for de enkelte kvinder, idet den hjælp de modtager afgøres i forhold til, hvordan de kategoriseres, altså om de vurderes som skyldige i egen ulykke, eller som uskyldige ofre. Disse kategoriseringer forsimples kvindernes situation og overser, at kvinderne i princippet kan være undertrykte og udnyttede, selvom de ikke har været udsat for trafficking, eller at kvinderne på nuværende tidspunkt kan leve et liv på flugt på trods af at de i udgangspunktet ikke var flygtninge.

Igennem hele specialet har nigerianske kvindernes positioner som illegale migranter og sexarbejdere altså været centrale, i en forståelse af deres betingelser for at handle, men som det er fremgået af analysen har deres position som 'sort', samt deres position som kvinde, ligeledes en afgørende betydning for den kontrol som skabes i kvindernes relationer. Det er altså ikke tilstrækkeligt at fokusere på nigerianske sexarbejdere gennem en migrations- og prostitutions optik, idet analysen 'afslører', at man ligeledes må indarbejde eksplicitte køns – og 'race' optikker, for at begribe alle aspekter ved nigerianske migrant-sexarbejders specifikke handlingsfelt.

Nigerianske kvinder er således underlagt mange forskellige former for social kontrol og det er derfor ikke tilstrækkeligt at fokusere på relationen til agenter eller relationen til familien eller relationen til myndighederne osv.. Man må derimod rette fokus mod, hvordan de forskellige relationer fungerer i et samspil og kontinuerligt påvirker hinanden. Dette forhold gælder for så vidt migrant-sexarbejdere, i al almindelighed og ikke alene nigerianske. Nigerianske kvinder adskiller sig dog fra andre migrantkvinder i prostitution på mindst to punkter: For det første ved deres hudfarve og for det andet ved deres migrantstatus, hvilket altså sætter nogle specifikke rammer for nigerianske migrant-sexarbejders betingelser for at handle.

Nigeriansk migrant-sexarbejde i et globalt perspektiv

Som beskrevet i indledningen bør migrant-sexarbejde også forstås indenfor en transnational ramme, hvor kvinderne reagerer på lokale, såvel som globale forhold, såsom feminiseringen af fattigdommen og mangel på arbejdskraft i Vesten. På trods af, at sociale relationer og kontrolformer har været det primære fokus gennem specialet, indikerer materialet ligeledes, at nigerianske kvinders generelle vilkår også sætter nogle overordnede rammer for kvindernes betingelser for at handle. Nogle af de kvinder som indgår i materialet fremhæver selv den store arbejdsløshed og mangel på uddannelse, samt fattigdom og sygdom i familien, som afgørende for, at de migrerer og efterfølgende arbejder i prostitution i Danmark. Det er derfor også vigtigt at inddrage et eksplicit udviklingsperspektiv, der fokuserer på kvindernes generelle vilkår i den såkaldte tredje verden. Ved at anlægge et perspektiv, som retter sig mod de sociale relationer i migrant-sexarbejde, bliver det altså klart, at nigerianske migrant-sexarbejders betingelser for at handle, også relaterer sig direkte til forskellene mellem økonomisk fattige og økonomisk rige lande og ikke mindst kvinders vilkår og muligheder, i den såkaldte tredje verden. Dette vil blive diskuteret yderligere i perspektivering.

6.2 Perspektivering

Afslutningsvis ønsker jeg at diskutere, hvordan man i Danmark, på et strukturelt og politisk niveau, kan tage højde for nogle af de problematikker, der er blevet udpeget gennem analysen og konklusionen og derved lægge op til en videre debat.

Udviklingsprojekter i Nigeria

I regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel erklæres det, at et af formålene med handlingsplanen, er forebyggelse af trafficking. Såfremt regeringen mener dette seriøst, er det nødvendigt at implementere og iværksætte kønsspecifikke udviklingsprojekter i Nigeria således, at kvindernes handlemuligheder i deres hjemland udvides. Det er i den forbindelse vigtigt at påpege, at Nigeria ikke figurerer på det danske udenrigsministeriums hjemmeside, som et programsamarbejdsland eller på andre måder indgår i et udviklingssamarbejde med Danmark (www.um.dk).

Såfremt Danmark ønsker at iværksætte udviklingsprojekter i Nigeria, bør man i tilrettelæggelsen tage udgangspunkt i en 'gender and development' tilgang (GAD). Indenfor denne tilgang lægges der vægt på relationerne mellem kvinder og mænd, dvs. at kvinders vilkår ikke kan forstås og/eller forandres uden samtidig at inddrage et fokus på forholdet mellem mænd og kvinder (Charlton 1998:23). Endvidere arbejder man indenfor GAD-tilgangen, både med den private og offentlige sfære og der rettes eksplicit fokus på kvinders undertrykkelse i familien (Young 1998:51-53). Derudover fremhæves statens rolle og det påpeges at staten bl.a. bør stille specifikke services til rådighed såsom ældre- og børneomsorg (Carhlton 1998:23), samt uddannelse specifikt rettet mod den kvindelige del af befolkningen (Young 1998:53). GAD-tilgangen fremstår således som et fornuftigt redskab i en nigeriansk udviklingskontekst, idet det gennem specialet er blevet sandsynliggjort, at kvinderne besidder en mindre magtfuld position i husholdet og familien, i forhold til mandlige medlemmer. Endvidere er der i analysen indikatorer på, at kvindernes problemer relaterer sig til den private sfære, såvel som til den offentlige sfære.

Transnationalt samarbejde

På nuværende tidspunkt er 'indsatsen' til bekæmpelse af trafficking i Danmark bl.a. koncentreret omkring udvisning og hjemsendelse af udenlandske kvinder i prostitution (Handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel 2002:16-17). Hvis denne praksis opretholdes, er det derfor afgørende at etablere samarbejder med lokale og nationale NGO'er⁴³ i Nigeria, som netop arbejder med migrant-sexarbejde og trafficking, og som i

⁴³non governmental organisation.

den forbindelse hjælper og beskytter tilbagevendte kvinder, efter de er blevet udvist af eksempelvis Danmark. Dette er nødvendigt, idet kvinderne kan være forfulgt af agenter i Nigeria, såfremt de ikke har tilbagebetalt den gæld de stiftede i forbindelse med deres migration. Derudover er der eksempler på kvinder, såsom Anna og Anaia, der ligeledes har problemer med familien og/eller lokalsamfundet. Et samarbejde mellem danske og nigerianske NGO'er kræver tid at etablere og ikke mindst finansiering. Der er på nuværende tidspunkt oprettet væresteder til hjemvendte kvinder i Nigeria (Holm 2005:38). Disse er imidlertid ikke velfungerende, hvilket bl.a. skyldes manglede økonomiske ressourcer. IOM's⁴⁴ regionale kontor i Helsinki, påpeger i den forbindelse ligeledes vigtigheden af en målrettet økonomisk bistand, fra de lande som hjemsender kvinderne (Holm 2005:38).

Opholdstilladelse

Det bør ligeledes diskuteres, hvorvidt migrant-sexarbejdere skal kunne opnå en form for opholdstilladelse i Danmark. I den forbindelse er Italien som land et interessant eksempel, der sætter fokus på mulige tiltag i denne retning. I 1998 indførte Italien en såkaldt immigrationslov, som sigter mod at yde støtte til personer, som har været udsat for trafficking (Aghatise 2004:1139-1140). Forud for denne lov, var det allerede muligt for kvinder, der havde været udsat for trafficking, at opnå et års opholdstilladelse i Italien såfremt de samarbejdede med politiet i forbindelse med efterforskning. Dette blev imidlertid ikke fulgt op af socialpolitiske tiltag før 1998, hvor man iværksatte såkaldte reintegreringsprogrammer (ibid.). Reintegreringsprogrammerne betyder, at den pågældende kvinde, i samarbejde med en udvalgt NGO der arbejder med trafficking udarbejder et specifikt program for kvinden. Efter 6 måneder evaluerer kvinden og NGO'en kvindens situation og afgør om kvinden fortsat skal indgå i et samarbejde med NGO'en (Aghatise 2004:1141). Når kvinden vurderes som reintegreret i samfundet, informerer NGO'en politiet herom, hvorefter kvinden tildeles en regulær opholdstilladelse. Kvinden får gennem programmet en bolig, italienskundervisning, samt hjælp til at finde et andet arbejde end prostitution (ibid.).

⁴⁴ International Organisation for Migration.

Dette betyder altså, at der kan være fremtidsperspektiver i at indgå i en relation til myndighederne i det pågældende modtagerland og derved bliver myndighederne ikke en risiko, men måske snarere en allierede. Dog indebære den model som er indført i Italien, ligeledes, at kvinderne til gengæld for at få deres midlertidige opholdstilladelse i den indledende fase af programmet, skal videregive oplysninger til politiet om deres agenter (Aghatise 2004:1140). Endvidere kan samarbejdet mellem NGO'en og kvinden afbrydes, hvis kvinden ikke følger de aftaler der er indgået og hun mister derved sin midlertidige opholdstilladelse. Når kvinden har fundet et fast arbejde i Italien, modtager hun imidlertid en regulær opholdstilladelse (ibid.).

Det kan diskuteres, hvorvidt kvinderne alene bør hjælpes såfremt de også hjælper politiet, samt hvorvidt en permanent opholdstilladelse kun bør rettes mod de kvinder som kategoriseres som handlet. Ikke desto mindre er der elementer i den italienske model, som fremstår som en eventuel løsningsmodel i relation til nigerianske sexarbejderes egne ønsker og fremtidsplaner. Endvidere kunne man i Danmark arbejde med en længere udrejsefrist end 15 dage, så det i højere grad bliver muligt at arrangere hjemrejsen. I tillæg hertil burde man overveje at give asyl til nogle kvinder, på trods af at den forfølgelse de oplever, relaterer sig til den private sfære. Eksempelvis kan man tage den såkaldte beskyttelsesstatus i brug, hvilket betyder, at man tildeler asyl til personer der risikerer dødsstraf, tortur eller anden grusom eller nedværdigende behandling eller straf, såfremt de vender tilbage til deres oprindelsesland (Hjulmand 2002:5).

Således er der tre overordnede indsatsområder, der fremstår som afgørende i forbindelse med nigeriansk migrant-sexarbejde, nemlig udviklingsprojekter i Nigeria med specifikt henblik på kvindernes vilkår, et udvidet samarbejde på tværs af grænser, samt flere rettigheder for de kvinder der allerede opholder sig i Danmark.

På nuværende tidspunkt eksisterer der en konsensus, både politisk og indenfor mange feministiske diskurser, om at udføre 'redningsarbejde' der sigter mod at hjælpe uskyldige ofre for trafficking (Doezema 1998:45). Det er imidlertid umuligt at 'redde' alle kvinder eller vurdere, hvad der er bedst for hver enkelt kvinde, hvorfor man i stedet bør tildele kvinderne rettigheder, således at de får nogle reelle valgmuligheder og derved bliver

aktører i deres eget liv. Ved at tildele rettigheder åbner man samtidig op for, at en del af de tvangsmekanismer, som kan være forbundet med prostitution eksempelvis i form af afhængighed til agenter, kan minimeres. Der er altså ingen modsigelse mellem 'redningsarbejde' og tildeling af rettigheder, idet rettigheder netop gør kvinderne i stand til at 'redde' sig selv. Det er imidlertid vigtigt, at man ikke alene tildeler kvinderne rettigheder i kraft af deres position som sexarbejdere, men ligeledes som migranter og kvinder. Endvidere er det afgørende, at rettighederne tildeles uagtet om kvinderne har været udsat for trafficking eller ej, for derved at undgå en distinktion mellem skyldige og uskyldige kvinder og dermed en skelnen imellem kvinder, der har fortjent hjælp og kvinder der ikke har.

Derfor bør man på det politiske plan, arbejde ud fra en rettighedstilgang til prostitution og derved, påtage sig et ansvar for de negative konsekvenser ved migrant-sexarbejde og ikke blot forskyde skylden til 'onde' mænd, der udnytter 'sårbare' kvinder eller dækker sig ind under flygtningekonventionen fra 1951. Endvidere er der for nyligt blevet igangsat en politisk kampagne med henblik på trafficking, hvori det implicit fremgår, at kunderne bør påtage sig et ansvar for kvindernes situation, idet kampagens slogan er "*du har et valg, det har hun ikke*" (www.lige.dk (b)). Min pointe er ikke, at man ikke skal sætte fokus på agent - og kunderelationen i et forsøg på at afhjælpe de problematikker, der kan være forbundet med migrant-sexarbejde, men snarere, at denne strategi fremstår som en ansvarsforskydning, hvorigennem de danske myndigheder kan udpege syndebukke. Dette er problematisk, idet de danske myndigheder netop sidder i en position, hvor de rent faktisk kan gøre en forskel i kvindernes liv, jf. ovenfor. På nuværende tidspunkt overholder Danmark imidlertid de internationale forpligtigelser (Mortensen 2004:8), men på bekostning af en gruppe kvinder, der gennem handlingsplanen til bekæmpelse af kvindehandel, placeres som ofre, men i praksis behandles som kriminelle.

Litteraturliste

- Agun, Henrietta, *International Conference on Trafficking in Human Beings from Nigeria into Italy: Result of Pilot Programme*, 2004
- Agatise, Esohe 'Trafficking for prostitution in Italy. Possible Effects of Government Proposals for legalization of Brothels' i *Violence against women*, vol. 10 No. 10 October, 2004
- Amadiume, Ifi, *Re-inventing Africa. Matriarchy, religion and culture*, Zed Books Ltd, London, 1997
- Arnfred, Signe 'African Sexualities'/Sexualities in Africa: tales and Silences' i Arnfred, Signe (red), *Re-thinking sexualities in Africa*, Almquist og Wiksell Tryckeri, Sverige, 2004
- Arnfred, Signe 'Pengene eller livet – feministiske forskningsnoter med afsæt I Afrika' i *Kvinder, køn og forskning*, nr. 4, 1996
- Balvig, Flemmeing 'Social kontrol' i Andersen, Heine (red), *Sociologi – en grundbog til et fag*, Hans Reitzels Forlag, København, 1998
- Bindman, Jo 'An International Perspective on Slavery in the Sex Industry' i Kempadoo, Kamala og Doezema, Jo (red), *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*, Routledge, New York, 1998
- Bourdieu, Pirre 'The forms of capital' I Richardson, J. G (red), *Handbook of theory and research for the sociology of education*, Greenwood press, 1985
- Brown, Louise, *sex slaves. The trafficking of women in Asia*, Virago Press, England, 2001
- Burr, Vivien, *An introduction to social constructionism*, Routledge, 1995
- Carling, Jørgen, *Fra Nigeria til Europa. Indvandring, menneskesmugling og menneskehandel*, International Peace Research Institute, Oslo (PRIO), 2005
- Castle, Stephen og Miller, Mark J, *The age of migration*, Palgrave Macmillan, England, 2003
- Chant, Sylvia 'Migration and development: the importance of gender' i Chant, Sylvia (red), *Gender and Migration in Developing Countries*, Belhaven Press, London, 1992
- Chapkis, Wendy, *Live sex acts. Women performing erotic labour*, Cassell, USA, 1997
- Chapkis, Wendy 'Power and Control in the Commercial Sex Trade' i Weitzer, Ronald (red.), *SEX for SALE*, Routledge, USA, 2000

- Charlton, Sue Ellen 'Development as history and process' i Visvanathan, Nalini et al. (red), *The women gender and development reader*, Zed Books Ltd, London, 1998
- Christensen, Søren og Jensen, Poul-Erik Daugaard, *Kontrol i det stille – om magt og deltagelse*, Samfundslitteratur, Frederiksberg, 1986
- Crawley, Heaven, 'Women and Refugee Status: Beyond the Public/Private Dichotomy in UK Asylum Policy', i Indra, Doreen (red), *Engendering Forced Migration*, Berghahn Books, USA, 1999
- Cyper, James M og Dietz James L, *The process of Economic Development*, Routledge, London, 1997
- Degnbold-Martinussen, John, *Society, State and market. A guide to competing theories to development*, Zed Books Ltd, London, 1999
- Denzin, Norman K og Lincoln, Yvonna S 'Introduction: the Discipline and practice of Qualitative Resarch' i Denzin, Norman K og Lincoln, Yvonna S (red), *The landscape of qualitative research,: theories and issues*, Sage Publication, USA, 2003
- Doezema, Jo 'Forced to Choose: Beyond the Voluntary v. Forced Prostitution Dichotomy' i Kempadoo, Kamala og Doezema, Jo (red), *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redifinition*, Routledge, New York, 1998
- Ehrenreich, Barbara og Hochschild, Arlie Russell 'Introduction' i Ehrenreich, Barbara og Hochschild (red), *Global women: nannies, maids, and sex workers in the new economy*, Metropolitan Books, New York, 2002
- Faist, Thomas, *The volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*, Oxford university press, USA, 2000
- Falola, Toyin, *Culture and customs of Nigeria*, Greenwood Press, Wesport, 2001
- Frønes, Ivar, *Handling, kultur og mening*, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Polen, 2001
- Giljen, Niels og Grimen, Harald, *Samfunnsvitenskapenes forudsætninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*, Universitetsforlaget, Oslo, 1993
- Gilman, Sander L 'Black Bodies, White Bodies: toward an iconography of female sexuality in late nineteenth-century art, medicine and literature' I *Critical Inquiry*, vol. 12 no. 1, Autumn 1985
- Haavind, Hanne (red), *Kjønn og fortolkende metode: muligheter i kvalitativ forskning*, Gyldendal, 2000

- Harzing, Christine 'Women migrants as global and local agents: new research strategies on gender and migration' i Sharpe, Pamela (red), *Women, Gender and Labour Migration. Historical and global perspectives*, Routledge, London, 2001
- Henriksen, Lars Skov og Prieur, Annick ' Et nyt perspektiv på magt i det sociale arbejde' i *Dansk sociologi*, nr. 3/15, årg. 2004
- Hjulmand, Ole, *25 spørgsmål og svar om flygtninge*, Dansk Flygtningehjælp, København, 2002
- Holm, Maibrit, *Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark*, 2005
- Järvinen, Margaretha, *Of Vice and Women: Shades Of Prostitution*, Universitetsforlaget AS, Oslo, 1993
- Järvinen, Margaretha, *Prostitution i Helsingfors – en studie af kvinnokontroll*, Åbo Akademis Förlag, Åbo, 1990
- Järvinen, Margaretha og Nana Mik-Meyer 'Indledning: At skabe en klient' i Järvinen, Margaretha og Nana Mik-Meyer (red), *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde*, Hans Reitzels Forlag, København, 2003
- Järvinen, Margaretha og Nana Mik-Meyer 'Indledning: kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv' i Järvinen, Margaretha og Nana Mik-Meyer(red) *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter*, Hans Reitzels Forlag, Danmark, 2005
- Järvinen, Margaretha 'At konstruera och dekonstruera sociala problem' i Konstad, Annalise et al. (red), *Kvinder på rande*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 1998
- Jørgensen, Marianne og Phillips, Winther, *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde universitetsforlag, Frederiksberg, 1999
- Kaspersen, Lars 'Anthony Giddens' i Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo (red), *Klassisk og moderne samfundsteori*, Fofatterne og Hans Ritzels Forlag, Danmark, 1996
- Kayongo- male, Diane og Onyango, Philista, *The sociology of the African family*, Longman Group Ltd, USA, 1984
- Kelley, Elisabeth, *Journeys of jeopardy: a review of research on trafficking in women and children in Europe*, International Organisation for Migration, IOM Migration series, 2002

- Kempadoo, Kamala 'Introduction: Globalizing Sex Workers' Rights' i Kempadoo, Kamala og Doezema, Jo (red), *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*, Routledge, New York, 1998
- Kofman, Eleonore et.al, *Gender and international migration in Europe*, Routledge, London, 2000
- Kolawole, Mary E. Modupe 'Re-Conceptualizing African Gender Theory: Feminism, Womanism and the Arere Metaphor' i Arnfred, Signe (red), *Re-thinking sexualities in Africa*, Almquist og Wiksell Tryckeri, Sverige, 2004
- Kristiansen, Søren og Krogstrup, Hanne, *Deltagende observation. Introduktion til en forskningsmetodik*, Hans Reitzels Forlag A/S, København, 1999
- Kvale, Steinar, *InterView en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag, Danmark, 1997
- Larsen, Jesper Stein 'rekordstort antal sexslaver på Vesterbro' i Jyllandsposten d.18 september 2004
- Lisborg, Anders 'Fra moderen slaver til modige entreprenører – om prostitutionsrelaterede migration fra Thailand til Danmark' i *Kvinder, køn og forskning*, nr. 3, 2001
- Lund-Jensen, Trine, *Udviklingen i det sociale arbejde hos Reden-STOP Kvindehandel oktober 2003 – juni 2005*, Reden-STOP Kvindehandel KFUKs Sociale Arbejde, 2005
- Lykke, Nina 'Intersektionalitet' *Kvinder, køn og forskning*, nr.4, 1996
- Miles, Robert og Small, Stephen 'Racism and Ethnicity' i Taylor, Steve (red), *Sociology. Issues and debates*, Palgrave, New York, 2000
- Mohanty, Chandra Talpade 'under western eyes" Revisited: feminist Solidarity through Anticapitalist Struggles' *Journal of women in culture and society*, vol.28, no.2, 2003
- Mohanty, Chandra Talpade 'Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses' i Mohanty, Chandra Talpade et al. (red), *Third world women and the politics of feminism*, Indiana university press, USA, 1991
- Mortensen, Louise Runge (red), *Kvindehandel – et europæisk problem*, Center for ligestilling, 2004
- Moustgaard, Ulkrikke og Bruun, Henrik, *Kroppe over grænser*, Informations forlag, 2001

- Murray, Alison 'Debt-Bondage and Trafficking: Don't Believe the Hype' i Kempadoo, Kamala og Doezema, Jo (red), *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*, Routledge, New York, 1998
- Mørck, Yvonne, *Bindestregsdanskere*, Forlaget Sociologi, Danmark, 1998
- Mørck, Yvonne 'Interseksjonalitet og diversitet: fadimesagen' i Beck, Henning et.al (red), *Kultur på kryds og tværs*, 2005, Klim, Danmark
- Newell, Stephanie 'Anatomy of masculine power: three perspectives on marriage and gender in Nigerian non-fiction' i Newell, Stephanie (red), *Writing African Women. Gender popular culture and literature in west Africa*, Zed Books Ltd, London, 1997
- Olsen, Poul Bitsch 'Metode i problemorienterede projektarbejde' i Olsen, Poul Bitsch og Kaare Pedersen (red), *Problemorienterede projektarbejde – en værktøjsbog*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg, 1999
- O'Neill, Maggie, *Prostitution and feminism*, Polity press in association with Blackwell Publishers Ltd, UK, 2001
- Pawson, Ray, 'Methodology' i Taylor, Steve (red), *Sociology. Issues and debates*, Palgrave, New York, 2000
- Pedersen, Kirsten Bramsholm og Land Birgit 'den kvalitative forskningsproces' i Pedersen, Kirsten Bramsholm og Nielsen, Lise Drewes (red), *Kvalitative metoder: Fra metateori til markarbejde*, Roskilde universitetsforlag, Frederiksberg, 2001
- Pedersen, Kirsten Bramsholm og Nielsen, Lise Drewes (red), *Kvalitative metoder: Fra metateori til markarbejde*, Roskilde universitetsforlag, Frederiksberg, 2001
- Pessar, Patricia R og Mahler, Sarah J, *Gender and transnational migration*, Paper given to the conference on Transnational Migration: Comparative Perspectives, Princeton University, 2001
- Portes, Alejandro 'Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology' i *Annual Review of Sociology*, nr. 24, 1998
- Rasborg, Klaus 'Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi' i Fuglsang og Olsen (red), *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*, Roskilde Universitetsforlag, København, 2005
- Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel, 2002
- Repstad, Pål, *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfundsfag*, Universitetsforlaget, Oslo, 1993 (a)

- Repstad, Pål, *Närhet og distans: kvalitativa metoder i samhällsvitenskap*, Studentlitteratur, Sverige, 1993 (b)
- Schech, Susanne og Haggis, Jane, *Culture and development. A critical introduction*, Blackwell Publishers Ltd, Oxford, 2000
- Scholz, Birte og Gomez Mayra, *Bringing Equality Home. Promoting And Protecting The Inheritance Rights Of Women. A Survey Of Law and Practices In Sub-Saharan Africa*, Center On Housing Rights And Evictions (COHRE), Holland, 2004
- Sjørup, Karen og Spanger, Marlene 'Sex til salg' *Kvinder, køn og forskning*, nr. 3, 2001
- Spanger, Marlene 'Mellem anonymitet og synlighed. Om sorte kvinders transnationale prostitution i Danmark', *kvinder, køn og forskning*, nr. 3, 2001
- Spanger, Marlene, *Den usynlige linedanser. Transnational prostitution blandt sorte kvinder i Danmark. Koblinger mellem køn, seksualitet og race*, speciale, 2000
- Taylor, Steve 'Introduction' i Taylor, Steve (red), *Sociology. Issues and debates*, Palgrave, New York, 2000
- Tashjian, Victoria B 'NIGERIA: Women Building on the Pastø' i Walter, Lynn (red), *Women's Rights. A Global View*, Greenwood Press, USA, 2001
- Thorbek, Susanne 'Prostitution in a Global Context: Changing Partterns' i Thorbek, Susanne og Pattenik, Bandana (red), *Transnational Prostitution. Changing Patterns in a Global Context*, Zed Books Ltd, London, 2002
- UN, *Gender mainstreaming. An overview*, New York, 2002
- UNDP, *Nigeria Development Profile March*, 2004 (www.undp.org/ng/abna1.htm)
- Widerberg, Karin, *Kvalitativ Forskning i praktikken*, Studentlitteratur, Sverige, 2002
- Wijers, Marjan 'Women, Labor, and Migration: The Position of Trafficked Women and strategies for suppor', i Kempadoo, Kamala og Doezema (red), Jo, *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redifinition*, Routledge, New York, 1998
- Young, Kate 'Gender and development' i Visvanathan, Nalini et al. (red), *The women gender and development reader*, Zed Books Ltd, London, 1998

Internetadresser

www.kfukssocialearbejde.dk (KFUKs socialearbejdes hjemmeside):

- a) http://www.kfukssocialearbejde.dk/index.php?section_id=24&subsection_id=9
- b) http://www.kfukssocialearbejde.dk/index.php?section_id=24

www.reden.dk (Redens hjemmeside):

http://www.reden.dk/index.php?section_id=1&subsection_id=

www.kvindehandel.dk (Reden-STOP kvindehandels hjemmeside):

- a) <http://www.kvindehandel.dk/redenstop.htm>
- b) <http://www.kvindehandel.dk/krisecenter.htm>

www.lige.dk (ligestillingsministeriets hjemmeside):

- a) http://www.lige.dk/indsats_handel.asp?Id=254&LcId=da
- b) <http://www.lige.dk/Default.asp?Id=134&AjrNws=705>

www.nopa.net (den nigerianske stats hjemmeside):

http://www.nopa.net/Useful_Information/presidetal_Speeches/36.shtml

www.retsinfo.dk (Statens Retsinformations hjemmeside):

http://www.retsinfo.dk/_GETDOC_/ACCN/A19990014130-REGL

www.fln.dk (Flygtningenævnets hjemmeside):

- a) <http://www.fln.dk/Praksis/praksis.nigeria.htm>
- b) <http://fln.dk/Praksis/praksis2005/praksis.nigeria2005.htm>

www.um.dk (Det danske udenrigsministeriums hjemmeside):

<http://www.um.dk/da/menu/Udviklingspolitik/LandeOgRegioner/Afrika/>